

LUND UNIVERSITY

Choice Awareness and Manipulation Blindness

A cognitive semiotic exploration of choice-making and memory

Mouratidou, Alexandra; Zlatev, Jordan; van de Weijer, Joost

2019

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Mouratidou, A., Zlatev, J., & van de Weijer, J. (2019). *Choice Awareness and Manipulation Blindness: A cognitive semiotic exploration of choice-making and memory*. Abstract from XII International Conference on Semiotics, Thessaloniki, Greece.

Total number of authors:

3

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

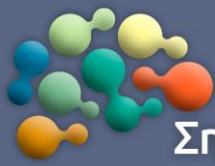
ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ ABSTRACT BOOK

ΧΙΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ
XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης Signs of Europe

1-3.11.2019 | Thessaloniki, Greece

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

Friday, November 1st

11:00 - 13:30 Registration

Conference center foyer

13:30 – 14:00 Welcome/Opening Speech

Hall 1

Gregory Paschalidis, *President of Hellenic Semiotic Society*

14:00 – 15:00 KEYNOTE 1 /Chair: E. Kourdis

Hall 1

“Le drapeau d’Europe. Programmes et procès de construction et transformation d’ un objet 'symbolique'.”

Paolo Fabbri , *Centro Internazionale Scienze Semiotiche (CiSS), Urbino University, Italy*

«Tout système linguistique et sémiotique est incomplet, s’il n’ apporte sa propre définition de symbole (Y.Lotman). Le 25 octobre 1955, l’Assemblée du Conseil d’Europe a approuvé le format définitif du drapeau européen suite d’un débat qui aura duré cinq ans et d’un large concours d’idées. Une construction collective qui a permis d’étaler des procédures structurées de signification et de figurativisation. Et qui invite à réfléchir à la notion galvaudée de symbole et ses représentations iconoclastes. On soumettra à l’analyse sémiotique le texte visuel “diagrammatique” du drapeau ainsi que sa désignation linguistique codifiée: description héraldique et proposition de signification.

15:00-16:00 SESSION I

ARTS

Hall 1

Literature I

Chair: M. Φραγκόπουλος

"Ευρώπη, η ήπειρος του δισταγμού": Σημείωσις στη Διάχυση της Αμάντας Μιχαλοπούλου

Μαρίνα Γρηγοροπούλου

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Ελλάδα

Στην προτεινόμενη εισήγηση σκοπεύουμε να διερευνήσουμε στο φως της σημειωτικής το λογοτεχνικό κείμενο της Αμάντας Μιχαλοπούλου *Διάχυση (Passengers, Free Thinking Zone, 2018)*. Πρόκειται για ένα άκρως πρόσφατο και ευσύνοπτο αφήγημα, το οποίο από άποψη είδους προσδιορίζεται κάπου μεταξύ δυστοπίας και επιστημονικής φαντασίας, από άποψη χρόνου τοποθετείται στο εγγύς μέλλον και από άποψη τόπου οριοθετείται αποκλειστικά στη Γηραιά Ήπειρο· στη Γηραιά Ήπειρο την επιούσα της οικονομικής κρίσης, των μεταναστευτικών ροών και της αμφισβήτησης κάθε αξίας που προσφέρει την ψευδαίσθηση της ενότητας στα κράτη-μέλη της ευρωζώνης. Η θεματική του κειμένου αντανακλάται σε μια πληθώρα ιδιότυπων

περιστατικών που συμβαίνουν μόνο σε ευρωπαϊκές χώρες και συνίστανται στην ασύλληπτη συγχώνευση δύο εντελώς άγνωστων ανθρώπων ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας σε ένα σώμα. Τούτη η παράδοση αλήθεια, η οποία φυσικά συγκλονίζει τους πάντες που επιχειρούν αρχικά να τη συνειδητοποιήσουν ως γεγονός και έπειτα να την ερμηνεύσουν ως κλυδωνισμό της σταθερής φυσιογνωμίας της Ευρώπης, παραλληλίζεται υπόρρητα με την υβριδική πραγματικότητα της ηπείρου μας σήμερα. Αυτήν την αναλογία επιθυμούμε, λοιπόν, να προσεγγίσουμε εδώ με τη συνδρομή της περί αντίληψης θεώρησης του μεγάλου φιλοσόφου C. S. Peirce και με πυξίδα την τριπλή συνέργεια των εννοιών «εικόνα», «διάγραμμα» και «μεταφορά»· στόχος μας είναι να υποστηρίξουμε ότι από τη διαρκή αλληλεξάρτηση και την εσωτερική αρχιτεκτονική τους ενότητα αφενός μεν σφυρηλατείται το νόημα του κειμένου, δηλαδή η επισήμανση της σύγχρονης ευρωπαϊκής ταυτότητας ως αμφιλεγόμενης ταυτότητας, αφετέρου δε αποκαλύπτεται η πρόθεση της συγγραφέως, δηλαδή η ίδια της η θέση ως αμφιταλάντευση ανάμεσα στη δόμηση και στην αποδόμηση μιας στέρεης ταυτότητας. Ίσως γιατί η Ευρώπη είναι πια «η ήπειρος του δισταγμού», όπως την αποκαλεί χαρακτηριστικά η Αμάντα Μιχαλοπούλου.

The identity of Europe through the images, figures and visual art of Kavafi's *Waiting for the Barbarians*

Amparo Latorre Romero

Sapienza Università di Roma, Italy

The aim of my study is to identify in Cavafi's poem "Waiting for the Barbarians" the elements that allow us to move away from a theoretical art historical and critic view departing from the presence of figure, text and words closely connected with the identity of Europe and the abjection. This poem is a fundamental exemplification of the signs in Europe, having a strong and determinate artistic position, at once poetic and political, which takes form through that which I call language and image from abjection in Cavafi's poem. If the concept of abjection has existed, during the twentieth century, not only in art history but also in aesthetics and semiotics, at the base of the overcoming of symbolic limits, psychical or cultural, in order to transgress or perturb both individual and collective identities, in Cavafi's poem these questions are presented in a quite original form. Drawing from the theoretical perspective of Julia Kristeva's *Power of Horror*, our purpose is to demonstrate how Cavafi's poem is built on a poetics of abjection which allows us to interrogate the dominant constructions of the European identity.

Παρελθόν και μέλλον της Ευρώπης στο *Ο τελευταίος Έλληνας του Άρη Φιορέτου*

Αγλαΐα Μπλιούμη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να αναλύσουμε εκείνους τους μηχανισμούς που δομούν τη λογοτεχνική αναπαράσταση κωδίκων της ευρωπαϊκής μετανάστευσης στο έργο του μετανάστη

συγγραφέα δεύτερης γενιάς Α. Φιορέτου «Ο τελευταίος Έλληνας» (2010, ελλ, μτφρ. 2012), καθώς όλη η πλοκή του περιστρέφεται γύρω από τα μεταναστευτικά ρεύματα ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης κατά τον 20^ο αιώνα. Δεν είναι τυχαίο ότι ο 20^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε ως αιώνας της ευρωπαϊκής μετανάστευσης. Με αφετηρία την ελληνική μετανάστευση προς τη Σουηδία κατά τη δεκαετία του '60 το έργο του Φιορέτου επιχειρεί να σκιαγραφήσει ένα κοινό ευρωπαϊκό παρελθόν, όπου η μετανάστευση του 20^{ου} αιώνα αποτελεί τελικώς ένα είδος μνημονικής παρακαταθήκης, την κοινή ευρωπαϊκή μνήμη και κατ' επέκταση την κοινή ευρωπαϊκή ιστορία που δεν προσεγγίζεται πια ως εθνική, αλλά ως κοινή ευρωπαϊκή. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, θα επικεντρωθούμε μεθοδολογικά σε σημειωτικές θεωρίες της μεταφοράς (Lakoff και Turner; 1989), εφόσον η λογοτεχνική απόδοση της ιδέας της Ευρώπης μέσω μεταφορών και μετωνυμιών θα αποτελεί το κέντρο βάρους των αναλύσεών μας. Ειδικότερα, πριν ακολουθήσει η ανάλυση των αποσπασμάτων, θα επισημανθεί σε θεωρητικό επίπεδο η σημειωτική λειτουργία των μεταφορών. Οι μεταφορές αποτελούν μια πρώτης τάξεως αφετηρία ανάλυσης κωδίκων-μοτίβων, δεδομένου ότι λειτουργούν ως σύνολα σημείων με επικοινωνιακό σκοπό που παραπέμπουν σε υποκείμενο (πηγή) και αντικείμενο (στόχο) μέσω της δημιουργίας αναλογιών. Στηριζόμενοι στη Forceville (1996), επισημαίνουμε ότι για τη σημειωτική ανάλυση μεταφορών, θα πρέπει να απαντώνται τα παρακάτω ερωτήματα:

α) Ποια είναι τα δύο μέρη της μεταφοράς;

β) Ποιο μέρος είναι σκοπός (περιεχόμενο) και ποιο πηγή (φορέας) της μεταφοράς;

γ) Ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά που μεταφέρονται από την πηγή στο περιεχόμενο;

Το τελευταίο ερώτημα είναι θεμελιώδες, αφού υποβάλλει την ομοιότητα δύο διαφορετικών πραγμάτων. Με αυτόν τον τρόπο αναλύονται οι κώδικες και η λειτουργία αφηρημένων εννοιών που κινούνται στη σφαίρα των ιδεών.

POLITICS

Hall 2

Imaginary Geographies I

Chair: Gr. Paschalidis

The Europe of Gypsies: Toward a comparative semiotics of space

Paul Bouissac

University of Toronto, Canada

Space is the way in which humans perceive, conceive, and represent their physical environment. Although the experience of the environment depends in part on universal biological constraints, cultural factors introduce diversity not only in the interpretation of the forms of space but also in the ways in which space itself is perceived and conceived. This paper endeavors to probe the difference between the way space is experienced and interpreted by nomadic cultures and the way that is typical of sedentary populations. The divergence hark back to prehistoric times when Neolithic settlers developed a new practical relationship to their environment that was at odds

with the way of life of the hunters-gatherers. Although the latter became increasingly under pressure and were pushed back, they did not totally vanished. Nomadic cultures persist with the presence of hunters-gatherers and pastoralists in several parts of the world, including within Europe itself where the Gypsies (under various tribal names such as Roms, Sinti, Zigeuners, Kalandars, Kalderash, Romanychals, Gitans, Travellers, etc.) still roam the Eurasian peninsula. The presence of these mobile (and often elusive) ethnic minorities have been documented since the 15th century. Their ethnography provides revealing, albeit sometimes indirect information on their cosmology that appears to be strikingly different from the mainstream sedentary population's world view and thus can help develop a comparative semiotics endemic to the contemporary European space. This paper draws its data from the works of George Borrow, H.M.G. Grellman, Pop Serboianu, Jan Yoors, Angus Fraser, Jean-Pierre Liegeois, Patrick Williams, Damian Le Bas, Sharon Gmelch, and Susan Tebbutt among others, as well as from the direct experience of the author with the Gypsy circus culture.

The Lord of the Rings: An imaginary geography of Europe

Karin Boklund, Alexandros-Phaidon Lagopoulos

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The first part of this paper (which is based on non-semiotic methodology) explores the question whether Tolkien's Middle-Earth has any reference to Europe whatsoever. The *Lord of the Rings* trilogy includes Tolkien's own meticulous map of this imaginary space. This is a scale map, which allows two operations: calculation of distances and calculation of surfaces. We compare exact measurements of Middle-Earth with measurements from the actual geography of Europe and supplement this information with comments by Tolkien referring to the correspondence of certain areas of Middle-Earth to actual European areas. The results show – in addition to an astonishingly minute geographical knowledge on the part of Tolkien – that his referent is the whole of Europe, with some minor extensions. The second part of the paper examines the semiotics of the fictional space of Middle-Earth using the narrative theory of Algirdas Julien Greimas. We map the geographical trajectories of the narrative programmes of all main actors to identify the structure of these trajectories as a whole and their articulation with the geography of Middle-Earth. We also examine the isotopies emerging from the descriptions of different areas of Middle-Earth in order to interpret the semantic nature and structuring of the regional landscape, the semiotics of space of *The Lord of the Rings*. However, Middle-Earth is not only a geographical unit; in the course of Tolkien's story, it also becomes a political unit. The paper ends with an examination of the kind of politics Tolkien envisages for the different peoples of Middle-Earth and speculates on whether he might have imagined this as something of a model for the actual continent of Europe.

Cultural identity in the European Upper Paleolithic

Antonis Iliopoulos

Institute of Archaeology, University of Oxford, UK

As revealed by the archaeological record, the practice of body ornamentation underwent significant development during the European Upper Palaeolithic. Evidence suggests that humans living in continental Europe between 37 and 28 thousand years ago had been making ornaments using a diverse range of materials, which were both difficult to procure and work with. While the ethno-linguistic connotations of early body ornamentation have received the lion's share of attention in the debate on human origins (e.g., Vanhaeren and d'Errico, 2006), this paper sets out to explore their aesthetic and agentive dimensions, for the purpose of explaining how various ornamental forms would have led interacting groups to form a cultural identity of their own. To this end, semiotics is integrated with a new paradigm in the archaeology of mind, known as the theory of material engagement (Malafouris, 2013). Bridging specifically Peirce's pragmatic theory (Lefebvre, 2007) and Malafouris' (2011) enactive take on aesthetics allows us to appreciate the formation of aesthetic ideals through the agentive effects of material signs. It is thus proposed that, by attending to the interrelation between form, effect, and affect, members of social groups would have come to appreciate the ways in which their ornamental culture resembles and differs from that of neighbouring groups. Put in terms of cultural semiotics (Sonesson, 2016), models of Ego-culture would have come to evolve along Alter-cultures that also employ ornaments, and against Alius-cultures that have yet to develop or adopt personal decoration. The aesthetic ideals associated with early body ornaments must have therefore played a catalytic role in the formation of communal awareness and the communication of group membership during the European Upper Palaeolithic. It is thus ultimately proposed that the origins of new cultural identities can be explained by tracing the co-development of ideas and ideals (Iliopoulos, In Press).

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Seance Francophone

Chair: S. Iakovidou

La rhétorique de l'identité culturelle européenne commune dans L'Esprit Libre de G.Theotokas et L' Unité de la culture européenne de Thomas Stern Eliot. Une lecture structuraliste barthésienne

Stéphane Gravanis

Université Démocrite de Thrace, Greece

C'est en 1914 que s'invente pour la première fois, de façon concertée et générale, l'idée selon laquelle, l'Europe constitue une unité et un tout. Encore confuse, cette première esquisse du concept d'Europe, repose sur la supposition que l'on peut déborder le cadre de ses différents constituants, Etats, pays, cultures, civilisations. De point de vue littéraire, politique et philosophique, l'Histoire du sentiment européen prend date à partir de 1918. Dans notre cas, nous avons choisi d'étudier l'évolution de la notion d'identité européenne dans les essais *L'Esprit Libre* (1929) de G. Theotokas et *L'unité de la culture européenne* (1949) de Thomas Stern Eliot. Georges Theotokas (1906-1960), intellectuel et romancier grec, fut le "porte-parole" de la Génération des années 1930 en Grèce. Ayant subi, les conséquences désastreuses de la Première guerre mondiale et de la Catastrophe grecque en Asie Mineure en 1922, dans son essai, il proposa la création d'une nouvelle identité grecque en assimilant à l'héritage culturel grec les influences culturelles et sociales européennes. Thomas Eliot (1888-1968), critique et poète anglo-américain, influencé profondément par la souffrance des peuples européens après les deux guerres mondiales, dans *L'Unité culturelle européenne*, il tenta de restituer les origines communes de la culture européenne et mit l'accent sur l'interaction entre les cultures des pays européens. Les deux intellectuels prirent conscience de la gravité de la crise d'identité européenne. Afin de remédier à cette crise du "Vieux Continent", ils proposèrent une nouvelle optique qui pourraient renforcer les liens entre les Européens après la crise: lors d'une Histoire commune, la synthèse des cultures grecque, latine et chrétienne forgera la culture européenne et qu'au delà des histoires nationales, existe une histoire européenne. Ainsi, notre objectif est d'examiner la structure de ces deux textes, c'est à dire comment s'articule a) la notion de culture européenne commune et b) les diverses significations de l'identité européenne. Pour procéder à notre étude, nous nous appuyons sur l'analyse structurale barthésienne. Plus précisément, nous tenterons d'analyser la structure du texte et l'articulation du système des codes à travers lesquels est exprimée l'identité européenne. Dans un premier temps, nous découperons chaque texte en segments contigus, les lexies, et nous procéderons au repérage i) des fonctions ii) des codes et iii) à l'analyse de leurs connotations. Dans un deuxième temps, après avoir étudié la structuration de chaque texte, nous parviendrons à une étude comparatiste: Nous exposerons, au niveau des signifiés, les convergences et divergences des connotations, afin de démontrer comment dans les deux textes est exprimée l'idée de l'unité européenne.

La sémiotique de la manipulation de l'opinion publique européenne pendant la crise économique grecque par le biais des médias

Evangelos Kourdis

Université Aristote de Thessaloniki, Greece

Au cours de la crise économique grecque (2010-2018), les médias européens se sont engagés dans une série d'articles de presse, de reportages télévisés et de caricatures de presse

particulièrement critiques à propos du comportement du Grec contemporain et de la qualité des politiciens qui le gouvernent. Peu importe si ces publications reflètent la vérité ou non, le monde européen de la communication a vu, à notre avis, sérieusement décliner la qualité qui le distinguait alors, lorsqu'il a été conduit à se livrer en 2015 à une dégradation et à une déconstruction sans précédent de l'image sociale des politiciens grecs du gouvernement de gauche radicale dominé par le parti SYRIZA. Il s'est agi d'options sémiotiques conçues pour ridiculiser les choix politiques du gouvernement grec et de condamner toute proposition politique grecque adressée aux créanciers de la Grèce, les autres États-membres de la zone euro. Le but de cette communication est l'étude sémiologique de ces modes à travers de textes polysémiotiques ci-dessus dont nous considérons qu'ils traduisaient un choix conscient de manipulation de l'opinion publique européenne, en introduisant des usages peut-être encore inconnus dans la culture médiatique européenne, considérablement blessée aux plans moral et sémiotique.

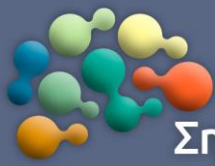
Littérature européenne: Qu'y a-t-il dans un nom

Titika Dimitroulia

Université Aristote de Thessaloniki, Greece

Si le terme de la culture revient systématiquement, bien qu'assez vaguement défini, dans les intenses débats actuels sur l'identité européenne, la littérature comme partie intégrante de celle-ci semble au contraire briller par son absence. Or, la littérature en tant que complexe système sémiotique secondaire, constitue une forme de mémoire culturelle majeure et, par conséquent, la littérature européenne ne peut que surdéfinir le présent et l'avenir de l'Europe. D'une part, parce qu'elle reflète son imaginaire et son histoire multiples et met en évidence les tendances centrifuges et / ou centripètes par rapport au projet de l'intégration européenne; de l'autre, parce que son mode d'existence, la traduction, peut être conceptualisé non seulement comme communication, mais aussi comme un nouveau *ethos* d'hospitalité linguistique, culturelle et spirituelle, selon Paul Ricœur, un *ethos*-modèle pour l'association de l'identité et de l'altérité. Cela dit, quand on parle de la littérature européenne, on parle inévitablement de son histoire et de l'histoire de cette histoire, voire des méthodologies que celle-ci a adopté au fil du temps, tout en admettant que le point de vue de l'étude ne peut que créer son objet. On parle alors aussi de la mémoire européenne et des prémisses générales régissant cette mémoire, qui de nos jours se trouve très souvent consacrée institutionnellement. Dans notre communication, nous nous proposons d'étudier, à partir un modèle sémiotique de la culture, la relation complexe entre la littérature européenne, l'histoire et la mémoire; et de réfléchir, à travers la traduction, sur une approche éthique de la littérature européenne.

16:30-17:00 Coffee Break

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

17:00-18:30 SESSION 2

ARTS

Hall 1

Literature II

Συντ: Κ. Μπόκλουντ-Λαγοπούλου

Θάνατοι στη Βενετία (το Παρίσι κλπ): Η έβδομη λειτουργία της γλώσσας

Σοφία Ιακωβίδου

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ελλάδα

Θα μπορούσε η γλώσσα, και δη η γλώσσα της κριτικής θεωρίας, να έχει μια επενέργεια πέραν της λογοτεχνίας, της φιλοσοφίας, και εν γένει των ανθρωπιστικών σπουδών; Θα μπορούσε να φτάσει μέχρι την πολιτική, να καταστεί το κλειδί για μια δυνάμει αλλαγή της ζωής; Ποια η σχέση μεταξύ πραγματικότητας και μυθοπλασίας; Μήπως όσοι επιμένουν να ζουν στην πρώτη με όρους της δεύτερης, είναι οι μόνοι που φαντασιώνονται τέτοιες μαγικές (επιτελεστικές θα έλεγαν οι ίδιοι) δυνατότητες της γλώσσας; Μήπως είναι αυτή τους η πίστη που πρέπει να πεθάνει για να αρχίσουν να ζουν οι ίδιοι; Ο Λοράν Μπινέ στην *Έβδομη λειτουργία της γλώσσας*, σκηνοθετώντας μια σειρά θανάτων κορυφαίων μορφών της κριτικής θεωρίας σε διαδοχικές μητροπόλεις της Ευρωπαϊκής και όχι μόνο επικράτειας, θέτει στο επίκεντρο της μυθιστορηματικής του πλοκής ερωτήματα αυτού του τύπου. Εκκινώντας από τον πραγματικό θάνατο του Ρ. Μπαρτ, του «μεγαλύτερου κριτικού του εικοστού αιώνα», σε έναν δρόμο μπροστά στη Σορβόνη (1980), αρνείται να δει σε αυτόν ένα κοινό ατύχημα. Επινοεί μια ίντριγκα πολιτικών διαστάσεων, που διακύβευμά της είναι η κατοχή ενός παντοδύναμου μυστικού: ποιος θα κατακτήσει (ώστε να μπορεί να χρησιμοποιήσει στο χώρο του) την κατά Γιακόμπσον «έβδομη λειτουργία της γλώσσας», τη μαγική ικανότητα να γίνεται κάτι άμα τη εκφορά του. Ένα σπαρταριστό δίδυμο αποτελούμενο από ένα όργανο της τάξης, έναν αστυνομικό, και έναν νεαρό καθηγητή Σημειολογίας, ένα όργανο της σκέψης και της ερμηνείας, αναλαμβάνει την εξιχνίαση της υπόθεσης, με φόντο τη διαμάχη Αριστεράς-Δεξιάς που σύντομα θα φέρει τον Μιτεράν στην εξουσία. Στην αρένα της πολιτικής, όπως θα αποκαλυφθεί στο μυθιστόρημα, τέτοιες μαγικές [γλωσσικές] συνταγές λειτουργούν, σε εκείνην όμως της ζωής, και δη σε αγώνες μεταξύ επαϊόντων, όπως οι επιφανείς θεωρητικοί που πρωταγωνιστούν εδώ, όχι: η ρητορική είναι επιθετική (ποδηγετεί, προσπαθεί να πείσει) – η σημειολογία αμυντική, βοηθά να κατανοήσουμε, να αποκωδικοποιήσουμε. Πώς ηχεί μια τέτοια πλοκή, στο φόντο των τρεχουσών πολιτικών εξελίξεων, με τον εθνικισμό να καλπάζει, την «Ευρώπη σε κίνδυνο» (όπως επιγράφεται η πραγματική πρόσφατη έκκληση συστάδας διανοούμενων, υπό την αιγίδα ενός εκ των πρωταγωνιστών του μυθιστορήματος του Μπινέ που εξακολουθούν να είναι εν ζωή, του Μπ.-Αν. Λεβί), τις διεθνείς γεωστρατηγικές εξελίξεις σε εντεινόμενη αστάθεια;

Το ευρωπαϊκό όραμα: από την “ποίηση” στη “μετα-ποίηση”

Καλλιόπη Πλουμιστάκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η ιδέα της ευρωπαϊκής ενότητας εμφανίζεται, τόσο σε γεωγραφικό όσο και σε πολιτισμικό πλαίσιο, ήδη από το Μεσαίωνα (Jacques Le Goff). Παρά την ποικιλομορφία, τις διαιρέσεις και τις συγκρούσεις αυτή η ιδέα θα γίνει πιο επίκαιρη από ποτέ μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με πρωτοβουλία του γαλλογερμανικού άξονα. Στον 21^ο αιώνα, διατηρείται ακόμη παρά τις διάφορες συγκυριακές δυσκολίες, η διάθεση για συνέχιση αυτού του ευρωπαϊκού οράματος, η οποία δείχνει πολλές φορές να ταλαντεύεται μεταξύ της αποσύνθεσης και της μεταμόρφωσης, όπως υποστηρίζει ο σύγχρονος κοινωνιολόγος Edgar Morin. Σκοπός της παρούσας πρότασής μας είναι να τονίσουμε πως η αξία του ευρωπαϊκού οράματος φθίνει ή μεταποιείται με το πέρασμα του χρόνου, γεγονός που διαφαίνεται μέσα από τα γλωσσικά σημεία ως εννοιολογικοί φορείς (« porteurs de sens », Julia Kristeva) : εξέλιξη των λεξιλογικών αναφορών, είδη της γλωσσικής πράξης, αποτύπωση νέων εννοιών, σύμβολα. Για το λόγο αυτό, η προσέγγισή μας εμπνέεται από κείμενα Γάλλων συγγραφέων και άλλων διανοητών του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, από τον Victor Hugo έως τον Paul Valéry, οι οποίοι σκιαγράφησαν την εξέλιξη αυτής της ιδέας της ευρωπαϊκής πραγματικότητας, και αποτύπωσαν την εικόνα της Ευρώπης των οραμάτων και της μεταγενέστερης ρητορικής.

Η υπεράσπιση της ευρωπαϊκής ταυτότητας στο έργο του Μίλαν Κούντερα

Χρήστος Γροσδάνης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Ένα χαρακτηριστικό της σύγχρονης ευρωπαϊκής συνείδησης είναι η τάση αυτοενοχοποίησης και η ανάγκη της μεταμέλειας απέναντι στο ένοχο παρελθόν της (Bruckner). Υπεύθυνες θα πρέπει να θεωρηθούν ορισμένες απλουστευτικές αναγνώσεις της ευρωπαϊκής ιστορίας, οι οποίες ταυτίζουν την Ευρώπη με την αποικιοκρατία, τον καπιταλισμό και τους ολοκληρωτισμούς του 20^{ου} αιώνα. Οι μελανότερες σελίδες της ευρωπαϊκής ιστορίας δεν θα πρέπει φυσικά να λησμονούνται. Θα είχε όμως ενδιαφέρον να αντιπαραθέσουμε στις μονόπλευρες θεωρήσεις του ευρωπαϊκού φαινομένου μια διαφορετική αντίληψη για την Ευρώπη. Ελάχιστοι συγγραφείς του 20^{ου} αιώνα διερεύνησαν και υπερασπίστηκαν την ευρωπαϊκή ταυτότητα με το πάθος του Μίλαν Κούντερα. Στο έργο του η πραγμάτευση της ενότητας και των διαφορών των ευρωπαϊκών χωρών δεν γίνεται με όρους γεωγραφικούς, πολιτικούς και οικονομικούς, άλλα πολιτισμικούς. Οι σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών της Ανατολικής και της Δυτικής Ευρώπης, καθώς και οι ιδιαιτερότητες των εθνικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, δεν ακυρώνουν τη δυνατότητα ύπαρξης μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας. Ο Κούντερα εντοπίζει μια βασική της έκφραση στην ενότητα και στη συνέχεια που χαρακτηρίζουν την ευρωπαϊκή καλλιτεχνική παραγωγή. Στις ευρωπαϊκές τέχνες και κυρίως στο μυθιστόρημα διαφυλάσσονται, σύμφωνα με

το συγγραφέα, οι υψηλότερες ευρωπαϊκές αξίες: η ανεκτικότητα, η συστηματική αμφιβολία, η δίψα της γνώσης, το χιούμορ και η αναγνώριση του ατόμου ως ανώτερη αξία της κοινωνίας. Η παρούσα ανακοίνωση, εκκινώντας από τα μυθιστορήματα, τα δοκίμια και τις δημόσιες παρεμβάσεις του συγγραφέα, θα παρουσιάσει την αντίληψή του για την Ευρώπη και θα επιχειρήσει να αναδείξει τη γονιμότητα και τα όριά της.

POLITICS

Hall 2

Imaginary Geographies II

Chair: N.-S. Dragan

Conceptualizing Europe in Ukrainian News Media Discourse

Anna Iegerova

National Transport University, Kyiv, Ukraine

The subtle connection between European and Ukrainian identities is based on three axes: spatial, temporal and mental. Except for obvious connections existing by virtue of geographical position, historical processes and political relations (in past, in present, and in projected future), it is also possible to speak about shared and/or newly-adopted values and beliefs. This report is based on the analysis of a large corpus of data comprising weekly news of Ukrainian news channel TSN starting from the Revolution of Dignity (November 2014) until present (November 2019) and offers insights into the features of conceptualizing Europe in Ukraine. The Revolution of Dignity or Euromaidan Revolution broke out as a result of the decision made by the then incumbent President of Ukraine to stall ratification of Association Agreement between Ukraine and European Union; upon this decision people have flooded the streets demanding to reverse the decision. One of the main slogans of Euromaidan was “Ukraine is Europe!” This slogan reflects not only the desire of Ukrainians to join the European community, but also the way Ukrainians construct their identity as being European. In order to obtain the broadest picture of how Europe is conceptualized in Ukrainian mass media, it was decided to include into analysis all references to Europe and EU, European organizations (and their representatives/officers), European countries (and their official leaders), and European lifestyle.

Worlds Apart: Questioning Notions of American and European Difference and Divergence

Joseph Michael Gratale

The American College of Thessaloniki, Greece

This paper will explore key discourses that have been deployed by American authors in their construction/deconstruction of America and Europe, specifically in how these two societies have been diverging in their respective socio-economic and foreign policy trajectories. Focus and analysis will be placed on two texts that were published in the early 2000s. One is the work of Robert Kagan, and is titled *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order*;

and the other is authored by Jeremy Rifkin and is titled *The European Dream: How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream*. Both texts for very different reasons draw on discourses of difference. In the case of Kagan's work, attention is placed on American and European views of world order and the application of power. In Kagan's eyes, it is as if these two societies come from different worlds altogether, with Europe representing the weaker of the two in terms of advancing a global vision. For Rifkin, it is the opposite, Europe embodies great promise and serves as a model for imitation. From his point of view, the actual and symbolic value of the "American Dream" is being supplanted by the "European Dream". The future, for Rifkin, is not to be found in North America, but instead, across the Atlantic in the European continent. Do these schemes of representing Europe articulated by these American authors accurately capture an overlooked dimension in our understanding of contemporary European society? Or, do these discourses of difference and semiotic re-ordering fall short by over-emphasizing European-American divergence, when in fact quite the opposite is the case.

Signs of Sublimity in *The Antiquities of Athens* (1762)

Ioannis Tzortzakakis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Primary aim of this study is to examine the production of meaning deriving from the combination of words and images in the field of travel literature. Its main objectives are: a) to closely observe the structure of the description of "The Choragic Monument of Lysicrates" in *The Antiquities of Athens* by James Stuart and Nicholas Revett, b) to demonstrate the different semiotic systems used in order to convey different information, and c) to illustrate points in which intersemiotic translation takes place in the field of travel literature. Therefore, the thematic area is an interdisciplinary one, ranging from English Literature and Linguistics to Art History and Theory. In the first part of this study, using the paradigm, of "The Choragic Monument of Lysicrates", of *The Antiquities of Athens*, I would like to closely read the description of this monument under the prism of its contemporary dominant aesthetic theory of Sublime, expressed by Edmund Burke in *A Philosophical Enquiry*. Subsequently, a question arises leading to the second part of the study. How is its meaning conveyed when the authors employed two very distinct semiotic systems (those of words and images)? The theory of intermediality as expressed by Rajewsky could provide a response to the last question. However, by reading the textual narrative of *The Antiquities* one may notice points in which the two semiotic systems might be combined (or even overlap) producing that way signs of intersemiotic translation. More, even though not lengthy discussed here, I would like to underline the social implications of the findings of this study. The awareness of the coined reception of Greek Antiquity as something of Sublimity in the 18th century might lead to an explanation of the use of Antiquity (either Greek or Roman) by National Socialism and Nazis (Johann Chapoutot), since travel writing seems to have played a key role in the construction of the European Identity (Rolf-Hagen Schulz Forberg, and John Zilcosky).

The concept of Europe as a generator of semiotic networks among cities: The case of the constantly transforming identity of Elefsina city in relation to the conceptual schema of 'Eleusis 2021'

Athina Stamatopoulou, Krasaki Eirini

National Technical University of Athens, Greece

Cities compose their identities relationally, by being part of immaterial communication systems. The condition of Europe as concept - idea weaves such networks by generating signs within specific frameworks: cities share similar and different signs, which as attracting or repulsing forces negotiate their relations beyond their physical distances - connections. This argument is developed through the case-study of Elefsina (Greece) and its relation to a conceptual schema shaped by the combination of European cities' descriptions with this of Eleusis 2021¹. During the timeline, Elefsina has formed a heterogeneous identity, composed of archaeological, historical, industrial, religious, mythological, environmental and anthropological elements. The last years, this assemblage has adapted to the dominant paradigm of culture production. Eleusis 2021 shifts this transformation towards the concept of Europe, correlating Elefsina to properties of other European cities. Eleusis 2021 Europe-centered conceptualisation and its role on Elefsina's identity formation has patterns, which affects Elefsina's identity signs, the interpretation of the concept of Europe and their framing. The paper detects the patterns and their behavior in the spatiotemporal field through three levels of actions, that embed logics of diagrammatic reasoning. Firstly, different descriptions referring to Elefsina are collected: the detected concepts and signs are organised into the system of a diagram and a dynamic map. In the second, dominant concepts of Europe (elicited from Wikipedia descriptions of European cities) are analyzed in relation to 'Eleusis 2021' (extracted from its website). In the third, the conceptual schemas are linked to the diagrams - maps system, in order to reveal the conceptual, the contextual, the semiotic and the spatiotemporal cluster of the constantly transforming identity of Elefsina. What is significant in this analysis is the revelation and augmentation of spatial fields attached to the 'information' that generates them. Furthermore, through this way of tracing signs, the concept of Europe gets amplified: new dimensions of a 'European' city's potential ontology are triggered to emerge.

Polysemiotic communication vs. multimodality: in street art metaphors and street art narratives

Georgios Stampoulidis

Lund University, Sweden

Cognitive linguistic and social semiotic theories have often discussed the complex phenomena of *metaphor* and *narrative* in various ways. Some research that is relevant for this topic is carried out under the banner of “multimodality.” Multimodality is indeed a polysemous word, which is tightly related to the notions of modality, and (semiotic) mode and is used in conceptually different ways across different disciplines (Adami, 2016; Green, 2014). As cognitive semiotics (Zlatev et al., 2016) aims to integrate concepts and methods from semiotics, cognitive science and cognitive linguistics, we endeavor to offer a coherent terminology, which distinguishes the notions of sensory modalities (vision, hearing, smell, touch and taste) and semiotic systems (language, depiction and gesture). Our work focuses on Greek street art, denoting an intentional, highly creative and typically polysemiotic medium of protest and resistance. In this way, we refer instead to semiotic systems in which metaphors (and other rhetorical figures) and narratives can be expressed avoiding terminological ambiguity and conceptual polysemy. Therefore, in our approach, we propose to restrict the term multimodality to the synergy of two or more distinct but interacting sensory modalities in the act of perception, and disentangle it from polysemiotic communication in the sense of the synergy of two or more semiotic systems (Stampoulidis et al., in press; Zlatev, 2019). In our study on Greek street art, marking this – terminological and conceptual – polysemiotic/multimodal distinction would help us towards realizing a synthetic analysis of the interaction between language and depiction, and between language, depiction, vision, and (potentially) smelling, touching or even hearing, into a whole communicative situation. In our presentation, we will illustrate the significance of this distinction by reviewing (a) an empirical study of unisemiotic and polysemiotic street art metaphors (Stampoulidis and Bolognesi, under review) and (b) one case study of polysemiotic street art narratives (Stampoulidis and Ranta, under review).

Διαγλωσσική και διασημειωτική μετάφραση του όρου «πλατεία». Μια διαχρονική μελέτη, στην ευρωπαϊκή πολεοδομία

Ιοκάστη Φουνδούκα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Το έναυσμα για την παρούσα μελέτη υπήρξε η διαγλωσσική μετάφραση του αρχιτεκτονικού όρου «πλατεία». Κατά τη μετάφραση του όρου (translation proper) σε πέντε ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά, ιταλικά, γαλλικά, ισπανικά, γερμανικά), υπήρξε η διαπίστωση, πως συνοδεύονται από συνδηλώσεις, που προσδίδουν στον όρο διαφορετικές χωρικές και κοινωνικές ποιότητες. Προκειμένου να μελετηθούν οι συνδηλώσεις των όρων, έγινε μία πρώτη

καταγραφή των ερμηνειών όπως εντοπίζονται σε δίγλωσσα λεξικά. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν τα ερμηνευτικά και ετυμολογικά λεξικά, από τη γλώσσα πηγή στην ελληνική. Έπειτα, επιχειρήθηκε μία κατηγοριοποίηση των ερμηνειών, σύμφωνα με τις χωρικές, μορφολογικές και κοινωνικές ποιότητες που συνδηλώνουν. Τη διαγλωσσική μετάφραση (interlingual translation), ακολούθησε η ιστορική έρευνα της πολεοδομικής, μορφολογικής και κοινωνικοπολιτικής εξέλιξης της τυπολογίας της πλατείας από τα πρώιμα ελληνιστικά χρόνια, στα χρόνια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Η ιστορική έρευνα της εξέλιξης της πλατείας, στηρίχθηκε κυρίως στους ιστορικούς P. Zucker, W.S. Davis και L. Mumford, και στις μελέτες τους πάνω στην πόλη και την πολεοδομία, της Ευρώπης. Σκοπός της έρευνας αυτής, είναι να εντοπισθούν οι σχέσεις λόγου-χώρου, κατά τη γέννηση και την εξέλιξη της πλατείας, ως πολεοδομικό στοιχείο. Δι' αυτού, γίνεται χρήση της θεωρίας της διασημειωτικής μετάφρασης (intersemiotic translation), από ένα λεκτικό σε ένα μη-λεκτικό (στο πολυ-αισθητηριακό σύστημα του χώρου), και αντίστροφα. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται το μέγεθος και το είδος του πληροφοριακού φορτίου που μεταστοιχειώνεται στη κάθε περίπτωση των όρων: πλατεία, square, piazza, place, plaza και Platz, από το λόγο, στο χώρο. Συνοψίζοντας, η εν λόγω ερευνητική μελέτη μπορεί να περιγραφεί από το ερώτημα: Πως ο λόγος παρήγαγε χώρο ή ο χώρος το λόγο, στην περίπτωση της ευρωπαϊκής πλατείας;

18:30 – 19:30 KEYNOTE 2 / Chair: A.-Ph. Lagopoulos

Hall 1

"Critique sémiotique du populisme"

Eric Landowski , Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), Paris, France

Si l'Europe est aujourd'hui à l'agonie, le mal qui la ronge n'est pas européen. Il est mondial. Quelques décennies après la décomposition de l'idéal communiste, tandis que l'attachement aux principes de la démocratie représentative et de l'Etat de droit est à son tour déclinant, le « populisme » étend de tous côtés son emprise. Loin de remédier à la misère des peuples, les réaménagements politiques qui en résultent ont pour effet d'accroître le pouvoir des groupes dominants les plus directement intéressés au maintien et même à l'accélération d'une croissance de type capitaliste par nature destructrice des équilibres dont dépend la vie sur cette planète. Trump et Bolsonaro sont sans doute, sur le plan mondial, les deux meilleurs exemples de cette collusion entre populisme, capitalisme sauvage et destruction du *bios* commun à tous.

Tant sur le plan de l'Union que dans chacun des pays membres, nous, Européens, sommes pris dans ce processus global. L'illibéralisme triomphant des populistes étant la traduction en même temps que l'allié politique de la dérégulation imposée dans tous les domaines par les puissances d'argent, le recul des démocraties classiques et son corollaire, la détérioration accélérée de tous les écosystèmes, semblent devenus inévitables. C'est sur cet arrière-plan que sera présentée une critique sémiotique du « populisme » en tant qu'un des facteurs de la crise globale de notre temps.

L'analyse sera conduite dans les termes du modèle interactionnel que nous avons proposé en 2005 (*Les interactions risquées*, Limoges, Pulim). Elle visera d'une part à situer les principes communs aux divers populismes à l'intérieur d'une typologie des régimes politiques (totalitarismes, absolutismes, démocratie représentative, démocratie directe) établie à partir de la distinction théorique entre quatre grands régimes de sens dans l'interaction ; d'autre part à rendre compte de la spécificité des stratégies de mise en scène auxquelles paraît tenir pour une bonne part la faveur des mouvements en question (rhétorique de la co-présence immédiate et du « parler peuple », exaltation des « passions tristes » (J. Fontanille) telles que l'égoïsme ou l'envie, appel aux pulsions viscérales telle que la haine raciste).

19:30-21:00 Wine Reception/ Conference Center foyer

Saturday, November 2nd

09:00 – 10:00 KEYNOTE 3 / Chair: K. Boklund-Lagopoulou

Hall 1

"Interpreting symbols and narratives of Europe: Three tropes of meaning-making"

Jonas Fornäs, *Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), Paris, France*

Throughout history, many brave attempts have been made to identify some kind of meaning of Europe as a geographical, political, social and cultural entity. Recent efforts to establish key symbols and narratives of Europe have tended to focus on a set of central signifying elements, even if there is a wide and contradictory range of ways to define, group and interpret them. An introductory remark on the current debate on the need for renewed European self-reflection here paves way for a theoretical discussion on the concepts of culture, meaning and identity. This is in turn followed by a methodological reflection on how to use semiotic tools in cultural studies based on critical hermeneutics. The concept of culture used here is based on the signifying practice of mediating meaning making, linking imagination to communication in a triangular dynamic between texts, subjects and contexts. Examples are given from two research projects on a wide and diverse range of European symbols and narratives, illustrating the results of such interpretive research. The conclusion presents three dominant cultural discourses that together form the core around which European identifications are crystallised and spun: the tropes of unique universality, resurrection from division and communicative mobility. Their intricate mutual tensions and interrelations attest to how deeply Europe remains a highly contested and dynamic meaning cluster.

10:00-10:30 *Coffee Break*

10:30-12:30 SESSION 3

ARTS

Hall 1

Europe on Display: Narratives, images, myths in museums & exhibitions 1

Chair: L. Yioka

Promoting a shared European cultural heritage. The Council of Europe's Art Exhibitions in the 1950s

Lefteris Spyrou

University of Crete, Greece

Born as part of a Europe-building process in the aftermath of WWII, the Council of Europe (CoE) aspired to create the sense of European belonging through "common actions in economic, social, cultural, scientific, legal and administrative matters" (Article 1 of the Statute of the CoE). During

the 1950s, the CoE emerged as the leading intergovernmental organisation for cultural cooperation in Europe. The series of Art Exhibitions held under its auspices in that decade, were one of the most important institutional initiatives in developing definitions and approaches to delineate the concept of a shared “European culture”. This paper analyses the first six exhibitions that were organised between 1954 and 1960 and presented, in strict chronological order, the major artistic movements in Europe from the Renaissance to the avant-garde movements of the first two decades of the 20th century.

1. *Humanist Europe* (Brussels, 1954-1955)
2. *The triumph of mannerism from Michelangelo to el Greco* (Amsterdam, 1956)
3. *The 17th century in Europe – realism, classicism and baroque* (Rome, 1957)
4. *The age of rococo* (Munich, 1958)
5. *The Romantic Movement* (London, 1959)
6. *Sources of the 20th century: the arts in Europe 1884-1914* (Paris, 1960-1961)

The proposed paper seeks answers to questions such as: Which was the exhibitions’ input into the broader discussion of the definition of a common European artistic heritage in the post-War period? Which objects were included/excluded from the master narratives and how did these narratives define the discursive and material boundaries of "Europe"? What was their contribution to the processes of European integration? How successful were these top-bottom institutional attempts at creating and promoting a shared European identity that transcended national and regional identities?

Imagining Europe: Myth, Memory and Identity in the German Historical Museum, 1989-2009

Alexandros Teneketzis

Hellenic Open University, Greece

We borrow here the title of an important book by Chiara Bottici and Benoît Challand, to point out a crucial aspect in Germany’s cultural and exhibition policy, regarding its European perspective. More specifically, cases like the German Historical Museum (GHM) show that after the fall of the wall, the reunified Germany, in accordance to the rest of Western Europe, tried to build a specific image of Europe and European identity, affirming at the same time that museums deemed to be and used as leading agents in shaping the European public space and memory. The GHM became (and still is) the main agent of this trend, creating a common German national identity in a European context. Thus, Germany was entitled to claim that, historically, the country was part of the European civilisation and, more than that, a major contributor to its formation, as it is shown in many exhibitions that we will exam. The proposed paper explores how Germany interprets Europe. It examines specifically the construction of the idea of Europe in Germany in order to highlight the use of cultural field for political purposes. We investigate the character and the content of this idea, a struggle about the predominance of one image over others in a major cultural institution. In addition, we discuss how symbols and artefacts were used to interpret an

ambiguous and divided historical past in order to succeed social and political cohesion within critical political and social conditions in Germany and Europe. Finally we focus on how Arts and Museology, in different times and during periods of crisis, can become part of public life, public sphere and public history, with the intervention of State power in museums' policy exhibition and how the interpretation of Europe is reflected in the permanent exhibition of the German Historical Museum.

Post-Socialist/Communist Memory: The Visegrad States politics against European Democratic Vision

Kostas Korres

University of Aegean, Greece

After the fall of Socialism/Communism in 1989 everywhere in Central-Eastern Europe new national memory institutes were established trying to expel the socialist/communist past, and then new history museums and memorials were inaugurated trying to rediscover and represent a shared or 'imagined' national historical past of the 20th century. The aim of our paper is to examine the visual representations of the official memory policies on the post-socialist/communist Visegrad States, as the main way of formation of new national identities. In particular, our paper examines the historical revisionist memory policies of the post-socialist/communist Visegrad States on the European traumatic history of the 20th century and their European identity. These policies are based on the narrative of victimization and martyrdom and, lately are represented visually in museums and memorials leading to the appearance and development of the new right-wing populist nationalism, in difficult and crucial times for the European integration project. The proposed topic explores these questions and how they are reflected in recent post-socialist/communist examples of visual representations of public history from museums and memorials in Poland, Hungary, Czech Republic and Slovakia.

The House of European History: shaping contradiction

Miguel Fernandez Belmonte

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The recently inaugurated House of European History, opened on 1st March 2019, has many challenges to face. On the one hand, its mission is to individuate and evidence the common transnational elements that have shaped a common European history. On the other, it has the compromise to be rigorous and reflect the complex, contradictory and full of tensions European history and memory, which is defined as well by the coexistence of its different national identities. The House of European History aims to preserve the European divided and shared memories within a transnational perspective. But how is the European memory and consciousness defined in this context? What European heritage may be? What are the criteria to

consider that a certain phenomenon is of European nature? The proposed paper explores these questions and how they are reflected in the permanent exhibition of the House of European History.

POLITICS

Hall 2

Political narratives I

Chair: T. Dimitroulia

The multimodal construction of “les petites histoires” in counterpoint with “les grandes histoires” in the political discourse of European leaders

Nicolae-Sorin Drăgan

National University of Political Studies and Public Administration (SNSPA), Bucharest, Romania

The image of Aeneas leaving the burning city of Troy with his father Anchises on his shoulders, and his son Ascanius huddled beside him is considered the founding gesture of Rome and one of Europe's *grandes histoires* (Lyotard, 1979). In this study, we try to capture the dynamics of narrative in the discourse of some European leaders at special events, such as the speech of European Council President Donald Tusk at the ceremony where Romania took over the presidency of the Council of the European Union earlier this year, from a multimodal perspective. The practice of integrating the meanings of different semiotic resources allows a better understanding of semiotic behavior of political actors involved in a particular communication situation from the perspective of multimodal construction of narratives. To what extent do these *les petites histoires* (small narratives) from the local level revitalize *les grandes histoires* (grand narratives) about Europe globally? A multimodal approach will allow the dynamic analysis of the narrative strategies of political actors in their effort to strengthen collective identity and make possible the development of a coherent community, in the tradition of the European spirit, culture and civilization.

Classical Heritage in European Union democratic narrative: EU Parliament debate case study

Galina Klimova¹, Gorokhova Anna²

*Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration¹, Moscow
 Pedagogic State University², Russia*

Narrative of Europe born out of the Greek civilization is one of the most persistent myths of Europe. Today the Athenian Acropolis greets visitors with a large EU poster stating that “Europe starts here”. It is clear why antiquity has become such a powerful symbolic space as it is described to be the epoch to which all the meaningful and good is traced back – rationality, freedom, democracy and etc. This narrative appears to be even more crucial for EU as European identity is mainly operationalized in democratic values both on the official and social levels (EVS,

Eurobarometer). The problem is that addressing classical heritage as EU foundation and its democratic values is mostly mechanical and does not reveal if the antique legacy presents and how it works in the modern European political culture. Thus, the paper asks if the ancient Greek concepts of democracy (*koinonia politike*, *isonomia* and *eunomia*) can be traced in norms, ethos and values of the EU and precisely in EU Parliament narrative. It addresses the issue of the classical heritage functioning in the symbolic space of EU. The research is based on J. Lotman's semiotic of culture and discourse-historical approach (R. Wodak), which allows to focus on the ways in which language and other forms of meaning-making reproduce the antique heritage in EU political space. Processed source data is based on a sample of EU Parliamentary debates over democratic values (2009-2019). Preliminary results of the research allow to reason that EU Parliamentary narrative is based on the ethos of rule of law ("*isonomia*" (equality) and human rights ("*eunomia*" (good law) and the conflict between the idea of "functional representation" and "functional participation", which is not only the issues of Aristotle but reveals the tendency to moderate democracy by the control of governmentality.

Citizens of the World and the European past: Constructing a history of the concept

Anna Khalonina

Université Paris Descartes (Paris), laboratoire EDA, France

The concept of nation-state, of Europe and their discursive constructions seem to be one of the privileged study objects in Critical Discourse Studies (CDS) (de Cillia, Reisigl & Wodak 1999, among others). CDS researchers mostly work on top-down discourse aiming to impose and perpetuate ideologies through power. By contrast, the other side of power relationships, namely counter-discourse, is scarcely taken into account despite the fact that resistance to hegemonic discourses is mentioned among the main interests of CDS (Wodak & Meyer 2016). Hence, one of the aims of my PhD study is to fill that gap. My research deals with the concept of *citizen of the world* and the ways it is used in European public discourse in contrast with the definition that Theresa May gave of this expression in her 2016 speech (« if you are a citizen of the world, you are a citizen of nowhere »). In this presentation I will focus on how the discourse from British and French media (online versions of newspapers, blogs and broadcasted talks) opposes May's conception of *citizen of the world*. A particular attention will be paid to references made by scriptors to the history of the concept. The study draws on Koselleck (2002) and Skinner's (1978) historical framework combined with the discourse-historical approach (DHA) within the CDS (Krzyżanowski 2016) to observe how participants (journalists, bloggers) shape the historical journey of the concept. How events, persons and discourses from the past are selected in order to legitimate the use of the concept *citizen of the world* in today's public sphere? The findings suggest that this kind of opposing discourse mainly involve elements of European history; several temporal models of these historical constructs will be identified and their argumentative role in the resistance to May's speech will be discussed.

The politicization of European integration as a diachronic means of integration strengthening. The case of Greece

Kostas Kanellopoulos

University of Crete, Greece

This paper analyzes the public discourse regarding the European integration process in Greece from 1975, when Greece officially applied to become a member state of the European Economic Community, until today. Using a political claims approach that combines political discourse with an analysis of attribution of responsibility and by using media data as the main source, the paper traces the politicization of European integration in Greece. Aiming at distinguishing and comparing the several styles of political debates on European integration in a national case study, we analyze these patterns of support and opposition in long-term perspective. The claims making approach brings to surface the actors (politicians, opinion-makers, civil society actors etc.) who appear in media reports and thoroughly analyzes their views. By focusing on a national case study the paper explores how and to what extent the Greek public discourse contributes to and is influenced by the evolution of the general trends in EU public discourse and vice versa. Furthermore, the diachronic analysis of the Greek public discourse on European integration provides fruitful findings since Greece is a Eurozone country severely hit by the economic crisis and at the forefront of the recent refugee crisis, and it is expected by its citizens to have adopted a more conflictual style of public discourse. The data stems from a 3-year research project funded by the Hellenic Foundation for Research & Innovation (HFRI).

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Media & European Crisis

Chair: M. Papadopoulou

Exit Europe: Brexit's portents and signs in social media

Yannis Skarpelos, Sophia Messini

Panteion University, Greece

Though Grexit was a threat mostly for Greece, Brexit is a reality threatening the pillars of EU. Or maybe not? Larry, the Downing Street cat, is posting his thoughts to Twitter, along with thousands British people, while the signifier 'Brexit' is a focus of interest, both literally and metaphorically, Twitter users throughout the planet. How is conducted the semiotic battle between Brexit's proponents and opponents? Is it conceived as something mostly targeted to the United Kingdom or to the EU? How do users visualize such meanings through visual images, emoticons and hashtags? How could we build a methodology for the analysis of such a big volume of linguistic and visual flows? In our presentation we will attempt to describe the methodology for collecting tweets between April 1st and May 22nd (the original date for Brexit), and a preliminary 'reading' of linguistic and visual signs, including the undercurrents behind the conflict between Brexit's proponents and opponents. Our project is based on social network

analysis, touching upon issues of computer vision for big data analysis. Our aim is to arrive in an empirically grounded semiotic analysis.

Semiotics of humor and catharsis in crisis-stricken Greece: A perspective from online media readers

Eirini Papadaki, Aspasia (Sissie) Theodosiou

University of Ioannina, Greece

Whether humour's engagement with power is seen as oblique, as a "weapon of the weak" (Scott 1985)- rather than confrontational- or as the medium that brings to the surface common views on how politics should be conducted, scholars have long stressed the use of jokes and irony in political commentary and foregrounded the destabilizing effects of parody or the development of new subjectivities it engenders. Taking into account the scarcity of studies focusing on readers' comments, this paper draws on an ethnography of approximately 2500 readers' postings retrieved from the online sites of three influential Greek news portals/newspapers – *Vima*, *Prwto Thema* and *Tvxs*. The postings constitute readers' comments on a number of articles published around three significant political moments in the context of the crisis hit Greece: the 2 visits of the German Chancellor Angela Merkel to Athens, Greece- in October 2012 and April 2014 respectively- and the Greek referendum in 2015. In the symbolic space created by the digital environment, on-line readers decode media messages in various ways and create new significations. The paper will outline and examine the use of humor in on-line media audience discourse in terms of their perceptions of Europe and its tactics. The on-line readers' comments will be studied as acts of signification, sketching public opinion, as symbolical representations of the perceived "European idea" and narrative. Our paper will explore how irony and humor can exemplify an astute political awareness and thus accomplish important political work.

The images of Europe on Instagram's profiles of 2019 candidates to the European Parliament

Agnieszka Kampka¹, Katarzyna Molek-Kozakowska²

Warsaw University of Life Sciences¹, University of Opole², Poland

This study explores the main trends in how European symbols and Europe-related imagery are used by candidates campaigning to be elected to the European Parliament. The material used is drawn from Instagram profiles of most popular Polish candidates between mid-April and mid-May 2019. The Polish context is specific for its mix of pragmatic pro-European attitudes and conservative, Eurosceptic and populist discourses. Since Instagram is growing in its popularity, especially among young voters, it is worth looking at this social platform in the context of election campaigns. Instagram's semiotic affordances offer visual, textual and hypertextual/metatextual means of expression (hashtags). These, in turn have been settling around certain semiotic schemata that reflect the producers' self-promotional persuasive aims and the

receivers' media consumption patterns. For example, most of the imagery related to everyday life is idealized, estheticized or hyperreal. Thus, we aim to examine how Instagram is currently used for campaigning and if it allows for political deliberation about the future of Europe and the roles and identities of member states. We combine social semiotics and (visual) rhetoric (notably the Burkean concept of identification) to answer the following questions: How is the EU represented and imaged? How is the language of campaigning used on Instagram? What is the ratio of European and domestic political issues highlighted? Which (visual and verbal) persuasive techniques tend to be used by politicians in this channel? What implications for citizens' *media literacy* and *visual literacy* can be drawn from these results?

Σημεία της κρίσης στην Ευρώπη: Η περίπτωση του La Casa de Papel

Αθανασία Μαναζή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η οικονομική κρίση της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα στην Ευρώπη αποτέλεσε ένα φαινόμενο που δεν άφησε ανεπηρέαστο κανέναν τομέα: οικονομικές και τραπεζικές μεταρρυθμίσεις, ανατροπή του πολιτικού σκηνικού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανάδυση κοινωνικών κινημάτων και φυσικά η δημιουργία πλήθους πολιτισμικών έργων με στόχο είτε τη διασαφήνιση των αιτιών της κρίσης είτε την έκφραση της δυσαρέσκειας και της οργής των πληγέντων. Τέτοιο δείγμα αποτελεί και η τηλεοπτική σειρά *La Casa de Papel* που προβλήθηκε το 2017 στην ισπανική τηλεόραση. Η επιτυχία της τηλεοπτικής σειράς υπήρξε τεράστια, ιδίως σε κράτη τα οποία επλήγησαν περισσότερο από την κρίση. Η εισήγηση στοχεύει στο να ερευνήσει τη θέση της σειράς μέσα στη δημοφιλή κουλτούρα: τις επιρροές που δέχτηκε από άλλα έργα με θέμα την αντίσταση σε καταπιεστικά καθεστώτα με τη μορφή διακειμενικών αναφορών, αλλά και τον τρόπο που σημεία που δημιουργήθηκαν για την τηλεοπτική σειρά (με χαρακτηριστικό τη μάσκα του Νταλί) υιοθετήθηκαν ως μέσο έκφρασης πολιτικών πεποιθήσεων.

12:30-13:30 Light Lunch

13:30-15:00 SESSION 4

ARTS

Hall 1

Europe on Display: Narratives, images, myths in museums & exhibitions II

Chair: L. Yioka

Alternative Europe: Curating Modern Art from Szeemann to Weibel

Lia Yoka

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Among the grand gestures of the Swiss curator Harald Szeemann (1933–2005) is his exhibition *Le mammelle della verità* (The breasts of truth), set up for the first time in 1978, offering a historical and multi-biographical overview of activity in the small village of Ascona, a countercultural center for political activists, artists, intellectuals, and visionaries from all over Europe between 1900 and 1920, experimentally “practicing” from surrealism, modern dance and dada, to paganism, feminism, pacifism, psychoanalysis and nature cure. It is interesting that the display at the Casa Anatta on the site of the first 1987 exhibition today treats Szeemann’s original travelling show “as an art installation”, reassembling the Mammelleproject so as to actually exhibit the exhibition, rather than examine the curator’s idea and archival material in a new light. In 2016, the artist, curator and founder-director of the ZKM in Karlsruhe, Peter Weibel staged the exhibition *Art in Europe 1945-1968: Facing the Future* (in collaboration with the art historian and curator Eckhart Gillen). The exhibition aimed at “bringing together artists from Eastern and Western post-war Europe” in order to set a new standard for the comprehension of art seeking to continue the avant-gardes. Reconstructing the historical narrative underlying the two exhibitions, (and some relevant intermediate developments), the paper discusses the political and cultural semiotics of an emerging (and in part also dominant) “alternative canon” for 20th-century European art.

Presenting multiple pasts and searching for identities. Cultural interactions in museums and archaeological sites in Greece

Archontia Polyzoudi

Ministry of Culture, Greece

In the last decades there is an increased focus on the recognition that the museums and the cultural-archaeological places play a significant role as zones of interaction between various professional communities, groups and the general public. Questions like of how to understand and present the archaeological and historical material remains of the past, how to interpret, write and investigate identities and cultural connections make archaeologists and heritage professionals to produce different rhetorical strategies which have implications regarding power, authority and relationships with the audiences. Different pasts and diverse identities are trying to find their place in museum environments and cultural, local or global, contexts setting new directions for the creation of new frameworks where multiple narratives and voices could be presented and re-discovered. Museums and cultural organizations presenting collections in Greece are much involved in this process due to the role they play in collecting information, ideas and artefacts about the past and displaying material remains through their exhibitions. What are the strategies can make the museums as places of cultural interactions? What are the theoretical and practical implications? To what extend is the public, communities and locals, engaged to the creation of museum narratives and the construction of identities in a common European setting of values. By examining exhibition and cultural projects in museums in Greece

this paper will try to investigate how cultural diversities and identities are expressed through museum policies and to explore the interpretive tools of making histories and alternative identities in museum exhibitions. I will then focus on discussing the practices as produced in the decision-making process by trying to reveal the potential of private or public collections in empowering the cultural diversity and the intercultural dialogue.

European and non-European refugee voices in fusion: A response to Modern Art

Spiros Polimeris¹, Christine Calfoglou²

Panteion University¹, Hellenic Open University², Greece

There has been a lot of speculation with regard to the changing face of Europe as a result of the waves of migrants settling in European countries. In semiotic terms, crossing the borders, both physically, spatially and emotionally, could be seen as potentially interfering with the existing symbolic order, destabilising sense-making processes (Lotman, 2009). Importantly, it could be said to reshuffle perceptions of otherness, juxtaposing the non-European ‘Alter’ to the European ‘Ego’ and challenging established cultures, texts, seeking to identify themselves through differentiation from ‘barbaric’ non-texts (see discussion in Sonesson, 2000). Drawing on a project involving the comparison of immigrant and Greek student narrative responses to conceptual artworks at the National Museum of Contemporary Art, the present study attempts to show that, despite the shatteringly different experiential basis of the refugee articulations, ‘self’ and ‘non-self’ responses to modern artworks essentially converge, posing no particular ‘threat’ to the host country’s cultural identity. The cause of this convergence is explored and the extent to which it might be the result of appropriating the other culture or of a somewhat balanced ‘conversation of cultures’ (*ibid.*) is considered. It is suggested that, if indeed the ‘other’ is always with us, as supported in different ways by Peirce (Hoopes, 1991) and Bakhtin (e.g. 1990), the ‘plasticity of borders’ (De Luca Picione & Valsiner, 2017) at work in the specific project makes a redefinition mandatory. The emerging narratives point to the pervasive effect of the language of contemporary art, originating in Europe, and its potency as a cultural semiotics tool.

POLITICS

Hall 2

Political narratives II

Συντ: Β. Βαμβακάς

Porsche Cayennes and other material indices. Constructing narratives on the Greek membership to EU

Christos Kousidonis

University of Thessaly, Greece

The outbreak of the Greek economic crisis in 2010 and the developments that followed set the country's relations to the EU in a state of turmoil. Dialectically, along came the construction of narratives by the state, political parties and the media. These narratives, instrumental in shaping perceptions and attitudes, and often verging on propaganda, vary according to author and their temporary role (pro- or anti-government). They sometimes portray Greece as a negative image of the virtuous EU and imply a rightfully pending punishment. Some narratives employ strong visual imagery and reference to real objects attaining a symbolic status. Such is the case with the Porsche Cayenne SUV. In 2011, many reports insisted that Greece scored one of the highest rates of Cayenne ownership, interpreting this as an index of reckless behaviour that would justly cause austerity measures. Other components of the same narrative pointed to questionable sources of wealth and tax evasion. Accordingly, the state mechanisms threatened, or promised, to scrutinize the activities of those with a flamboyant lifestyle who could afford the Cayenne, a symbolic object arguably highly desirable and clearly out of reach for the common people. A media favourite theme is the pawnshop, its economic functions, even the legal status of those in the pawnshop business. Now a main feature in local centres and business districts, the pawnshop had a very rare and understated presence before 2010. In an arguably self-evidently similar course, various forms of shelter and provision of food for those in need became important features of urban life and a frequent topic of the controversy regarding the role of EU in the crisis. The paper focuses on the development and use of instrumental narratives about the Greek crisis, mainly those with a strong spatial or visual component, relating to the assessment of the country's membership to the EU.

Πρόσωπα της ευρωφοβίας στη νεότερη Ελλάδα: κριτική προσέγγιση και αντίλογος

Παναγιώτης Κριμπάς

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ελλάδα

Η έννοια «Ευρώπη» έχει κατά καιρούς λειτουργήσει όχι μόνο ως σημείο, αλλά και ως «αντισημείο». Στην Ελλάδα, ιδίως κατά τη δεκαετία του 1990 και κατά τη διάρκεια της «οικονομικής κρίσης», είναι ευδιάκριτη η αναβίωση ευρωφοβικών στάσεων, πολλές από τις οποίες μπορούν να αναχθούν σε παλαιότερες ιστορικές περιόδους. Αυτό το κλίμα ευρωφοβίας δεν περιορίζεται στον ευρωσκεπτικισμό, καθώς δεν στρέφεται αναγκαστικά (ή μόνο) κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για συγκεκριμένες πολιτικές της, αλλά δείχνει να βάζει στο στόχαστρο οτιδήποτε έχει καταλήξει (για διάφορους λόγους) να εκλαμβάνεται στον ελληνόφωνο κόσμο ως ενσάρκωση της εικόνας του Ευρωπαίου και της ευρωπαϊκότητας, κυρίως στη μεσαιωνική και αποικιακή εκδοχή της. Στην παρούσα συμβολή εξετάζονται με συντομία απόψεις διατυπωμένες στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία από συγγραφείς ποικίλου επιστημονικού υποβάθρου (φιλοσόφους, θεολόγους, ιστορικούς, πολιτικούς επιστήμονες, οικονομολόγους, φιλόλογους κ.ά.) οι οποίες, κατά την εκτίμηση του γράφοντος, δηλώνουν ή υποδηλώνουν μια μάλλον ουσιοκρατικά ευρωφοβική στάση των συγγραφέων –τουλάχιστον με αφετηρία τον ορισμό της

Ευρώπης όπως την αντιλαμβάνεται ο γράφων. Η συζήτηση αρχίζει με τη σχέση μεταξύ δυτικισμού (occidentalism) και ευρωφοβίας (Europhobia) στη νεότερη Ελλάδα, με την παράλληλη διευκρίνιση ότι η συγκεκριμένη συμβολή ενδιαφέρεται για τη δεύτερη, ιδίως υπό τις διάφορες μορφές της ως ουσιοκρατικής (όπως θα αποκαλείται εδώ) ευρωφοβίας. Κατόπιν επιχειρείται μια κατηγοριοποίηση των διαφόρων προσώπων τα οποία έχει διαχρονικά υιοθετήσει η ευρωφοβία στη νεότερη Ελλάδα και ένταξη σχετικών απόψεων στις επιμέρους κατηγορίες, ως παραδειγμάτων. Μετά την παρουσίαση κάθε κατηγορίας και των σχετικών παραδειγμάτων επιχειρείται η διατύπωση κριτικής και αντιλόγου, με παράλληλη αναφορά, όπου συντρέχει περίπτωση, σε ελληνόγλωσσα (κυρίως) έργα που – ομοίως κατά την εκτίμηση του γράφοντος – αντιτίθενται στην ελληνική ευρωφοβία. Η συζήτηση ολοκληρώνεται με την παρουσίαση αντικειμενικών παραμέτρων, η διαπίστωση της σωρευτικής συνδρομής των οποίων ενδέχεται να συμβάλει σε έναν ορισμό της Ευρώπης που να μην εξαρτάται από τις εκάστοτε υποκειμενικές επιδιώξεις και συνειδητοποιήσεις ατόμων και ομάδων στο εσωτερικό και το εξωτερικό της.

Ευρωπαϊκά παράδοξα της «ανθρωπινότητας»: Balibar και μη ευρωκεντρικές προσεγγίσεις

Μιχάλης Μπαρτσίδης

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Η ευρωπαϊκή συγκρότηση εγείρει το ζήτημα μιας νέας ηθικής: η Ευρώπη, παρά το γεγονός ότι είναι συνηθισμένη σε ιστορικές διαιρέσεις και πολέμους, μπορεί να γίνει ρυθμιστικό ιδανικό, θεσπίζοντας μια ηθική για την επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων και των πολιτισμικών διαχωρισμών. Μπορούμε να καταστήσουμε εφικτό ένα νέο μοντέλο ένταξης στην Ευρώπη, λαμβάνοντας υπόψη τα περίπλοκα πολιτικά και ηθικά ζητήματα που τίθενται από αυτή τη διαμόρφωση; Μπορούμε να σκεφτούμε έναν τρόπο για την εξάλειψη των πολλαπλών αποκλεισμών, των ανισοτήτων και, τελικά, των ανθρωπολογικών διαφορών που κατανέμουν και ιεραρχούν την ιδέα του ανθρώπου σε πολίτες και μη πολίτες; Μπορεί η Ευρώπη να αποτελέσει έναν ηθικό τρόπο, ένα καθολικό που παρέχει, παρά την κριτική, στοιχεία και δυνατότητες (χώροι, θεσμοί, κινήματα) για την εδραίωση της πολιτικής ολοκλήρωσης; Υπάρχει μια αφθονία αποδεικτικών στοιχείων υπέρ της ανάκτησης ενός τέτοιου συγκρουσιακού καθολικού στην ευρωπαϊκή παράδοση, όπως εκείνα της αντιφατικής διαδικασίας της νεωτερικότητας και της συγκρουσιακής δημοκρατίας. Στην ουσία, αυτό που εξετάζεται είναι εάν το πείραμα και η ιδέα της Ευρώπης προτείνουν από κοινού έναν τόπο για την επινόηση μιας νέας πολιτικής στην υπηρεσία μιας «ολοκληρωμένης» ανθρωπότητας. Τα μεθοδολογικά εργαλεία της έρευνας είναι εκείνα της πολιτικής φιλοσοφίας και ειδικά η διαλεκτική της Ευρώπης σύμφωνα με τη φιλοσοφική προσέγγιση του Étienne Balibar. Η έννοια της «ανθρωπινότητας» δεν αναφέρεται στην απλή έννοια που παρέχει ο θεωρητικός ανθρωπισμός, αλλά σε μια σύνθετη έννοια σύμφωνα με την οποία η ανθρωπότητα ήταν ήδη πάντοτε διηρημένη. Επιπλέον δε, η αναγνώριση της «ανθρώπινης» ιδιότητας ήταν διακύβευμα συγκρούσεων και αγώνων, συνεπώς

πολιτικό αποτέλεσμα όντας έτσι ακόμη στην ημερήσια διάταξη. Μεθοδολογικά, εγγραφόμαστε σε ένα εγχείρημα αποδόμησης της έννοιας και ταυτόχρονα ανασυγκρότησής της με ένα σχεσιακό περιεχόμενο, σταθερού ήδη πάντοτε για μια ορισμένη περίοδο. Το όνομα που δίνουμε εδώ σ' αυτή τη φιλοσοφική στρατηγική είναι η «Ευρώπη ως μέθοδος».

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Media & Refugees

Chair: Y. Skarpelos

Mapping Europe's attitudes towards 'refugee crisis' through conceptual metaphor analysis of political cartoons

Kitsiou Roula¹, Papadopoulou Maria², Avgerinou Maria³,

Hellenic Open University¹, University of Thessaly², American College of Athens³, Greece

Refugee representations as an object of inquiry reveal the symbolic instability of the refugee, shifting between speechless victim and evil-doing terrorist (Chouliaraki & Stolic, 2017). In the present paper, we employ a semiotic perspective with the view to contributing to the literature of refugee representations specifically exploring Europe's attitude towards refugees as represented in political cartoons. To achieve this goal, first, following Lakoff and Johnson's (2005) approach to conceptual metaphors, we aim at analysing metaphors used in political cartoons to depict Europe's attitude towards the 'refugee crisis' during the period 11.4.2012-19.11.2018. Then, applying Bounegru and Forceville's (2011) typology to code monomodal (visual and verbal mode) and multimodal cartoons, we identify Europe's and refugee's representations in political cartoons. In other words, the focus of our analysis is on the metaphorical use of these two concepts ("Europe", "refugee") mapping the relation of the target and the source domains used for the semiotic construction of the political cartoon, as a unit of analysis. Our initial corpus includes 79 political cartoons, while the refined final corpus consists of 41 items representing the perception of refugee crisis in Europe. We record different patterns of Europe's (Europe, European Union, EU members, non-EE European countries, metonymic uses of Europe, e.g. EU asylum policy) and refugees' (family, man, woman, child, mother etc.) representations. Our analysis results in categories about Europe's attitudes towards a) refugees as social groups, and b) the refugee phenomenon as part of policies and EU problems to be solved. Finally, we discuss geographic, political and symbolic aspects of the European space, as identified in the political cartoons that shape discourses around refugees in the political cartoon genre.

Migrants and refugees' portrayals in Italian media discourse during the European 'refugee crisis': A corpus-assisted, argumentative perspective to CDA

Dimitris Serafis, Raimondo Carlo

Università della Svizzera italiana, Switzerland

Recent discourse studies show how discriminatory and hateful discourses tend to become dominant in the European public sphere (see Mussolf 2017; Assimakopoulos et al. 2018); reconstructing European identity/ies on an extremely racist basis (see Boukala 2019). In this polarized European context, this study examines: (a) migrants and refugees' representations in Italian mainstream press; and (b) argumentative inferences, implicitly sustained in these discursive representations; Italy has been the epicenter of the so-called 'refugee crisis' (Krzyzanowski et al. 2018). Our study follows the theoretical lines of Critical Discourse Analysis (CDA) (see Wodak & Meyer 2016). Within this framework, we examine the representation of social agency (Van Leeuwen 2008) in articles of four Italian newspapers with different background (*Corriere della Sera, La Repubblica, Il Giornale, La Stampa*), throughout 2016-2017; when 'refugee crisis' mainly emerged in Italy. Our data analysis is assisted by the corpus tool AntConc, which allows us to retrieve meaningful collocations, concordances, and keywords. Additionally, we seek to analyze the inferences realized in migrants and refugees' discursive representations, in order to uncover their underlying argumentative dynamics. To that end, we employ the tools of the Argumentum Model of Topics (AMT) (Rigotti & Greco 2019). Our findings are twofold. On one hand, we found that despite newspapers different backgrounds, intertextual links are established, recontextualizing and thus disseminating (Fairclough 2003: Ch. 3) dominant racist discourses in the Italian/European public sphere. On the other hand, these discourses display argumentative structures that attempt to justify racist standpoints against migrant and refugee populations, deepening exclusionary identities, and endangering European integration.

Η αναπαράσταση των προσφύγων σε τηλεοπτικά αποσπάσματα της επικαιρότητας

Νικολέττα Παναγάκη, Αργύρης Αρχάκης, Βίλλυ Τσάκωνα

Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα

Ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός ατόμων μεταναστευτικής και προσφυγικής προέλευσης έχει ως αποτέλεσμα τη συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών, κοινωνικών και γλωσσικών ταυτοτήτων. Σε αυτές τις συνθήκες, αναδύονται διαφορετικοί λόγοι, οι οποίοι αναπαριστούν την πραγματικότητα υπό το πρίσμα συγκεκριμένων σημασιακών σχέσεων. Από τη μία, οι τάσεις αφομοίωσης αναδεικνύουν έναν *εθνικό-ομογενοποιητικό λόγο*, ο οποίος οικοδομεί άνισες σχέσεις μεταναστών/προσφύγων-πλειονοτικών. Από την άλλη, η ανάγκη αμφισβήτησης των κυρίαρχων εθνικών οριοθετήσεων προωθεί την ανάπτυξη ενός *μετα-εθνικού-αποδομητικού λόγου*, ο οποίος αντανακλά την αποδοχή και ενίσχυση ποικίλων κοινωνικών ταυτοτήτων (Archakis 2016). Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εισήγηση στοχεύει στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο αναπαρίστανται γλωσσικά και σημειωτικά οι πρόσφυγες σε τηλεοπτικά αποσπάσματα ειδησεογραφικών εκπομπών. Ειδικότερα, θα εστιάσω σε αποσπάσματα που παρουσιάζουν αντικρουόμενες απόψεις για την υποδοχή των προσφύγων στη χώρα και τη φοίτησή τους στα δημόσια σχολεία. Τα ευρήματα της ανάλυσης θα με βοηθήσουν να εντοπίσω

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

σε ποιο βαθμό τα παραπάνω κείμενα αναπαράγουν τον εθνικό λόγο ή «συνομιλούν» με έναν μετα-εθνικό λόγο, προωθώντας μια πλουραλιστική κοινωνία. Η έρευνα εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της *κριτικής ανάλυσης λόγου*, σύμφωνα με την οποία ο λόγος δεν αντανακλά, αλλά κατασκευάζει την πραγματικότητα στη βάση ιδεολογικών, κοινωνικών και πολιτικών σκοπιμοτήτων. Αξιοποιώντας τη *λογοϊστορική προσέγγιση* των Reisigl και Wodak (2001), θα επιχειρήσω να αναγνωρίσω στα τηλεοπτικά αποσπάσματα τις στρατηγικές με τις οποίες ο/η εκάστοτε ομιλητής/τρια επιχειρεί την επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών, κοινωνικών ή ψυχολογικών στόχων. Παράλληλα, καθώς πρόκειται για πολυτροπικά κείμενα, θα αξιοποιήσω, βασισμένη στις κοινωνιο-σημειωτικές κατηγορίες του Theo van Leeuwen (2008), την *κοινωνική σημειωτική προσέγγιση*, για να εντοπίσω πώς αναπαρίστανται οι πρόσφυγες ως κοινωνικοί φορείς.

15:00-15:30 Break

15:30-17:30 SESSION 5

ARTS

Hall 1

Europe on Display: Narratives, images, myths in museums & exhibitions III

Συντ: Α. Τενεκετζής

Πολιτική και Βρετανική/Ευρωπαϊκή ταυτότητα στο καλλιτεχνικό έργο και την εκθεσιακή στρατηγική του Mark Wallinger

Παναγιώτης Μπίκας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Ο Mark Wallinger είναι Άγγλος εικαστικός, ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της γενιάς των Young British Artists, με τους οποίους η Αγγλία προσπάθησε να διεκδικήσει τον δικό της χώρο στα εικαστικά στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Στο έργο του και στην εκθεσιακή του δραστηριότητα κυριαρχούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με την Βρετανική και την Ευρωπαϊκή ταυτότητα καθώς και με την πολιτική κατάσταση στον κόσμο μετά την 9/11. Πιο συγκεκριμένα η ανακοίνωσή μου, που αφορά τα θεματικά πεδία της ιστορίας της τέχνης, της δημόσιας γλυπτικής και της μουσειακής αναπαράστασης, μελετά τρία χαρακτηριστικά έργα του καλλιτέχνη. Το *Ecce Homo* είναι ένα γλυπτό που στήθηκε στην Trafalgar Square, μια αρκετά πρωτότυπη προσπάθεια από έναν σύγχρονο καλλιτέχνη να ξανααυθεντικοποιήσει θρησκευτικά ζητήματα. Η παρουσίασή του συνέπεσε με τον εμφύλιο πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ο οποίος είχε και θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Η εγκατάσταση *Threshold to the Kingdom*, ένα βίντεο που δείχνει την άφιξη ταξιδιωτών σε ένα αεροδρόμιο, αναδεικνύει και αυτή ζητήματα που έχουν να κάνουν με τα σύνορα και την θρησκευτική ταυτότητα της Ευρώπης. Τέλος το έργο *State Britain* που φιλοξενήθηκε στην Tate Britain το 2007 έθεσε ζητήματα που είχαν να κάνουν

με την ελευθερία της έκφρασης στην Αγγλία, όπου μια νέα νομοθεσία του 2005 έβαζε σαφείς κανονισμούς στην έκφραση γνώμης σε περιοχές κοντά στο κοινοβούλιο. Παράλληλα ήταν η πρώτη φορά που ένα έργο που έπαιρνε ξεκάθαρα θέση απέναντι στον πόλεμο του Ιράκ παρουσιαζόταν σε δημόσιο μουσείο στην Ευρώπη, στοιχείο που θεωρήθηκε και ως δείγμα της Ευρωπαϊκής ανεκτικότητας. Μελετώντας τα τρία αυτά έργα προσπαθώ να εξετάσω πως τα στοιχεία της πολιτικής και θρησκευτικής ταυτότητας, ως Βρετανικά και Ευρωπαϊκά χαρακτηριστικά, χρησιμοποιούνται από ένα σύγχρονο καλλιτέχνη, καθώς και την υποδοχή τους.

Αναπαραστάσεις του μύθου της Ευρώπης στη νεοελληνική τέχνη πριν και μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ

Θέμις Βελένη

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Η εισήγηση πραγματεύεται το θεσμικό πλαίσιο παραγωγής σύγχρονων καλλιτεχνικών έργων Ελλήνων καλλιτεχνών που αναπαριστούν το μύθο της Ευρώπης εστιάζοντας στις ιστορικές συνθήκες παραγγελιοδότησης των έργων και σχολιάζοντας τον τρόπο και τον τόπο της παρουσίασής τους σε σχέση με το αφήγημα που υπηρετούν. Μέσα από συγκριτική μελέτη διερευνούνται οι εν λόγω αναπαραστάσεις στη διάρκεια του 19ου και 20ού αιώνα ακολουθώντας ταυτόχρονα την ιστορική εξέλιξη της σύστασης του νεοελληνικού κράτους και τη σύνδεση του αφηγήματος του ελληνικού πολιτισμού ως «κοιτίδα του ευρωπαϊκού πολιτισμού» με τις προσπάθειες αναζήτησης και κατασκευής της σύγχρονης νεοελληνικής ταυτότητας. Ως σημεία σταθμοί ορίζονται η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εξετάζεται η έκφραση αυτού του αφηγήματος πριν και μετά την ένταξη παρακολουθώντας την εξέλιξή του μέσα από την οπτικοποίηση του τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες λαμβάνοντας υπόψη και την πολιτικοοικονομική κρίση του θεσμού.

Δηλώσεις και συνδηλώσεις αναμνηστικών μεταλλίων του ελληνικού κράτους στις αρχές του 20ού αιώνα

Νικολέττα Τζάνη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ελλάδα

Κατά τον Graeme Turner (2003), κάτι για να χαρακτηριστεί ως σημείο «πρέπει να έχει φυσική μορφή, πρέπει να αναφέρεται σε κάτι άλλο από τον εαυτό του, και πρέπει να αναγνωρίζεται από τους άλλους χρήστες του σημειακού συστήματος». Μια τέτοια περίπτωση είναι τα αναμνηστικά μετάλλια. Πρόκειται να παρουσιάσουμε μια σειρά από ελληνικά αναμνηστικά μετάλλια, που κυκλοφόρησαν ή σχεδιάζόταν να κυκλοφορήσουν κατά την περίοδο μεταξύ των Βαλκανικών πολέμων έως την εκδίωξη της ελληνικής βασιλικής δυναστείας το 1923. Ο παραγγελιοδότης, στην περίπτωση αυτή η βασιλική οικογένεια, ως «*homo significans*», που κινητοποιείται από την επιθυμία σημασιοδότησης των πολιτιστικών αυτών κειμένων ως μέσων

επικοινωνίας μηνυμάτων και μετάδοσης ιδανικών που συνδέουν την ελληνική αρχαιότητα μέσω του Βυζαντίου με το νέο ελληνικό βασίλειο και τους ηγεμόνες του, επιχειρεί να προπαγανδίσει και να ενισχύσει την εικόνα του. Στο πλαίσιο αυτό θα παρουσιάσουμε το κυρίαρχο ιδεολόγημα του ελληνικού κράτους κατά τον 19^ο και στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αι., την «Μεγάλη Ιδέα», αυτό το σχεδόν ουτοπικό αλυτρωτικό πρόγραμμα που αποσκοπούσε στην αποκατάσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη. Σύμφωνα με την θεωρητικό σχήμα της Judith Williamson, στα εν λόγω πολιτιστικά κείμενα, στα μετάλλια, το κύριο σημαίνον είναι το βασιλικό ζεύγος, το σημαϊνόμενο είναι η εξουσία, η σοβαρότητα, η υπευθυνότητα και η διορατικότητα των ιδίων αλλά και του στρατού, τον οποίο και ελέγχουν. Το σημαϊνόμενο αυτό και το σημαϊνόμενο συνδυασμένα συνιστούν ένα σημείο που αποδίδει το νόημα ότι το ζεύγος αυτό αποτελεί την εγγύηση της βυζαντινής συνέχειας και της ολοκλήρωσης λοιπόν της «Μεγάλης Ιδέας». Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του εγχειρήματός μας να συνδυάσουμε την ανάλυση περιεχομένου και την σημειωτική ανάλυση, θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τα υπό εξέταση μετάλλια ως δομημένα σύνολα και να ανακαλύψουμε τις συνδηλωτικές έννοιες (Barthes 1964).

Από το "Κουρείον" στο "Barber shop": Ο εκσυγχρονισμός της γραφιστικής γλώσσας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ασπασία Παπαδήμα

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

Με την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2004, η Κύπρος υπέστη πολλαπλές αλλαγές. Σε αυτές συμπεριλαμβάνεται κι ο εκσυγχρονισμός της οπτικής γλώσσας, η οποία επηρεάστηκε αισθητά από διαπολιτισμικές τάσεις. Τα τελευταία χρόνια, τα παραδοσιακά κουρεία παρακμάζουν καθώς παραγκωνίζονται από μοντέρνα "barber shops" με ξενόφερτες επιρροές και χίπστερ προσέγγιση, μεταβάλλοντας το κυπριακό τοπίο γλωσσικά και οπτικά. Η αναδυόμενη τάση στο γραφιστικό τοπίο, που αφορά σε χρώμα, τυπογραφία και εικονικά στοιχεία, είναι ιδιαίτερα εμφανής στις επιγραφές των σύγχρονων μπαρμπερικών. Η εξελισσόμενη οπτική γλώσσα εμφανίζεται φυλετικά προσανατολισμένη, καθώς βασίζεται σε στερεοτυπικά κατασκευάσματα με οπτικά χαρακτηριστικά που προωθούν σύγχρονες αναπαραστάσεις της αρρενωπότητας (Evans & Withey, 2018). Αντίστοιχα, η χρήση της αγγλικής γλώσσας—ως *lingua franca*—στις ταμπέλες των νεοσύστατων barber shops, φαίνεται να ενστερνίζεται την ευρωπαϊκότητα, γεγονός που φανερώνει μια "αυξανόμενη εμπλοκή και αλληλεξάρτηση" μεταξύ Κύπρου και Ευρώπης (Modelski, 2003). Με βάση την εμπειρική έρευνα, χρησιμοποιώντας πρωτογενή και δευτερογενή δεδομένα, η παρούσα μελέτη έχει σκοπό να εξετάσει τις αλλαγές που σημειώνονται στο τυπογραφικό τοπίο της Κύπρου. Με τη βοήθεια της σημειωτικής ανάλυσης στη γραφιστική και γλωσσική επικοινωνία, η μελέτη διερευνά τους τρόπους με τους οποίους η τοπική οπτική γλώσσα συμμορφώνεται με τις ευρωπαϊκές πολιτισμικές τάσεις και προσαρμόζεται στην παγκοσμιοποίηση ώστε να συμβαδίζει με το πνεύμα της εποχής.

POLITICS

Hall 2

Futures of Europe

Chair: P. Krimpas

Values: A Sign of Europe?

Sebastian Moreno Barreneche

Universidad ORT, Uruguay

In his book *Signifying Europe* (2012), Johan Fornäs studies a series of elements that represent the cultural unit of sense usually referred to as 'Europe': among other, he discusses the myth, the symbols, the flag and the currency. All these are tangible aspects. However, in the book there is no reference to intangible elements, like European values, which I believe constitute a key dimension 'Europe' given that they are a substantial component of EU-discourse. In its second article, the Lisbon Treaty establishes that the EU is founded on a set of core values: "respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law, and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities". Even though all these are ascribed to the European *Union* as a political construct, they are the result of a socio-cultural and political milieu linked to specific historical processes from (Western-)European societies. During the different EU-enlargement rounds, new member states that originally did not belong to that cultural milieu had to adapt and embrace the values defended by the Union. By taking a semiotic and discursive stance based on a constructivist approach, I argue that values can be conceived as a constitutive part of 'Europe' (the political union, but also the more general cultural unit of sense). Therefore, values can be conceived as part of the 'European text', a syncretic text composed of a number of elements of diverse nature, and hence the object of a semiotic analysis. The question that structures my presentation is: ¿Do values represent Europe? I am interested in discussing if values can be a form of representation, and hence I discuss if a semiotic account drawing on the methodologies developed by Floch and other scholars working in sociosemiotics could provide insights into how to conceive values from a semiotic point of view.

Brexit and its global impact: analytical-critical approach to four identity based scenarios for the future of Europe

Symeon Degermenetzidis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Europe as a subject of political controversy, ideological differences and mythological approaches is called upon to reshape its identity for the period 2016/2025. A key factor for this is Brexit and its impact on UK and the world. Nicolas De Santis, President Gold Mercury International and Founder of Brand EU, has used four identity based scenarios, trying to prove "why Brexit leads to world chaos and why Brexit staying in the EU leads to a better world" (*FUTURE OF*

EUROPE.SCENARIOS 2016/2025). Furthermore, he has chosen ancient Greek myths to help visualize the above mentioned scenarios. My main research questions are:

1. Has Nicolas De Santis chosen the appropriate metaphor of the Greek mythological heroes to help i) visualize scenarios ii) with communicating them to a broad audience?
2. Do the “four possible pictures of the future” “through the fate of ancient European mythological heroes” strengthen the image of modern Greece as a member state of the EU?
3. Do the two critical questions of identity he has chosen about peoples’ identity and European Union help analyze the EU crisis in depth, acting as cross-axes (global vs nationalist view and division vs union) in his Design?
4. Is the communication and branding strategy developed by the *Brand EU Centre* marketed effectively, creating a meaningful “brand identity”?

Structured in the tripartite synchronous signification of reality (material, social, semiotic), the *Theory of Hybrid Signs* is semiotic and myth-making at the same time, being in function with socio-cultural data characterizing its practices. My suggestion is that we should associate the process of discovering new and hidden signifying correlations about the world and existential questions with the mechanism of *multimodal metaphor*, i.e., the special way the subject is guided to the discovery of new signifying correlations by *copying* (acquisition of culturally new framed cognitive resources) and *pasting* (their incorporation into the cognitive reserve of the subject).

The European Melting Pot: A Criticism of Culturalist Semiotics

Alin Olteanu

University of Tartu, Estonia; Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania

I argue that the recent rise of populist discourse in Europe is rooted in culturalism, the ideological theory of culture as determining the epistemic and behavioral possibilities of individuals and groups. This ideology, challenging the rule of law and liberal democracy, is supported by 20th century cultural and linguistic relativism, present in cultural and social semiotic theories, common in the European (continental) academe. Based on culturalism, mainstream multiculturalism has recently been criticized for endorsing separatist policies, deriving from the supposition that each cultural community has to be distinctively recognized politically, as cultural particularities might result in the need for distinctive legal systems. Culturalism originates in early American anthropology, which aimed at dismissing racism from academia at the turn of the previous two centuries, when the USA received an unprecedented influx of immigrants. Europe is now confronting with a similar situation, albeit the rather low number of incoming migrants. Unlike in the American context a century ago, culturalism does not present a viable alternative now: efforts at construing a unified European cultural identity are not convincing. Thus, cultural theory is in need of a minute revision to dispel ideological claims about culture, cognition and language, towards the formulation of policies for conviviality.

As an alternative to culturalist semiotics, I explain the advantages of regarding culture as resulting from environmental modelling via semiotic scaffolding. In this biosemiotic conception, natural languages are not construed as primary modelling systems, thus not being rendered entirely responsible for modelling culture. By endorsing that cultures cannot be singled out from each other because they did not develop in isolation, the biosemiotic view is aligned with recent research in intercultural communication claiming that factually no society is monolingual. I conclude by explaining the advantages of this construal of culture as a theoretical platform for immigration policy.

Europe between Utopia and Dystopia: Jean-Luc Godard's *Film Socialisme* (2010)

Loukia Kostopoulou

Aristotle University of Thessaloniki & AUTH SemioLab, Greece

In Western cinema, food and eating rituals have often served as symbols for life and sensuality or have contributed to the negotiation of social pathways. Through eating rituals social relations are created and enhanced. Laine (2005) explains that “food and eating serve to reflect the liberating spirit that is unleashed when the prohibitions within the official culture are temporarily suspended”. Food is also a way of creating national identities, and of enhancing the sense of belonging. It also evokes the concept of ‘nostalgia’ and has the capacity to mobilise strong emotions (Mintz 1996). The semiotic analysis of food underlines how the biosphere and the semiosphere intersect in various instances of human life (Danesi 2004). In cultural settings, food assumes symbolic substance and different kinds of meaning. In this context, this paper aims at investigating the relation between food and culture and the symbolism of food imagery in the European cinema. My corpus consists of French and Greek films that portray food and eating rituals. The research material will be the analysis of images (food, culinary preparations and different eating events), and the original dialogues. I will focus on the synergy of various semiotic systems from a translation semiotics perspective. The analysis of the material will be based on Danesi’s notion of food as symbol.

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Racist/Hate discourse I

Chair: K. Boklund-Lagopoulou

The discursive (de)construction of European identity: Analysing the ‘Islamist threat’ in the mainstream Press- A discourse argumentative approach

Salomi Boukala

Panteion University, Greece

European coherence and solidarity have already been seriously injured by the financial and socio-political crisis. The political reinforcement of the extreme nationalist and populist powers

in many different EU countries and the resurgence of nation state politics challenge the European process and lead to the question: Is a European identity strong enough in the consciences of European people and capable of defending itself against nationalist voices? The aim of this presentation is to ascertain whether the mainstream media could avoid national identity imaginaries and contribute to the creation of a common European identity via the interpretation of the 'Islamist terrorism'. Moreover, it compares the media's representations of the 'Other' in different socio-political moments in Europe - from the time of European integration (2004-5) to that of European dystopia (2015-16). Specifically, I intend to examine how specific newspapers with opposite ideological background (conservative and centre-left), such as *Kathimerini*, *Ta Nea*, from Greece, a country that is still seeking for its position in the EU, *The Times* and *The Guardian* from the Eurosceptic Britain and *Le Monde* and *Liberation* from the traditionally pro-European France construct the European supranational identity via references to the threat of the 'Islamist terrorism'. This study is based on The Discourse Historical Approach to Critical Discourse Studies and especially its argumentation strategies. Drawing on the Aristotelian concept of topos, this paper integrates classical approaches to argumentation into the framework of media discourse and seeks links between argumentation schemes and critical discourse analysis; a synthesis that provides an in depth analysis of the discursive (de)construction of European identity.

The intersemioticity and intertextuality of Muslims' loss, discrimination and identity in European crime film posters

George Damaskinidis, Panagiota Pappa

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The film poster is a type of cultural text that is used to promote and advertise a film. Posters vary in size and content for various domestic and international markets and normally contain an image with text. The text on film posters usually contains the film title in large lettering and often the names of the main actors. It may also include a tagline, the name of the director, names of characters, the release date, etc. It features illustration of a film scene or an array of overlaid images from several scenes. It may also use artistic interpretations of a scene or even the theme of the film, represented in a wide variety of artistic styles. Such a poster renders itself to two related theoretical viewpoints: first, intersemiotic translation that carries a source text (or artefact) across sign systems so as to create connections between different cultures and media; second, intertextuality that shapes a text's meaning by another text and interconnecting between similar or related works of that reflect and influence an audience's interpretation of the text. From this perspective, the film poster allows the examination of the failures and contradictions, envisionings and identity of Europe. It could also be used to examine the emerging narratives, imaginaries and concepts that attempt to re-define the 'old continent' and perform a 'post-crisis Europe'. Terrorist attacks have affected Muslims in Europe in various ways

and as these attacks continue to be linked to Islam, European Muslims share their stories of loss, discrimination and identity. This research will employ the concepts of intersemiotivity and intertextuality to examine how the various semiotic elements illustrate the term "Islamic terrorism" and how they could answer intersemiotically three contemporary issues: Do the attackers distinguish between Muslims and non-Muslims? How have the attacks affected the lives of European Muslims? And what does it mean to be Muslim in Europe today?

Racist discourse in times of crisis: The Greek 2012 elections and Brexit

Christopher Lees

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The financial crisis and political turbulence in Europe has seen the emergence and the rise of far-right political parties across the continent. For instance, in Greece, a country that has bore the brunt of the Eurozone's financial crisis and subsequent austerity measures, has seen its once marginalised extreme right political group, Golden Dawn, gaining seats in parliament in 2012. As political and social unrest intensified, Golden Dawn even managed to secure its place as the country's third largest political party in the Greek general elections of 2015. Meanwhile, in the United Kingdom, 2016 saw 52% of voters opt for the country to leave the European Union in the UK EU Membership Referendum. Although these events are different in nature, they both arose from a general feeling of anger and resentment within the respective countries' populations. Moreover, there was in both cases a growing anti-migrant/foreigner sentiment (see Kasimis, Papadopoulos and Zografakis 2015) that we have since seen sweep across the continent and indeed the wider world. This sentiment has been reflected in the language of the press at the time. This paper intends to highlight how the press in both Greece and the United Kingdom have employed a variety of linguistic strategies, such as syntactic structures and pragmatic presuppositions to construct and disseminate racist discourse in the period leading up to and immediately after the Greek general elections of 2012 and in the run up to the "Brexit referendum" of 2016. More specifically, drawing from our data (Lees & Alfieris 2019), this paper utilises van Dijk's (1993, 2009) socio-cognitive approach to Critical Discourse Analysis to show how racist discourse present in articles featured in two of Greece's major newspapers, Kathimerini and Ethnos, can be linked to the wider socio-political unrest in the country at the time. Moreover, by discussing new data from the UK's The Times and Daily Mail, I shall endeavour to draw parallels between the linguistic strategies used in the construction of racist discourse and the wider socio-political context that fuels it in both countries.

Games and European Socio-political Challenges

Maria Katsaridou

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

As Europe faces many challenges, we can observe an emergence of games expressing critical views on socio-political developments and challenges. More specifically, we are referring, among others, to games such as Not Tonight (PanicBarn, 2018), which is set in a dystopian post-Brexit Britain, a world of xenophobia and immigrant camps; Syrian Journey (BBC, 2015), which refers to Syrian refugees’ journey to Europe by paying human trafficking, risking death, capture and deportation, Bury me, my Love (Dear Villagers, 2017) which tells the story of a refugee as she flees Syria and tries to reach Europe and Euro Crisis (Galgor, 2015) a satirical game about the financial crisis in Europe, in which the players take the roles of banks with the goal of enriching themselves at the expense of the struggling states. This paper aims to semiotically approach these games and address their various social and political stances and proposals.

17:30-18:00 Coffee Break

18:00-19:30 SESSION 6

ARTS

Hall 1

Engaging Difference

Chair: A. Papadima

“Ex gravis fit acervus”: Intercultural Education in Greek Museums

Georgios Orfanidis, Giorgos Maragoudakis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The museopedagogical approach of the cultural past is undoubtedly the most recent development in the redefinition of the relations between the museum/archaeological places and the public in Greece. Modern educational programs in a variety of European countries, on the one hand, highlight the need to search the local material culture and, on the other hand, promote an effective contact with the historical worldview of the “others”, or, alternatively, they contribute to the idea of accepting the “different” and the conception of the “multiculturalism” model of life. These programs are organized thematically, with defined goals, predetermined structure and duration. They are also designed in conjunction with or complementary to the school subjects (curriculum) and, of course, in the light of the capabilities and needs of each application group. The greek urban landscape, rich in monuments and actions of culture, has evolved since the previous century into a vector of ideas and cultural remnants that are not related to the greek historical past, but, on the contrary, concern unlike – in almost every level – cultural circles (eg. Hindu, Sino-Japanese, Islamic, Jewish, Armenian). The aim of the present essay is to present the research and educational interactive action of three Museums (Corfu Museum of Asian Art, Museum of Islamic Art-Benaki Museum of Athens, Jewish Museum of Thessaloniki) that have been established in different parts of today’s greek territory, in order to

interpret these actions as “signs” of the European cultural ideology, which tends to reverse the stereotypical perceptions, as regards the sense of cultural acceptance, acquaintance and equality with the image of what is called as “non-familiar”, under the dynamic and catalytic contribution of the research and museo-educational contemporary policy.

The use of multimodality in highly diverse classrooms: Researching into refugees’/ migrants’ language learning in Greece

Polyxeni Manoli, Marianna Rizakou

Hellenic Open University, Greece

Nowadays, especially after the recent crisis of migration in the Eurozone, new language learners have emerged, as regional conflicts, war, religious and political oppression have led millions of people to involuntarily seek refuge in countries where their first language is not the official one. On the one hand, an increasingly vast number of people seek instruction in a foreign or second language turning classrooms into heterogeneous places, as these populations differ in age, motivation, socio-cultural background, first language, prior and current exposure to the target language(s) affecting language learning. In this context, teachers’ work becomes even more demanding seeking ways of turning language teaching into an easy and efficient process. On the other hand, new language teaching methods, theories and texts have emerged due to the globalization, digital era inauguration, mass media prevalence, and the emphasis on new kinds of literacies, Multiliteracies, making educators consider their student linguistic repertoires and the use of semiotic practices to facilitate communication. In this dynamic, semiotic and constantly changing social context, educators should develop students’ communicative and critical skills through different communicative circumstances and text genres where the meaning making process is multimodal based on all the available semiotic modes, such as the linguistic, visual, audio or spatial. All things considered, the aim of the present research was to investigate whether teachers use multimodal texts and rely on multimodality to help their students make meaning. The participants of the study were 10 teachers of both English and Greek offering language education to refugees and migrants in Non-Governmental Organizations in Athens. The data were collected through classroom observations and teacher interviews and analyzed through the content analysis method. The findings indicated that teachers did not use semiotic modes to help their students make meaning and facilitate language learning, which were mainly used to trigger students’ interest or for aesthetic reasons.

Cultural Aspects of Europe in Foreign Language Course Books in Greek Senior High Schools: The case of English Course books

Makrina Zafiri, Evangelos Kourdis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Through the centuries, Europe has had its share of internal turmoil and strife, ailments which had not always been surpassed. Nevertheless, in the last few years, especially after 1951, this commotion has been put to rest, the European Union has had the premise and alacrity to subdue any upheaval, (political, social, economic, etc.) before it managed to speed out of control, thus keeping law and order within the realms of the European Union. Education has been a factor of concern. Diverse educational systems have initially rendered a ‘common educational ground,’ in Europe, difficult to find in an attempt to curb and surpass barriers. The Common European Framework of Reference (CEFR) was the first document which attempted to bridge the gap between language learning and language teaching amongst the different languages in Europe through a set of six Common Reference Levels (A1, A2, B1, B2, C1, C2), thus taking a first and formal step towards finding a ‘common educational ground’, at least, in the case of teaching and learning languages in Europe. In Greece, until recently the first, second and third class of senior high school could choose their books from a large array of books which were proposed by the ministry and which students could buy from the market. Starting from the school year 2018-19, things changed, in the sense that a new set of books have been published by the ministry and have been distributed, free of charge, to all students in senior high school. This research probes into the many facets of Europe, through the course book ‘Αγγλικά Γενικού Λυκείου 2’ [English for General High School 2] and attempts to answer to questions such as which is Europe’s identity today, and which semiotic modes are used in the course books to construct this identity? How do the texts deal with the influx of illegal immigrants from the east, human rights and the phenomenon of xenophobia? What cultural aspects of Europe are depicted in the books? How is the ‘post-crisis Europe’ depicted in the course books? For the needs of this research Content Analysis will be applied, parallelly examining, the type of iconic messages and the semiotic functions that characterize the relation between language and nonverbal semiotic systems.

POLITICS

Hall 2

Populism

Chair: E. Zantides

The Resilience of Intolerance

Miltos Frangopoulos

Vakalo Art & Design College, Athens, Greece

Setting off from a piece of graphic design by Lex Drewinski featuring a swastika and a hammer-and-sickle, the two signs that have haunted the European unification project since its inception, this paper seeks to investigate the resurgence of the politics of intolerance, under its populist and exclusionist (nationalist, nativist and racist) guises, in terms of visual semiotic resources in the media and the social field. Revisiting Benedict Anderson’s groundbreaking book on nationalism entitled *Imagined Communities* (1983), and in particular the ‘trptych’ *census-map-*

museum, a discussion of the notion of ownership of land, language and character, considered as the basis of much of European nationalism, will be attempted with a view to exploring the turning on its head of the liberal and cosmopolitan European project. The discussion will be illustrated by reference to texts directly or indirectly relevant to the above that have appeared over a broad time span, such as Tacitus' *Germania*, Petrarch's *Italia Mia* and Carlyle's *Hero Worship*, as well as to works drawn from the history of art and design (including cartography), in order to suggest that what appears to be the currently prevailing frame of mind throughout the continent (a most disturbing one in terms of the prospects it opens up) is more deeply entrenched in our European mentality than one would have desired.

The fear of globalization. The Greek indignant movement and the French yellow vests

Panayis Panagiotopoulos¹, Vassilis Vamvakas²,

Kapodistrian University of Athens¹, Aristotle University of Thessaloniki², Greece

The recent years of social and economic crisis that both European countries experienced in the most severe way, challenged many of the political and cultural standards of the last four decades. The strong trend of euroscepticism caused by the crisis has become obvious not only in surveys or the raise of new political parties but also in the most important political mobilizations that took place during the last eight years. Mobilizations that overrode familiar ideological orientations, challenged the existing sociopolitical establishment and asked for protective measures against the uncertainty that the globalization era has created. This paper examines in comparative semiotic terms the discursive forms that two of these major political mobilizations took: The case of the Greek indignant movement in 2011 and the case of the French "yellow vests" in 2018-19. The slogans and other media used by that the participants of these two mobilizations will be deciphered in their iconographic and mythological significance as well as their social and cultural origin and allocation. The massive anti-austerity mobilization in Athens in the summer of 2011 proved to be a critical moment of the new ideological processes that led to unprecedented political changes since 1974 in Greece, bringing in power for the first time the coalition of a left (SYRIZA) and ultra right (ANEL) party in 2015. Although the populist character of the Greek indignant movement has been well recognized, the nationalist and eurosceptic dimension of their symbolic and imaginary projection has not been fully understood. Our interest is focused especially on these "indignant" signs that emit: a) a mixture of traditional and modern nationalism, b) a rejection of western and European economic values and at the same time an acceptance of icons of the globalized popular culture, c) a romantic idealization of immediate democracy and simultaneously an uncritical utilization of new technologies (social media, digital cameras, lasers etc.). While quite a lot of symbolic and technological similarities can be found between the greek indignant movement and the french yellow vests, the later are more suitable for a careful examination of the contemporary stances of antiglobalization which are basically expressed as a full disapproval of Emanuel Macron's administration. Europe is not the basic

critical referent of the yellow vests as it was in the case of the Greek indignant mobilization (in the name either of Germany or Brussels) but they share the same distrust against representative democracy and its institutions. The important semantics of the French "movement" of dissent to be studied are: a) the yellow vests themselves as an overwhelming sign of political identification that eliminates any other partial orientation, b) the brutality that the demonstrations took, making violence a necessary signifier of their message and c) the use of polls as an important tool of producing an imaginary massiveness which rarely appeared in the French streets. In the french case, yellow vests and polls consists signs of a modern "technology" of radicalization while the routine of violence gives to this politicization an archaic character. Both the French and the Greek cases are ideal to understand the new forms of political signs and terms which are not political by definition but the threatened (upper or lower) middle classes have used in order to express their fear and instability. From the motorbikes parading vigorously in Syntagma Square to the yellow vests demonstrating violently in the streets of Paris there is an ambiguous politicization of "neutral" symbols of the past to be examined and understood. An unexpected and radical politicization of social norms which is not always connoting a democratic perspective.

The Right Colour: Branding the New European Right

Gregory Paschalidis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

In the past decade the New European Right, with its distinctively populist, anti-liberal, nativist and eurosceptic agenda, has moved from the fringes into the mainstream, resulting into a sweeping change in the european political landscape. As a rule, the continent-wide rise in the electoral appeal of the NER has been accompanied by the adoption of a new political rhetoric and new political symbols (colours, logos). Utilizing a transcontinental sample of over twenty NER parties, this study focuses on the new visual identities involved in their branding (or rebranding) as mainstream political actors and examines the semiotic strategies employed in the cultural and medial construction of their distinctive political identity. Some of the main issues raised in this line of investigation are: Is the ideological affinity and the transnational collaboration of the NER parties expressed in a common visual vocabulary? Do the NER visual strategies conform to the historically established grammar of European political colour coding or do they effectively modify it, creating new political spaces and subjectivities?

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Racist/Hate discourse II

Συντ: Α. Στάμου

Ευρωπαϊκή μεταναστευτική κρίση και οι συνέπειες της. Σημειωτική ανάλυση του φαινομένου κατά την περίοδο 2015-16 και οι πολιτικές διαχείρισης της κρίσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Λαζαρίδου Δέσποινα, Παπαδόπουλος Νικόλαος

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η μετανάστευση είναι ένα πολυδιάστατο, πολυεπίπεδο κοινωνικό φαινόμενο, εφόσον αποτελεί μια δυναμική διαδικασία, οι μορφές της οποίας ποικίλλουν και μεταβάλλονται ανάλογα με τις διάφορες πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα σε κάθε κοινωνία. Κυρίαρχος παράγοντας που οδηγεί στην μετανάστευση, αποτελεί η φυγή του ατόμου από συνθήκες που απειλούν τη ζωή και την ασφάλειά του, κυρίως από εμπόλεμες περιοχές και καθεστώτα που παραβιάζουν με αυταρχικό τρόπο, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ατομική ελευθερία. Την περίοδο 2015 – 2016, μια αθρόα εισροή πληγέντων από τον πόλεμο στη Συρία, κατέφθασε στις ευρωπαϊκές ακτές, αναζητώντας άσυλο και την λήψη μέτρων προστασίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αξιοσημείωτο είναι, πως χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στη θάλασσα προσπαθώντας να φτάσουν σε κάποια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εκπαίδευσης. Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική κρίση είχε ως απόρροια την ανάδυση φαινομένων, όπως του λαϊκισμού και της ξενοφοβίας, τα οποία διατάραξαν τις μέχρι πρότινος κοινωνικές ισορροπίες. Σκοπός της εν λόγω έρευνας είναι να εξετάσει το φαινόμενο της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής κρίσης και τις συνέπειες της, καθώς και τα μέτρα επίλυσης του ζητήματος που συμφώνησε η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμέσω της σημειωτικής προσέγγισης. Η μεθοδολογία της έρευνας βασίζεται στο θεωρητικό πλαίσιο, με ορισμούς και ανάλυση βασικών εννοιών που θα βοηθήσουν στην κατανόηση της. Στη συνέχεια, περνώντας από την θεωρία στην εφαρμογή της, θα πραγματοποιηθεί σημειωτική σωσσυριανή ανάλυση της προσφυγικής κρίσης, ως σημείο της Ευρώπης και των πολιτικών διαχείρισης της Ε.Ε. Καθοριστικό ρόλο, παίζουν οι αναφορές στις στατιστικές και στα σχετικά με την μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιστημονικά άρθρα.

Η απόκτηση του Παγκόσμιου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου από την Γαλλία ως νέα μυθολογία της σύγχρονης γαλλικής κοινωνίας στην Ευρώπη της κρίσης

Αναστασία Τόλιου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Εισαγωγή: Τον Ιούλιο του 2018, στον απόηχο των θριαμβευτικών πανηγυρισμών για την στέψη της Γαλλικής Εθνικής Ομάδας ως παγκόσμια πρωταθλήτρια ποδοσφαίρου, ξεκίνησε στην Γαλλία μια δημόσια συζήτηση για τους πραγματικούς νικητές του Παγκόσμιου Κυπέλλου και το κατά

πόσο μια ομάδα, της οποίας οι 19 από τους 23 παίκτες ήσαν μετανάστες (Francois, 2018), δύναται να θεωρείται αντιπροσωπευτικό εθνικό σχήμα μιας ευρωπαϊκής χώρας. Τούτο το μη-δομημένο, αλλά έντονο, κίνημα διαμαρτυρίας, επιχειρηματολόγισε ότι η εν λόγω επιτυχία δεν ανήκει στο Γαλλικό λαό και αποτελεί σημείο της ευρωπαϊκής αποικιοδόμησης. Από την άλλη πλευρά, οι θιασώτες της αποικιοκρατικής Γαλλίας, υποστήριζαν πως η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου αντικατοπτρίζει την ουσία της Γαλλικής Δημοκρατίας: όλοι οι πολίτες της "Μεγάλης Αυτοκρατορίας" χωρίς χρωματικές, φυλετικές ή θρησκευτικές διακρίσεις ενώνονται για να κερδίσουν το Τρόπαιο υπηρετώντας την "Πατρίδα". *Στόχος της μελέτης:* Η παρούσα μελέτη στοχεύει να αναλύσει και να ερμηνεύσει σημειολογικά και σημασιολογικά την παραπάνω δημόσια συζήτηση χρησιμοποιώντας ως μέσο αντιπαραβολής το κλασικό παράδειγμα που αναλύει ο Roland Barthes στις "Μυθολογίες" του, το οποίο βασίζεται στο εξώφυλλο του περιοδικού Paris Match (1955) με το νεαρό μαύρο αγόρι, ντυμένο με τη στολή του Γαλλικού Στρατού να χαιρετά στρατιωτικά τη γαλλική σημαία.. *Συζήτηση:* Ο Roland Barthes επισημαίνει την σημασιακή κατάχρηση του εν λόγω εξώφυλλου και επιχειρεί να αποδομήσει τους καθιερωμένους μύθους του αστικού τρόπου ζωής και της δύναμης της διαφήμισης, η οποία αν και στα σπάργανα στα τέλη της δεκαετίας του '50, φαίνεται να καλλιεργεί στερεότυπα και να διαμορφώνει την αστική επικοινωνία. Τούτη η σημασιακή κατάχρηση του μικρού νέγρου προκειμένου να εντυπωθεί στον μεσοαστό Γάλλο ο μύθος της υπεροχής του σε σχέση με τους προερχόμενους από τις Αποικίες, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η εξουσία, μέσω των διάφορων μορφών αστικής επικοινωνίας, εκμεταλλεύεται το σημαίνον (το αγόρι) για να μεταβάλει την αξία του σημαινόμενου. *Συμπέρασμα:* Η παρούσα μελέτη θα αναδείξει τις αναλογίες των δύο σημείων και θα επιχειρήσει να αποκωδικοποιήσει τον σύγχρονο τρόπο σκέψης της γαλλικής μέσης τάξης σε μια προσπάθεια να αναδειχθούν οι αντικατοπτρισμοί των σύγχρονων μύθων της γαλλικής κοινωνίας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα αλλά και η επίδραση που έχει η σημερινή Ευρώπη της κρίσης στις μυθολογίες του Γαλλικού λαού.

Τα υποκοριστικά επιθήματα της νέας ελληνικής και της ιταλικής γλώσσας ως ενδεικτικά σημεία εκφωνήσεων με ρητορική μίσους

Παναγιώτης Κατσαρός

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας του διαδικτύου βοηθά στην άμεση ανταλλαγή απόψεων μεταξύ ανθρώπων που βρίσκονται από τη μια άκρη της γης στην άλλη, ενώ, μέσω διαδικτυακών κοινοτήτων αναπτύσσεται γραπτός λόγος διεπίδρασης σε ζητήματα καθημερινότητας. Εκκινώντας από την παραδοχή αυτή, η εισήγηση εστιάζει στη γλωσσική περίσταση με επίκεντρο τα *Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης* (βλ. Κατσαρός 2017: 985-989) και στην παρατήρηση των Dressler & Merlini Barbaresi (1994: 574, 45-49) ότι το νόημα των υποκοριστικών επιθημάτων παρουσιάζει μια αυτόνομη αλλά και προνομιακή σχέση απέναντι στην

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

πραγματολογία. Τα υποκοριστικά επιθήματα όταν χρησιμοποιούνται από τα μέλη μίας κοινότητας μπορούν να αποτελούν ενδείκτες των κοινωνικών χαρακτηριστικών και ταυτοτήτων των ομιλούντων υποκειμένων. Επομένως, η μορφολογική εφαρμογή του υποκοριστικού σχηματισμού αφορά σημασίες που σχετίζονται με το εκφώνημα, δηλαδή μέσω λεκτικών σημείων σημειωτικής (βλ. Peirce 1965), ενώ κατά τη χρήση της γλώσσας τίθενται ερωτήματα αναφορικά με το αν μπορεί να υπάρχει (σε γενικές γραμμές) κανονικότητα και να ακολουθούνται αναμενόμενα σχήματα συμπεριφοράς αλλά και σε σχέση με το αν οι περιστάσεις που οδηγούν στην επιλογή μιας έκφρασης έναντι κάποιας άλλης (μερικές φορές) αποτελούν ένα χώρο μελέτης που προσδιορίζεται ως κοινωνική δείξη (βλ. Yule [1996] 2006: 12-18). Το ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της εισήγησης είναι η θεωρία της Μορφοπραγματολογίας (Dressler & Merlini Barbaresi 1994) η οποία διερευνά το πραγματολογικό χαρακτηριστικό [μη-σοβαρό] που εισέρχεται μέσω των υποκοριστικών επιθημάτων στις γλωσσικές περιστάσεις και στις γλωσσικές πράξεις και επιχειρείται να διαπιστωθεί αφενός σε πιο βαθμό αυτά (τα υποκοριστικά επιθήματα) μπορούν να αποτελέσουν στη νέα ελληνική και στην ιταλική γλώσσα μια στρατηγική επιλογή για αναβάθμιση της προσλεκτικής δύναμης των μισαλλόδοξων προθέσεων των ομιλητών, αφετέρου μελετάται σε ποιες περιπτώσεις το διαλεκτικό αποτέλεσμα των εκφωνημάτων που επιτυγχάνουν, σε σχέση με τους ακροατές, μπορεί να συμβάλλει στη διάδοση της ρητορικής μίσους.

21:00 *Gala Dinner*

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

XII ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

Sunday, November 3rd

09:00-10:00 KEYNOTE 4 / Chair: G. Paschalidis

Hall 1

"First time as historical driver, second as fantasy: nationalism's Second Coming and the paradoxes of populism"

Ulf Hedetoft, *Director, Center for the Study on Nationalism, Saxo Institute, Faculty of Humanities University of Copenhagen, Denmark*

Nationalism was once a relatively progressive force, not without its problems, tragedies and Janus-faced features, but nevertheless a driver of modernization. It was based on the mutual recognition of state and people and of nation-state sovereignties via-a-vis each other within an international order. It led to the democratic form of governance, to welfare states, and later to neo-liberalism, diversity, the European Union, and globalization, which have in turn neutralized some of the core features of national sovereignty and homogeneity. This latter state of affairs has been met with anger, discontent, and cultural as well as political protests and opposition by populists in nearly all liberal and democratic nation-states, and in quite a few (eg. the USA, Hungary, Poland, Italy and Brazil) they have taken over control of the government or, as in the UK, forced momentous decisions to be made which break with the past trajectory in significant ways. My presentation will take a closer look at the background and defining characteristics of national populism, particularly its many inherent paradoxes, its fantasies of sovereignty, and the anarchy it is engendering – despite its intentions and the sound and fury of its rhetoric. It parades as the salvation of the western world, but comes across as a desperate form of civil religion - a shadow existence with an agenda replete with moralizing self-righteousness and nationalizing idealism.

10:00-12:00 SESSION 7

ARTS

Hall 1

Ευρωπαϊκό Θέατρο 21ου αιώνα: σημειωτική και αισθητική

Συντ: Δ. Κοσμοπούλου

Το ευρωπαϊκό θέατρο του 21ου αιώνα, τα σημεία ως τάσεις και η αισθητική ως Σημειωτική των φαινομένων

Ελένη Γκίνη¹, Δέσποινα Κοσμοπούλου², Αντωνία Τσαμούρη³, Τζένη Δάγλα⁴

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου¹, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών², Θεατρολόγος, κριτικός³, Θεατρική συγγραφέας⁴, Ελλάδα

Ο 21ος αιώνας βρίσκει την Ευρώπη μέσα σε μία συνθήκη έντονων αλλαγών που νοσηματοδοτούνται από την οικονομική κρίση, τις μετακινήσεις πληθυσμών λόγω της μετανάστευσης και του προσφυγικού, από το ρεύμα του λαϊκισμού και του εθνικισμού και των

συνακόλουθων φαινομένων που επηρεάζουν όλες τις εκφάνσεις του βίου και του πολιτισμού της. Το θέατρο, ως ένα «ζωντανό» πολυσημικό σύστημα σημείων, αφομοιώνει και επεξεργάζεται αυτά τα ερεθίσματα και τροφοδοτεί την κοινωνία μέσω του κειμενικού λόγου, καθώς ο συγγραφέας εντοπίζει, σχολιάζει και παραδίδει στον αναγνώστη το προϊόν της δικής του κοσμοαντίληψης, και μέσω του σκηνικού λόγου, καθώς το θεατρικό κείμενο παραμένει ατελές αν δεν παρασταθεί, αν δεν παραδοθούν τα σημαίνοντα και σημαινόμενα της κειμενικής χώρας στη σκηνή, στην κρίση του παραλήπτη - θεατή. Στα τέσσερα υπό εξέταση έργα («Νυκτόβια Ζώα», του Ισπανού Χ. Μαγιόργκα, «Κύκλοι και Ιστορίες» του Γάλλου Ζοέλ Πομερά, «Ένα και φύγαμε» του Βρετανού Χ. Πίντερ, και «Γυάλα» της Ελληνίδας Τζ. Δάγλα) τίθενται τα ζητήματα του ξένου, του αλλότριου, της εμφανούς και υπόρρητης απειλής. Με γνώμονα τη σημειωτική μέθοδο, όπως την εδραίωσε ο Γάλλος θεωρητικός Γκρεϊμάς, την ανέπτυξε η Αν Υμπερσφέλντ και συνομίλησε δημιουργικά μαζί της, μέσω της φαινομενολογικής προσέγγισης, ο Μερλώ Ποντύ, θα φωτιστούν οι θεματικές της ταυτότητας, της δυναμικής της ετερότητας, ο τρόπος που το ζήτημα της τρομοκρατίας/λαγνείας και του Άλλου έχει διαποτίσει τις κοινωνίες της Ευρώπης και επηρεάσει τον ψυχοδυναμικό της ιστό. Το θέατρο ως κάτοπτρο της σύγχρονης εποχής αντανακλά -μέσω της αποδόμησης του συμπαγούς κειμενικού λόγου σε θραύσματα- την αποικοδόμηση της Ευρωπαϊκής προοπτικής και ιδέας. Το άτομο απέναντι στην Ιστορία, η ευθύνη και η συμβολή του, η αγωνιώδης αποδόμηση των παραδοσιακών με στόχο την κατασκευή “αλλότριων” μορφών έκφρασης και η επιτελούμενη -μέσω αυτών- αμφισβήτηση της πολιτικής ορθότητας του συστήματος και κριτική προσέγγιση του Ευρωπαϊκού οράματος, αντικατοπτρίζονται ευκρινώς στη θεματική και προβληματική των σύγχρονων συγγραφέων. Με την ανάλυση και επεξεργασία μέσω της σημειωτικής μεθόδου των σημείων που διατρέχουν και σημαίνουν τη ρηξικέλευθη και ανατρεπτική δυναμική των κειμένων, την εξίσου μοντέρνα σκηνική τους παρουσίαση και την ανάλογης έντασης πρόσληψή τους από τον θεατή, συμπεραίνει κανείς ότι βρισκόμαστε στο κατώφλι ενός “ανανεωμένου πολιτικού θεάτρου”: το Μοντέρνο Πολιτικό Θέατρο του 21ου αιώνα, άμεσο, καυστικό, νευρώδες, το οποίο αποτελεί μια πρόκληση και θα προβληματίσει θεωρητικούς του θεάτρου ως προς την κατάταξη και ταξινόμησή του, ως προς την ερμηνεία των σημείων των καιρών και της Ευρώπης του σήμερα.

Τα Νυκτόβια Ζώα του Χ. Μαγιόργκα ή ο ξένος στο εφιαλτικό τοπίο μιας υφέρπουσας απειλής Ελένη Γκίνη

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

Ο βραβευμένος Ισπανός δραματουργός και δοκιμιογράφος Χουάν Μαγιόργκα (1965 -), γνωστός και στη χώρα μας από ποικίλες αναπαραστάσεις και μεταφράσεις των έργων του, παραδίδει ένα ακόμη θεατρικό έργο με τον τίτλο «Νυκτόβια Ζώα» (2008), το οποίο στοχεύει στην κατάδειξη του ανοίκειου και της βίας στη συγχρονία του δυτικού – και όχι μόνο – κόσμου. Διαμέσου του μεταναστευτικού ζητήματος, αναδεικνύεται η θεματική της ψυχολογικής και σωματικής επιβολής καθώς η δύναμη του μυστικού, ενισχύει την εξουσία του γηγενούς θύτη

έναντι του ξένου, του ευάλωτου κοινωνικά και ψυχολογικά μετανάστη/θύματος. Διαπροσωπικές σχέσεις ιδωμένες υπό το πρίσμα της εξουθενωτικής απειλής, ψυχικά διασαλευμένες ισορροπίες, αντίρροπες και αντιφατικές κοινωνικές δυναμικές συγκροτούν ένα ιδιότυπο σύστημα σημείων που δύναται να εξεταστεί υπό την οπτική του σημειωτικού τετραγώνου, όπου αναδεικνύονται οι δυνάμεις της απάτης και της αλήθειας, του είναι και του φαίνεσθαι.

Αναζητώντας την ταυτότητα της Ευρώπης στο Κύκλοι και Ιστορίες του Ζοέλ Πομερά

Δέσποινα Κοσμοπούλου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

Ο Γάλλος δραματουργός Ζοέλ Πομερά (1963 -), τον οποίο ο Πίτερ Μπρουκ θεωρεί διάδοχό του, είναι γνωστός στην Ελλάδα από τις παραστάσεις του στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών και στο Θέατρο Τέχνης. Ο συγγραφέας εντάσσεται στους ουμανιστές καλλιτέχνες της εποχής μας δεδομένου ότι τα κριτήρια και οι καταστάσεις που δημιουργεί συγκροτούν το ονομαζόμενο σύγχρονο και “ανανεωμένο πολιτικό θέατρο”. Το έργο του “Κύκλοι και Ιστορίες” που πρόκειται να μελετηθεί στο πλαίσιο της ανακοίνωσής μας αναφέρεται στην ‘ανακεφαλαίωση’ του αφηγήματος της Ευρωπαϊκής ιστορίας από τον Μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Στο έργο αναδύονται οι ιδεολογίες που υπογραμμίζουν το τέλος μιας εποχής: το σαθρό υπόβαθρο της ηθικής διά της αλληλεγγύης όπως το βιώνει σήμερα η Ευρώπη. Μέσα από την τεχνική του flashback δημιουργούνται συστήματα σημείων που υπογραμμίζουν πιθανότητες και αλληλουχίες που αφορούν στην προβολή ενός νέου κόσμου που επαγγέλλεται το ευρωπαϊκό όραμα. Η μέθοδος που θα ακολουθήσουμε θα στηριχθεί σε έννοιες και όρους του Algirdas Julien Greimas, καθώς και άλλων Σημειολόγων όπως Anne Ubersfeld, Patrice Pavis.

Ζητήματα πολιτικής ελευθερίας στη γραφή του Χάρολντ Πίντερ

Τόνια Τσαμούρη

Θεατρολόγος, Κριτικός, Ελλάδα

Ο Χάρολντ Πίντερ, δεινός πολέμιος της ευρωπαϊκής και δή της Αγγλικής ιμπεριαλιστικής πολιτικής, εκφράστηκε απερίφραστα τόσο με θεατρικά του κείμενα, όσο και με ποιήματά του. Μέσα από τα γραπτά του, όπως και στον λόγο του κατά την παραλαβή του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας (2005), στράφηκε κατά της ανελευθερίας του λόγου, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, καθώς και κάθε προσπάθειας περιθωριοποίησης βάσει πολιτικών, θρησκευτικών ή γλωσσικών απόψεων και πεποιθήσεων που κατέκλυζαν την Ευρώπη ήδη από τα τέλη του 20ού και τις αρχές του 21ου αιώνα. Ο συγγραφέας θα εξεταστεί ως χαρακτηριστική φωνή της Αγγλίας των τελών του 20ού και των αρχών του 21ου αιώνα, εστιάζοντας στις ρητορικές, αλλά και στις πράξεις βίας και επιθετικότητας που χρησιμοποιούν οι πιντερικοί ήρωες με στόχο την κατάλυση της σωματικής, θρησκευτικής και γλωσσικής ελευθερίας του Άλλου. Ο Πίντερ θέλησε να

προειδοποιήσει για τους κινδύνους που ελλοχεύουν πίσω από την καταπάτηση δικαιωμάτων και ελευθεριών που είχαν διαμορφώσει το Ευρωπαϊκό ιδεώδες. Εν προκειμένω, θα εξεταστούν το θεατρικό έργο «Ένα και φύγαμε» και το ποίημα «Old days», υπό το θεωρητικό πρίσμα της Φαινομενολογικής θεωρίας του Maurice Merleau-Ponty, αλλά και της θεατρικής σημειωτικής του Keir Elam.

Η τεχνική "stream of consciousness" στο θέατρο του 21ου αιώνα

Τζένη Δάγλα

Θεατρική συγγραφέας, Ελλάδα

Στη "Γυάλα" καταδεικνύεται η απήχηση της πολιτικής της Ε.Ε. στο ζήτημα της ελληνικής κρίσης και στο προσφυγικό. Η προβληματική του έργου, με αφετηρία το μεμονωμένο άτομο και το πάθος του, εξετάζει τη συλλογική μοναξιά και τον συλλογικό θάνατο. Ζητήματα όπως η αποδόμηση και ο εκφυλισμός του συστήματος αξιών σε σύστημα άσκησης εξουσίας, οι ιδεολογικές αντιφάσεις, ο κυνισμός της ευρωπαϊκής πολιτικής, και το αποτύπωμά τους στη συνείδηση των λαών, ανατέμνονται μέσα από ένα ιδιότυπο κείμενο γραμμένο με την τεχνική της συνειδησιακής ροής. Μέσα από το κείμενο της "Γυάλας", η Δάγλα επιχειρεί ένα βαθύ και τολμηρό ταξίδι-κατάβαση στη συλλογική συνείδηση και στο τραύμα που επιφέρει σε αυτή η διάσταση μεταξύ του ευρωπαϊκού οράματος και της εφαρμογής του στην πράξη. Η παθογένεια του ευρωπαϊκού αξιακού συστήματος, η μονόπλευρη ερμηνεία της προοπτικής των λαών, η "ελαχιστοποίηση" του ατόμου από πολίτη σε μετανάστη/ άστεγο/ πτώμα, είναι θέματα που διατρέχουν το κείμενο. Η Γυάλα δεν έχει "εξωτερική" γραφή, δεν είναι κείμενο "έτοιμο" προς αναπαράσταση: η εκφορά γεννάται και γεννάται, ο λόγος εύθραυστος "ανακαλύπτεται" επί σκηνής, εκεί είναι το στοίχημα του έργου.

POLITICS

Hall 2

Official EU discourse I

Chair: L. Kostopoulou

EU Newspeak: Camouflaging Disagreement; Constructing Consent?

Rea Wallden

Hellenic Open University, Greece

This paper addresses certain discursive strategies functioning in the formalised terminology used by the EU administration. It focuses on the case of the EU Working Group on Higher Education. Its analyses use elements of the Greimas-ian methodology, informed by Derrida's and Foucault's approaches to the concept of power. Throughout EU's existence, a surprising abundance of acronyms, neologisms and formalised expressions has been produced, proliferated and accumulated, creating an intimidating universe, almost opaque to the outsider. Its first function is precisely this: mystification of its processes for the uninitiated. However, a significant other

function concerns the inter-state negotiation itself. It allows diverse interpretations, camouflaging disagreements, of which everyone involved is conscious but no one articulates publicly. In this paper, two examples will be presented under this lens, both of which taken from the texts supporting the meetings of the EU Working Group on Higher Education (agendas, reports, presentations etc.) for the years 2016-18. The first example regards a group of terms (such as quality, innovation, autonomy) that belong to and recall an Enlightened, and even socially progressive, discourse; yet they are also given a neoliberal interpretation, often almost opposite to their initial one. The second example regards a group of terms that are supposed to refer euphemistically to fascism (such as extremism and populism), which actually function as a re-distribution of political categories and an obfuscation of the real threat. These strategies hide the political under the administrative, or rather hide their very intimate articulation. While contributing to the self-preservation and reproduction of the EU administration, they constitute a threat for the European project as such.

Envisioning and visualizing nanotechnology in the European Union

Konstantinos Michos

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The European Union has a strong history of funding scientific research under coordinated projects titled "Framework Programmes for Research and Technological Development". Spanning over three decades, the Framework Programmes (FP) aim to support research and growth in all scientific areas and provide the European Union with a competitive edge in globalised markets. Moreover, they act as a means of unification, bringing scientists together and bridging gaps across various fields, in line with the core values of the European Union. Actions of such scale and ambition rely heavily on extensive and effective communication in order to accomplish the objectives set. The visual logotype accompanying each Programme is no exception; it needs to be easily identified, inspire excellence and encompass the values endorsed by the initiative. Logos of commercial products need to fulfill similar roles. But unlike those, FP logos are not a call to consume but rather an offer to fund. The scope of this study is to analyse the characteristics of Framework Programme logos from the late 90s until today and discuss if they reflect the goals of each Programme as well as the values of the European Union. Any notable changes in the visualization style of the logos are of particular interest, as they could indicate adaptation efforts to various sociopolitical shifts in recent years, including, but not limited to, the financial crisis.

European universities go global: A comparative analysis of multisemiotic persuasive discourse in French and Greek university websites

Parthena Charalampidou

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The purpose of this presentation is to examine the way French and Greek universities attempt to reach a global audience through the translation of their websites into English. Although in both countries undergraduate programmes are either completely free or require very low fees, this is not the case with most second cycle programmes of study. Our analysis will focus on the microlevel of website homepages which are considered the mirror of the website and whose aim is to attract attention, create interest and prolong navigation. Homepages function, mainly, in an operative way and exhibit a lot of promotional features which are realized multisemiotically. Drawing from research on other website subgenres such as non-profit (Charalampidou 2019) and corporate ones (Charalampidou 2012, 2015) we will attempt to identify the multisemiotic persuasive means used in both original and translated university websites and the ways they attempt to appeal to different target audiences in each linguistic version. Considerations on the role of culture in persuasive web discourse will also be addressed. For a systematic analysis and observation of the websites under study (French, Greek and their translations into English) we will adopt a corpus-based methodology that will consist of four mini-corpora (Zanettin 1994). In an attempt to address the multisemiotic nature of website homepages these corpora will be compiled with the use of the UAM Image Tool (O' Donnell 2008), a free software that allows for the integration of verbal information into images serving as an interpretation of their function (Habert 2005, Leech 2005). Additionally, pictorial elements will be annotated on different levels and sublevels on the basis of methodological tools drawn from the field of social semiotics (anchorage (Barthes 2007), metafunctions (Kress and Van Leeuwen 1996, 2002)). The research is expected to reveal differences in the use of multisemiotic persuasive means adopted by universities in the two countries as well as in the image of European higher education projected in each case.

Good morning Europe! The semiotics of advertising to welcome Europe to the Republic of Cyprus in May 2004

Evrripides Zantides

Cyprus University of Technology, Cyprus

Advertisements are cultural texts, which besides providing information about a product or a service, convey meanings and formulate significations of ideology. While these ideologies reflect who and what we are, they are often related to identity, gender, politics and other social values. The aim of the current paper is to investigate the rhetoric of the verbal and nonverbal messages in a series of advertisements that were published just before the induction of the Republic of Cyprus to the European Union in May 2004. These advertisements aimed to inform the citizens about the change and arrival of a new social identity, as members of the wider European family. Specifically, through visual semiotic analysis, the study seeks to explore which cultural meanings can be extracted from these advertisements, in respect of the design of the verbal information (Typography), its placement, as well as its relationship with the images used. The results show

that advertisements adopt identity signs of locality in order to welcome the new, wider schema of the European status in the Republic of Cyprus. The prevalence of such emic, rather than etic concepts of social values, portrays the power of ideology as a result of how local people behave, perceive and think about themselves internally within their culture. As such, the welcoming of Europe in the advertisements builds and depends on the emic characteristics of the designated culture.

MEDIA & CULTURE
Μύθοι της Ευρώπης
 Συντ: Ε. Κουρδής

Hall 3

Coining the myth of Europe. A semiotic approach to the Greek 2€ coin

Panagiotis Xouplidis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

According to ancient Greek mythology ‘Europa’ was a Phoenician maiden abducted by Zeus and although this founding myth does not constitute an official symbol of the European Union, her name was given to a continent and inspired several pieces of art. Likewise, in the 1500s, Europa regina (*Queen Europe*) was a popular map-like image of the European continent in a shape of a woman-queen. The female continent founding myth conceived as motherland can also be observed on the Greek €2 coin. The euro was launched on 1 January 1999 but it was fully introduced on 1 January 2002, replacing the banknotes and coins of the national currencies. The euro is a powerful ideological messenger for of its everyday presence in European and non-European societies. The Eurozone discourse demonstrates on euro coins the carefully planned coexistence of supranational and national imagery, as the significance of metal money signs is used as means of projecting political identities within the European Union. All euro coins have a common side with images of the European Union or Europe, which symbolize unity, and a national side, which indicates the issuing country. The common side of the Greek €2 coin depicts a geographical image of Europe and the national side depicts a scene from a mosaic in Sparta (third century AD), showing Europa being abducted by Zeus, who has taken the form of a bull. The presentation applies visual semiotic methodologies to interpret the monetary iconography of the Greek €2 coin based on modern Europe’s founding myth.

"Η αρπαγή της Ευρώπης": Μύθος, εικόνα, πολιτική

Στυλιανή Μπάρτζου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η παρούσα εισήγηση συνιστά μια πρόταση ανάγνωσης και ερμηνείας της εικαστικής αναπαράστασης του ιδρυτικού μύθου της Ευρώπης στην ιστορία της δυτικής τέχνης, από την

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

εποχή του Τίτιανο ως τον εικοστό αιώνα. Η θριαμβευτική τελετουργία που επιβεβαιώνει η αρπαγή της Ευρώπης είναι ο γάμος ως έμβλημα της ένωσης του ατόμου με τη μεγάλη αλυσίδα που ενώνει τον έρωτα με την παγκόσμια αρμονία. Τα βασικά χαρακτηριστικά των αρπαγών συνίστανται αρχικά στη διαπαιδαγώγηση της νεαρής γυναίκας με σκοπό τον γάμο, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιείται η πολιτική και βιολογική καθυπόταξή της στον άνδρα, έπειτα αποτελούν ερωτικό ερέθισμα και παράλληλα επιβεβαιώνουν την πολιτικό κύρος των αριστοκρατών. Η αντίσταση στην αρπαγή και τον βιασμό αναδεικνύει αφενός την επιθυμία διατήρησης της αγνότητας, ενώ αφετέρου δοκιμάζει τη σωματική διάπλαση της γυναίκας. Ο μύθος της αρπαγής ανταποκρίνεται παράλληλα στην επιδίωξη της εξωγαμίας ως τρόπου αποφυγής της αιμομιξίας στο εσωτερικό μιας κοινότητας, με στόχο την ευγονία και τον εμπλουτισμό των βιολογικών- αλλά και πολιτισμικών- χαρακτηριστικών των απογόνων. Το θέμα της αρπαγής γυναικών εμπεριέχει πολιτικούς υπαινιγμούς της επιβολής και της διαρπαγής-τους οποίους είχε ήδη επισημάνει ο Ηρόδοτος- αξιοποιήσιμους στο πλαίσιο άσκησης της πολιτικής εξουσίας, προκειμένου οι πάτρωνες να νομιμοποιήσουν τη βία που ασκούν σε βάρος των υπηκόων τους, αλλά και την κυριαρχία του άντρα πάνω στη γυναίκα. Στην ιστορική πορεία ο μύθος της Ευρώπης συνδέεται με τη φερώνυμη ήπειρο σε ένα σύμπλεγμα πολιτικό και πολιτισμικό, όπου ο μύθος ανάγεται σε αλληγορία της ηπείρου. Αξιοποιείται σε γελοιογραφίες κυρίως του εικοστού αιώνα προκειμένου να αποδοθούν οι ιστορικές περιπέτειες της γηραιάς ηπείρου που αφορούν τους δύο παγκοσμίους πολέμους, καθώς και τις εύθραστες συμφωνίες που συνάπτονται σε διπλωματικό επίπεδο. Ωστόσο σε όλες τις περιπτώσεις προβάλλεται η βία που ασκεί ο άνδρας σε βάρος της γυναίκας, η οποία είτε νομιμοποιείται είτε σπανιότερα καταγγέλλεται.

Ευρώπης αρπαγή και σημείον Ευρώπης

Δέσποινα Γιαλατζή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

«Οι Μύθοι είναι ένα σπασμένο κάτοπτρο της αλήθειας, όπως το Ουράνιο Τόξο είναι η αντανάκλαση του Φωτός του Ήλιου, του οποίου οι ακτίνες διαθλώνται εντός των νεφών. Από τον σπασμένο όμως καθρέπτη, είναι δυνατόν να συγκεντρώσουμε τα θραύσματα, και να ανασυνθέσουμε την αρχική εικόνα...» (Πλούταρχος). Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να σκιαγραφήσει ένα σημειολογικό μονοπάτι από τον αρχέγονο μύθο της αρπάγης της Ευρώπης στον μύθο της γηραιάς ηπείρου. Αν υποθέσουμε ότι ο αρχαίος ελληνικός μύθος της πριγκίπισσας Ευρώπης και η απεικόνιση του στο ψηφιδωτό της Σπάρτης (έκθεμα 279, Αρχαιολογικό Μουσείο) αποτελούν ένα σημείο, τότε συμφωνά με τις *Μυθολογίες* του Roland Barthes έχουμε έναν πρώτο φορέα νοήματος. Όμως η αρπάγη της Ευρώπης προκύπτει όχι μόνο ως νέο σημείο αλλά και ως νέο σημαίνον υπό την μορφή του ελληνικού κέρματος. Το ευρωπαϊκό νόμισμα είναι ένα σημείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το ελληνικό κέρμα είναι ένα σημείο που δηλώνει την αναγκαία θέση της Ελλάδας στους κόλπους της ενωμένης Ευρώπης.

Υπάρχει πραγματικά μια ενωμένη Ευρώπη ή μήπως όχι; Αρκεί ένας αρχαίος ελληνικός μύθος για να ενώσει τους λαούς της γηραιάς ηπείρου σε μια νέα ταυτότητα; Μήπως ο αρχαίος μύθος εκπληρώνεται από έναν σύγχρονο μύθο?

Τα όρια των συμβόλων

Καλλιόπη Μπούσουλα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Έχουν περάσει πολλοί αιώνες από τη δημιουργία του μύθου της Αρπαγής της Ευρώπης από το Δία. Από τότε, η Γηραιά Ήπειρος, η χωρισμένη σε πόλεις - κράτη, σε αυτοκρατορίες, σε έθνη - κράτη μέσα από πολέμους, προσαρτήσεις κρατών, περιόδους κατοχής και ειρήνης έφτασε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το 1958, στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο απέκτησε τα σύμβολά της: τη σημαία των 12 κίτρινων αστεριών σε κύκλο τον ύμνο της, την *Ωδή στη Χαρά*, την *Ημέρα της Ευρώπης*, την 9η Μαΐου, επέτειο της «*Διακήρυξης Σουμάν*» το 1958, όταν ο Ρόμπερτ Σουμάν πρότεινε μια νέα μορφή πολιτικής συνεργασίας, που θα απέτρεπε τον πόλεμο μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών και θα διαχειριζόταν κεντρικά την παραγωγή άνθρακα και χάλυβα· το σύνθημά της «*Ενωμένοι στην πολυμορφία*»· το ενιαίο της νόμισμα, το ευρώ. Διακήρυξε την ελευθερία, την αλληλεγγύη, τη δημοκρατία, την ισότητα, το κράτος δικαίου, την ασφάλεια και την ειρήνη. Επέτρεψε την ελεύθερη μετακίνηση αγαθών και προσώπων, τη δημιουργία μιας ισχυρής, ανταγωνιστικής, οικονομικής συμμαχίας. Τα κράτη - μέλη της με τις δικές τους σημαίες, ύμνους, εθνικές επετείες, οικονομίες «ενώθηκαν» σε «ένα έθνος» με τη δική του ιστορία, κουλτούρα, οικονομία, σύνορα. Το ρητό «*η ισχύς εν τη ενώσει*» του Αισώπου ή αλλιώς “*United we stand, divided we fall*” του Donald Tusk, αποτέλεσε το θεμέλιο λίθο για την κατασκευή της Ε.Ε. Σήμερα με το Brexit, την αμφισβήτηση των συμβόλων και των αξιών της, τον ευρωσκεπτικισμό, το κατασκευάσμα απειλείται. Τα μέλη διεκδικούν τα δικαιώματά τους από τα υπόλοιπα μέλη, προσπαθούν να ορίσουν τη θέση τους στο Ευρωπαϊκό οικοδόμημα με βάση τις αρχές της ισότητας. Οι οραματιστές ηγέτες, όσοι αντιστάθηκαν σε πρακτικές ελέγχου, ενέπνευσαν μια ειρηνική, ενωμένη και ευημερούσα Ευρώπη. Οι πολίτες της σήμερα ψάχνουν τα όρια των συμβόλων της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναζητά ένα περισσότερο επιτυχές branding για να διαχειριστεί την υπόσχεση που τους έδωσε το 1958.

12:00-13:00 Brunch

13:00-15:00 SESSION 8

ARTS

Αβέβαιες κατασκευές

Συντ: Μ. Κοκκώνης

Hall 1

Ανύπαρκτη εμπιστοσύνη. Η Ευρώπη σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Μια προσέγγιση της ευρωπαϊκής ανασφάλειας μέσα από κείμενα του σύγχρονου γερμανόφωνου θεάτρου.

Κατερίνα Ζάχου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Εμπιστοσύνη [Trust] και Κατάσταση εκτάκτου ανάγκης [Im Ausnahmezustand] είναι τίτλοι από δύο κείμενα του συγγραφέα και σκηνοθέτη Falk Richter [Φάλκ Ρίχτερ], που δανείζομαι στην παρούσα εισήγηση. Η Ευρώπη ως κλειστό κύκλωμα και δυστοπική κοινωνία. Συστήματα παρακολούθησης περιορίζουν τις κινήσεις των ανθρώπων, το τοπίο καθορίζεται ως μη υπαρκτό καταφύγιο. Το θεατρικό κείμενο προσφέρεται βορά σε ρομποτικά ανθρωποειδή και σε κατεστραμμένους ανθρώπους. Το χρήμα είναι πανταχού παρόν ως ένας σύγχρονος θεός. Η οικονομία, οι μετοχές, οι CEO, τα λευκά κολάρα, τα υψηλόβαθμα στελέχη των πολυεθνικών αποκτούν ρόλους στο σύγχρονο θέατρο. Μια Ευρώπη που καταβροχθίζει τις αξίες της και καταστρέφει τα παιδιά της μέχρι τελικής πτώσεως, μια Ευρώπη φρούριο του πλούτου των λίγων στο όνομα μιας ανύπαρκτης ασφάλειας. Την ίδια στιγμή οι ευρωπαϊκοί θεσμοί προσπαθούν να αναβιώσουν τα οράματα της συμφιλίωσης και της ενότητας με θεατρικές παραστάσεις κατά παραγγελία, καθώς και με διάφορα προγράμματα όπως το European Balcony Project. Αντικείμενο της εισήγησης είναι η εικόνα της Ευρώπης, όπως διαμορφώνεται μέσα από την κριτική ανάλυση λόγου (Laclau & Mouffe) σε κείμενα του σύγχρονου γερμανόφωνου θεάτρου, μεταξύ άλλων μέσα σε κείμενα των Sibylle Berg, Ferdinand Schmalz, Martin Heckmann και Elfriede Jelinek καθώς και η αποδόμηση των ευρωπαϊκών μύθων και αξιών του παρελθόντος ιδιαίτερα μετά την οικονομική και προσφυγική κρίση. Τα θεατρικά κείμενα μέσα από την αποσπασματικότητα και την κατακερμάτιση τους αναδύουν την εικόνα μιας κατακερματισμένης και πολυδιασπασμένης Ευρώπης. Το σύγχρονο μεταδραματικό θέατρο (Lehmann) είναι ένα πολιτικό θέατρο σε αναζήτηση ταυτότητας.

Δημιουργική Ευρώπη: Ευρωπαϊκή πολιτική για τον κινηματογράφο και η κατασκευή της Ευρωπαϊκή Ταυτότητας

Ελένη Σιδέρη

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ελλάδα

Οι Wolfram Kaiser, Stefan Krankenhagen and Kerstin Poehls (2016) εξετάζοντας την έννοια της Ευρωπαϊκότητας στο πλαίσιο των μουσείων υπογράμμισαν ότι δε αποτελεί μια διαδικασία διαμόρφωσης θεσμών και μηχανισμών ενσωμάτωσης αλλά και ένα πολιτισμικό πρότζεκτ. Ειδικά από τις δεκαετίες του 1980-1990, σύμφωνα με τον Criss Shore (2006), η Ε.Ε. άρχισε να αναπτύσσει ένα μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις πολιτικές του πολιτισμού με στόχο τη διαμόρφωση μια πιο συνεκτικής ευρωπαϊκή ταυτότητας και έτσι η βιοπολιτική της εξουσίας άρχισε να εφαρμόζεται σε νέα πεδία πολιτικής. Η στιγμή συνέπεσε με εξελίξεις στο μιντιακό χώρο (κινηματογράφο και τηλεόραση), για παράδειγμα βίντεο, δορυφορικές επικοινωνίες αλλά

και τη σταδιακή διεύρυνση προς τις χώρες της ανατολικής και νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Η παρουσίαση θα επικεντρωθεί στην ανάλυση τριών ειδών λόγων και την εφαρμογή τους στην κινηματογραφική πολιτική της Ελλάδας, Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και Γεωργίας: 1. των θεσμικών, όπου θα εξεταστούν τα δύο προγράμματα υποστήριξης της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής παραγωγής το EURIMAGES και της Δημιουργικής Ευρώπης (MEDIA) 2. των υπεύθυνων εφαρμογής των παραπάνω προγραμμάτων στις τρεις χώρες 3. των δημιουργών που γίνονται αποδέκτες αυτών των πολιτικών. Στόχος είναι να διερευνηθούν τα διαφορετικά επίπεδα (‘από πάνω’ και ‘από κάτω’), κλίμακες (ατομικός, εθνικός, υπερεθνικός) όχι ως αντίθετοι πόλοι αλλά μέσα τις συγκλίσεις και αποκλίσεις που διαμορφώνουν τις πολιτικές του κινηματογράφου στην ΕΕ σήμερα μέσα από ένα συγκριτικό πρίσμα.

Η παρακμή της Ευρώπης στο Film Socialisme του Jean-Luc Godard

Νίκος Τερζής

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Ο Godard, νεαρός ακόμη, έφερε τη σημειολογία στο επίκεντρο της θεωρητικής του σκέψης, όταν η αξιοποίηση της στην αισθητική μελέτη/ανάλυση κινηματογραφικών ταινιών δεν ήταν καν στα σπάργανα. Ήδη το 1960, αυτός ο μεγαλοφυής πειραματιστής άνοιξε τον κινηματογράφο στη βαθειά του δομή, με την ταινία του *A Bout de Souffle*, όπου επιδίδεται σε ριζηκελεύθα τολμήματα ως προς την κινηματογραφική γλώσσα, δημιουργώντας μια μετα-γλώσσα. Ενώ χαρακτηρίζεται από το 1960, ως ακραιφνής μοντερνιστής, διακρίνεται για τις εξαιρετικά πολλαπλές διακειμενικές αναφορές του σε άλλες μορφές τέχνης (ζωγραφική, λογοτεχνία, μουσική, κινηματογράφος, ποίηση, φιλοσοφία κ.λπ.), στοιχεία που δύο δεκαετίες αργότερα (1979), αποδόθηκαν στην μεταμοντέρνα πρακτική. Με το *Week-end* (*Σαββατοκύριακο*, 1967), ο Godard, εξαντλεί αριστοτεχνικά τα όρια του αστικού κινηματογράφου του θεάματος, σηματοδοτώντας επικά και το τέλος του. Το *Week-end*, στο οποίο η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται, είναι ένα μεταφορικό κριτικό πορτρέτο καθημερινών τρόμων και άλυτων αντιφάσεων της μοντέρνας Γαλλικής καπιταλιστικής κοινωνίας. Δεν προσφέρει μια ολοκληρωμένη πολιτική ανάλυση, αλλά άριστα ενορχηστρωμένες νύξεις, αναφορές στην παράδοση, εκτενείς μονολόγους ως παρεμβολές/διακοπές στην συνέχεια της ιστορίας κ.ά. που ανιχνεύουν τα προβλήματα ως τις ρίζες τους. Η ταινία εμφανίζεται προφητική ακόμη και σήμερα καθώς τίποτα από όσα αναδεικνύει ως τραύματα/στρεβλώσεις δεν έχει θεραπευτεί! Παρουσιάζει δύο επίπεδα χρονικότητας: τον αφηγηματικό χρόνο της κύριας αφήγησης, που εκτυλίσσεται κατά βάση γραμμικά με ελλειπτικά κενά ανάμεσα στα κομμάτια της Μπρεχτικής, συχνά σουρεαλιστικής δραματουργίας, τα οποία ως πλάνα μεγάλης διάρκειας, παρουσιάζουν χωροχρονική συνέχεια, συγκροτώντας εν συνόλω ένα Σαββατοκύριακο. Ταυτόχρονα υπάρχει μια καινοτόμος συμβολική διάσταση που περισσότερο και από τους τίτλους κυοφορείται στον αποκαλυπτικό/ρηξικέλευθο λόγο, χαρακτήρων της λογοτεχνίας (Emily Bronte, Tom Thumb), & ιστορικών προσώπων (Saint Just, Paul Gegauiff, Isidore Ducase). Μεθοδολογικά αξιοποιώ τη

σημειωτική του Peirce διότι στις ιδέες του βασίστηκε η Σημειωτική της εικόνας και κατ' επέκταση του κινηματογράφου, τουλάχιστον σύμφωνα με την προσέγγιση του Peter Wollen.

From habit to discipline by way of visual signs

Kelly Schoina

National Technical University of Athens, Greece

“All prisoners rise at daybreak, so that, after making their beds, cleaning and washing themselves and attending to other needs, they generally begin their work at sunrise. From that moment, no one may go into the rooms or other places except to the workshops and places assigned for their work. (...) At nightfall, a bell rings to mark the end of their work. (...) They are given half an hour to arrange their beds, after which they are not allowed to converse aloud or to make the least noise.” (Turnbull, J. 1797. *Visite a la prison de Philadelphie* (Fr. trans.) pp.15–16). An embodied time, material in its most discernible version. This is time in prison. Its division is meaningful to the extent that it signifies changes in the material dimension of life inside it, as well as in the bodies of the prisoners. Time in prison feels experiential and situated as it stands there speaking bans and obligations. Determining the sequence and duration of each act shapes processes whose distinctive features allows for their repetition. It is the birth of this possibility that enables the transition from action to practice, and essentially the construction of habits and the emergence of discipline. But vice versa, the actualization of discipline brings with it more and more divided times, increasingly frozen and localized processes, increasingly compact habits. Repeatability is a necessary condition for discipline to the extent that it generates it.

A crucial issue is therefore raised: What exactly is it that we mean when talking about ‘habit’, and what can it tell us about the human condition within discipline? By combining Foucault’s (1995) analysis of power, which sets the foundations of a detailed analysis of power relations in historically situated contexts, with Peirce’s theory of habit (West and Anderson 2016), which gives us a tool for describing the manifestation and reproduction of meaning in power relations, and the theory of material engagement (Malafouris 2013), a cognitive anthropological framework that highlights the role of materiality in the generation of meaning, our interdisciplinary approach attempts to frame the state of obedience as a situation whose meaning is actually founded on the actual relationship between prisoners and those supervising. And when we say ‘those’, let’s take it a step further and say that we are not only talking about living subjects, but also about the visual signs whose physical implications define what is and is not possible. Take, for instance, the uniforms worn by guards and prisoners, garments that dictate which end of the power relation the wearer occupies, and by extension the habits he or she will develop. As we see it then, visual signs complete or – better yet – enable the act of supervision.

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

POLITICS

Hall 2

Official EU discourse II

Συντ: Α. Μπλιούμη

Η προβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους πολίτες της. Η σημειωτική των συμβόλων της και η επικοινωνία τους

Μυρισιώτη Ελένη¹, Μαργαριτόπουλος Κυριάκος²

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης¹, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ελλάδα²

Στο λυκαυγές του 21^{ου} αιώνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι θεσμοί της, αντιμετωπίζουν μια σειρά από προκλήσεις, οι οποίες καθιστούν πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη για επικοινωνία με τους πολίτες και διαρκή παρουσία στην ζωή τους. Η κατασκευή της Ένωσης ενυλώνεται στη συνείδηση των ανθρώπων μέσα από ορισμένες πρακτικές. Σύμβολά της, όπως η σημαία της, ο ύμνος, η μέρα της Ένωσης και το ευρωπαϊκό «μότο» απηχούν στο βίο των πολιτών μια εικόνα ενότητας και ολοκλήρωσης διαμέσω του κοινού ευρωπαϊκού ιδεώδους και πολιτιστικού παρελθόντος. Η πρόοδος της τεχνολογίας και της επικοινωνίας λειτουργεί ως αρωγός στα σχέδια της Ένωσης για την πραγμάτωση ενός είδους διαφήμισης των σκοπών και των ενεργειών της. Πράγματι, τα Ευρωπαϊκά Όργανα σε κάθε ευκαιρία κάνουν αισθητή την παρουσία τους, ενώ υπεισέρχονται στο συγκινησιακό υποσυνείδητο των πολιτών της κάθε χώρας, απευθύνοντας ευχές σε εθνικές επετείους. Ερωτήματα της έρευνάς μας αποτελούν αφενός οι τρόποι με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση επιτυγχάνει τους παραπάνω σκοπούς κι αφετέρου η ύπαρξη κάποιου είδους κοινής στρατηγικής που καθιστά τις πρακτικές της να αποτελούν σημεία του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος. Ταυτόχρονα, τούτη η στρατηγική των επαναλαμβανόμενων σημείων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προώθησης του ευρωπαϊκού "Brand". Οι ευρωπαϊκοί θεσμοί έχουν αναπτύξει μια συγκεκριμένη επικοινωνία προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιούνται στρατηγικές μάρκετινγκ οι οποίες εξαιτίας του επαναλαμβανόμενου χαρακτήρα τους προσλαμβάνουν την έννοια του σημείου. Μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης, στην έρευνά μας θα επικεντρωθούμε στο πεδίο της προώθησης ενεργειών και στο κομμάτι της σημειολογικής πρόσληψής τους. Εξ άλλου κατά τον Barthes, ο μύθος δεν ορίζεται από το αντικείμενο του μηνύματός του αλλά από τον τρόπο που προφέρει αυτό το μήνυμα καθώς στο μύθο υπάρχουν όρια μορφής, δεν υπάρχουν όρια ουσίας. Η ουσία στην περίπτωση μελέτης μας είναι η προβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω συγκεκριμένων τρόπων προώθησης και η σημειολογική ανάλυσή τους.

Σημειωτική ανάλυση των εικονικών μηνυμάτων για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ελληνικά σχολικά εγχειρίδια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Θωμάς Μπαρδάκης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Το θέμα της ανακοίνωσης είναι η σημειωτική ανάλυση των εικονικών σημείων των εγχειριδίων της Νεοελληνικής Γλώσσας (2018 [2011]) και Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Γ' Γυμνασίου (2018 [2011]), που σχετίζονται με την έννοια της Ευρώπης. Θα μελετηθούν οι σχέσεις γλώσσας και εικόνας και πώς αυτές παρουσιάζονται μέσα στα συγκεκριμένα διδακτικά εγχειρίδια. Ο σκοπός της ανακοίνωσης είναι η εξέταση του τρόπου προβολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του έργου της στις θεματικές ενότητες των συγκεκριμένων βιβλίων, οι οποίες είναι εντός της διδακτέας ύλης. Το θεωρητικό πλαίσιο της ανάλυσης της εργασίας βασίζεται κατά κύριο λόγο στην Ρητορική της Εικόνας (2007α) και την Σημειολογία (1981) του Barthes και στην διασημειωτική μετάφραση όπως την ορίζουν οι Jakobson (1959) και Torop (2000). Υποθέτουμε ότι τα συμπεράσματα της ανάλυσης θα αναδείξουν τις αξίες που πρεσβεύει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της οικοδόμησης και διαιώνισης στέρεων σχέσεων μεταξύ των χωρών που την απαρτίζουν.

Η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε οπτικοακουστικό κείμενο: Σημειωτική ανάλυση της θεματικής δομής και των χρωμάτων

Δήμητρα Σαρακατσιάνου, Λουκία Κωστοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει εντατικοποιήσει τις δράσεις ενημέρωσης που πραγματοποιεί στο πλαίσιο διάχυσης της τρέχουσας και μελλοντικής πολιτικής της καθώς και του οράματός της. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα είδος *θεσμικής διαφήμισης (institutional advertising)* ή όπως αλλιώς αναφέρεται μιας *εταιρικής διαφήμισης (corporate advertising)*. Αναμφίβολα από την οπτική της σημειωτικής, το παραγόμενο υλικό ενημέρωσης αποτελεί ενδιαφέρον στοιχείο ανάλυσης. Στο πλαίσιο αυτό, το αντικείμενο της εργασίας είναι η μελέτη ενός «αφηγήματος της Ευρώπης». Πιο συγκεκριμένα, η εργασία μελετά ένα οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο) ενημέρωσης που δημιουργήθηκε για να πληροφορήσει τους Έλληνες πολίτες σχετικά με την πολιτική συνοχής της ΕΕ. Ο στόχος της εργασίας είναι διττός: ο πρώτος αφορά την διερεύνηση της συνταγματικής δομής του βίντεο και ο δεύτερος αναφέρεται στην εξέταση των χρωματικών κωδίκων που ενυπάρχουν σ' αυτό. Τα κύρια μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι: οι τυπολογίες της κινηματογραφικής συνταγματικής ανάλυσης, η διασημειωτική μετάφραση και η τυπολογία των χρωματικών σχημάτων (color schemes) που συνδέεται με την θεωρία της αρμονίας χρωμάτων (color harmony). Από την συνταγματική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε αναδείχθηκαν τα κυρίαρχα αφηγηματικά θέματα που αναφέρονται: στα αποτελέσματα της εφαρμογής της πολιτικής συνοχής (αναφορά στο παρελθόν), στην εφαρμογή της τρέχουσας πολιτικής συνοχής (αναφορά στο παρόν) και στην αποτελεσματική διάθεση των πόρων (αναφορά στο μέλλον). Όσον αφορά το χρωματικό φόντο διαπιστώθηκε ότι επιτυγχάνει τον υφολογικό ρυθμό του βίντεο με αποτέλεσμα να κάνει ευδιάκριτα τα διαφορετικά τμήματά του. Παράλληλα το χρωματικό φόντο δίνει της αίσθηση της

αρμονίας και της συνοχής και πιθανώς να λειτουργεί ως ρητόχρωμα (rhetochrome) που μεταφράζει την έννοια της «πολιτικής συνοχής της ΕΕ».

Lifelong Learning as a sign of Europe

Styliani Giossi, Dimitra Sarakatsianou

University of Macedonia, Greece

Leaving behind the perception of lifelong learning as a commercialized product, easily apparent in the promotion of any kind of education especially in vocational education and training, some parts of the official documents of the European Union were studied in order to give answers to two main research questions: How lifelong learning is defined, that is to say, what is the evolution of its content in European documents? What are the main issues of the European strategy concerning lifelong learning? The documents as meaning systems were analyzed with the aim to highlight their basic structures of significance and their internal structural relationship. A semiotic approach on the plane of language was taken place in the context of structural semantics. The analysis of the canvas of lifelong learning meanings shed light on the prevailing and synchronic role of skills, more specifically on those apparent at its enriched content which at the same time signifies the ideology and values of the current European strategy. In the end, lifelong learning becomes the symbol of growth for the future of Europe.

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Transformations

Chair: S. Degermenetzidis

Code of Woman: Transformation of Femininity Strategies In Russian Mass Culture

Lyudmyla Zaporozhtseva

Tartu University, Estonia; Marketing Research Agency, Moscow

How mythology of Russian femininity in media changes during last decade and What we can say about contemporary Russian culture in mirror of those changes? The presentation reveals results of a recent cultural-semiotic study, that the author has undertaken for a women's TV channel TLC Russia. The aim of this research was to de-code significant media texts representing strategies of How to be a woman nowadays? There were more than 300 texts of Russian and global mass culture analyzed. The materials included popular TV series, movies, TV shows, advertising campaigns of beauty, fashion, technologies, FMCG brands, images of celebrities, images and articles in magazines. By means of narrative, visual, discourse analysis, and the method of semiosphere a meta textual annotation was designed. All texts were arranged by three types of codes (residual, dominant, and emergent) showing relevancy of different strategies of femininity within a current cultural context. The corpus of texts demonstrates

transformations in several aspects, namely, treatment of body and appearance, relationships, self-realization attitude, and treatment of children. As it became evident, the concept of female beauty changes from polished and universal to natural and unique. There is a turn from body-shaming in culture to a body positive movement. We can see that value of personal borders and an idea of personal dignity increase as important attributes of contemporary Russian femininity. Dominant codes of self-realization devalue idea of miracle and bring up faith in her realistic abilities and talents. An intrinsic value of motherhood makes the territory of children the most conservative despite all other changes in Russian cultural context.

Shifting meanings and common perspectives in childbirth, birth care and maternal subjectivities in relation to birth spaces in Greece and in Europe

Myrto Chronaki

National Technical University of Athens, Greece

This paper investigates recent developments in research, practices and narratives regarding birth, perinatal care, and birthing women's role, in relation to new "natural" birth places in Greece and in Europe. The presentation will survey the activities of European organisations related to reproductive care (vocational associations, grassroots networks and research projects) and their interest, use and support for non-medical birth spaces. It aims to determine whether there are common goals and a common approach regarding childbirth, medicine, technoscience and maternal subjectivities as manifested in the interest in the creation and use of birth centres and home-like birthing rooms in hospitals. The paper is based on ongoing research in various fields: studying bibliographical and internet sources, participating in Greek and European conferences, and post-doctoral on-site research with interviews and photographs in birth centres in London and spaces for 'natural' birth in Greece. This study is based on the theoretical framework of the social production of space in relation to birth settings, utilises the theory and philosophy of the midwifery model, and adopts a feminist standpoint and the methods of biographicity and reflexivity for the site research. Birth is a biological process heavily influenced by spatial conditions and social significations. In this research it was observed that, despite major differences among national identities and types of perinatal care, there appears to be a common attitude developing in Europe regarding childbirth. Despite competing trends for increased medical interventions, a tendency is emerging to reclaim woman-centred birth care in new alternative birth spaces, and thus to resignify birth as a 'natural', non-medical event, in many European countries including Greece.

Choice awareness and manipulation blindness: A cognitive semiotic exploration of choice-making and memory

Alexandra Mouratidou, Jordan Zlatev & Joost van de Weijer

Lund University, Sweden

A dominant current view of human behaviour in the West is that of a product of physical processes, often treating human consciousness and free will as illusionary experiences (e.g. Schlink 1997; Dennett 2003; Wegner 2018). “Choice blindness” is argued to be a research paradigm that rests on the manipulation of the relationship between what people initially choose and what they finally get, repeatedly reporting low levels of manipulation detection when applied in domains such as aesthetic-, moral-, political- and consumer choice in different modalities (e.g. vision, voice, taste and smell) (e.g. Johansson et al. 2005; Hall et al. 2012; Cochran et al. 2016). Cognitive semiotics (Zlatev 2015), however, suggests a variety of factors that influence choice-making and acknowledges different degrees of awareness. We propose “manipulation blindness” as a more adequate term to explain participants’ tendency to accept a choice as if it were their own, suggesting that “blindness” is strictly limited to the level of detection (of the switch of the preferred choice to a non-chosen one), and not to the level of choice. In order to examine this, we investigated the factors of memory, consequence, and affectivity, implying that if these factors influenced the detection of manipulation, then we could argue for different degrees of choice awareness. Forty-three Greeks were assigned two tasks combining choices with 1) two degrees of consequence (more/less) – based on task instructions, and 2) two degrees of affectivity (high/low) – based on stimuli with different degrees of abstractness. Participants were first asked to state their preference for one of two alternatives (choice). After that they were shown chosen as well as non-chosen pictures and asked to confirm whether the picture presented was the one of their choice (memory). Lastly, they were asked to justify their choice, although some of the trials had been manipulated (manipulation). Half of the manipulations were detected, and 75% of these detections occurred for the choices participants remembered correctly. While the consequential impact of the choice did not seem to influence detection, affectivity did. Unlike other experiments that investigate “choice blindness”, the results indicate that manipulation blindness is subject to memory and affectivity, suggesting that we are aware of our choices and that we have, to various degrees, access to our intentional acts.

Reading and semiotic lecture of the text. DSA | the face in the continuous drawing of the memory

Tania Letizia Gobbett

Art Historian, Trento, Italy

A semiotic of the text and of the art is a metacognition, a metasemiotics and a metalecture, in other words: the return to its subjects of the generative instruments of meaning. To produce a silent or guided lecture it’s often a dispersive task, for many readers, which may see in the print page a conflict with what they already possess and what they don’t. IN this essay I’m going to illustrate the scientific knowledge around some topics of general

knowledge and I will take in account some of the theoretical and philosophical issues that signed somehow the text didactics somehow already overwhelmed by the syncretic text in order to understand whether it may involve a major question of perception of the relief and of semeiotic ideas, does not exclude that the choice of working in interactive ways, can reconstitute in a less dogmatic way some of its contents to facilitate the comprehension of messages before underscored in closed terms of notions. Interactivity which has made possible to produce on the descriptive line of the relief, the plurality of the logics and of the sensibilities, in pair with the sensation thought more psychological and quantitative of the color theories and of the form: to say it with Jacques Fontanille, the tale, the story, the observation is restituted to its subjects (just to think to the *intention operis* of the author). If we could recuperate an editorial gesture as the one of Giorgio Napolitano, history would be possible only in re-writing again, in comprehending, there is something that before it wasn't possible to consider, thus at every drawing, at every impulse to acquaint with something to know something more, would weight more to receive sciences which are more logic and complex, become simple instruments which confine with the tension opposed to the waste, in the tentative to recognize to the reading, a parity with writing, while we search to give to writing the scientific seizure of the relief, out of the imitative suspects and inside the necessity of being again *Beaux Arts et Beaux Lettres*. Here would be the nature, the sign of the continuous, the term of turn taken, a concept taken from architecture and the expressive continuous, the semiotics of Umberto Eco and the idea of imperfection created in music with notes that overlap as a position of legitimate adjustment, a tone of recognition as 'plurivocity' and 'intersubjectivity'.

15:00 – 16:00

General Assembly of Hellenic Semiotics Society / Hall 3

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

Friday, November 1st

11:00 - 13:30 Registration

Conference center foyer

13:30 – 14:00 Welcome/Opening Speech

Hall 1

Gregory Paschalidis, *President of Hellenic Semiotic Society*

14:00 – 15:00 KEYNOTE 1 /Chair: E. Kourdis

Hall 1

“Le drapeau d’Europe. Programmes et procès de construction et transformation d’ un objet 'symbolique'.”

Paolo Fabbri , *Centro Internazionale Scienze Semiotiche (CiSS), Urbino University, Italy*

«Tout système linguistique et sémiotique est incomplet, s’il n’ apporte sa propre définition de symbole (Y.Lotman). Le 25 octobre 1955, l’Assemblée du Conseil d’Europe a approuvé le format définitif du drapeau européen suite d’un débat qui aura duré cinq ans et d’un large concours d’idées. Une construction collective qui a permis d’étaler des procédures structurées de signification et de figurativisation. Et qui invite à réfléchir à la notion galvaudée de symbole et ses représentations iconoclastes. On soumettra à l’analyse sémiotique le texte visuel “diagrammatique” du drapeau ainsi que sa désignation linguistique codifiée: description héraldique et proposition de signification.

15:00-16:00 SESSION I

ARTS

Hall 1

Literature I

Chair: M. Φραγκόπουλος

"Ευρώπη, η ήπειρος του δισταγμού": Σημείωσις στη Διάχυση της Αμάντας Μιχαλοπούλου

Μαρίνα Γρηγοροπούλου

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Ελλάδα

Στην προτεινόμενη εισήγηση σκοπεύουμε να διερευνήσουμε στο φως της σημειωτικής το λογοτεχνικό κείμενο της Αμάντας Μιχαλοπούλου *Διάχυση (Passengers, Free Thinking Zone, 2018)*. Πρόκειται για ένα άκρως πρόσφατο και ευσύνοπτο αφήγημα, το οποίο από άποψη είδους προσδιορίζεται κάπου μεταξύ δυστοπίας και επιστημονικής φαντασίας, από άποψη χρόνου τοποθετείται στο εγγύς μέλλον και από άποψη τόπου οριοθετείται αποκλειστικά στη Γηραιά Ήπειρο· στη Γηραιά Ήπειρο την επιούσα της οικονομικής κρίσης, των μεταναστευτικών ροών και της αμφισβήτησης κάθε αξίας που προσφέρει την ψευδαίσθηση της ενότητας στα κράτη-μέλη της ευρωζώνης. Η θεματική του κειμένου αντανακλάται σε μια πληθώρα ιδιότυπων

περιστατικών που συμβαίνουν μόνο σε ευρωπαϊκές χώρες και συνίστανται στην ασύλληπτη συγχώνευση δύο εντελώς άγνωστων ανθρώπων ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας σε ένα σώμα. Τούτη η παράδοση αλήθεια, η οποία φυσικά συγκλονίζει τους πάντες που επιχειρούν αρχικά να τη συνειδητοποιήσουν ως γεγονός και έπειτα να την ερμηνεύσουν ως κλυδωνισμό της σταθερής φυσιογνωμίας της Ευρώπης, παραλληλίζεται υπόρρητα με την υβριδική πραγματικότητα της ηπείρου μας σήμερα. Αυτήν την αναλογία επιθυμούμε, λοιπόν, να προσεγγίσουμε εδώ με τη συνδρομή της περί αντίληψης θεώρησης του μεγάλου φιλοσόφου C. S. Peirce και με πυξίδα την τριπλή συνέργεια των εννοιών «εικόνα», «διάγραμμα» και «μεταφορά»· στόχος μας είναι να υποστηρίξουμε ότι από τη διαρκή αλληλεξάρτηση και την εσωτερική αρχιτεκτονική τους ενότητα αφενός μεν σφυρηλατείται το νόημα του κειμένου, δηλαδή η επισήμανση της σύγχρονης ευρωπαϊκής ταυτότητας ως αμφιλεγόμενης ταυτότητας, αφετέρου δε αποκαλύπτεται η πρόθεση της συγγραφέως, δηλαδή η ίδια της η θέση ως αμφιταλάντευση ανάμεσα στη δόμηση και στην αποδόμηση μιας στέρεης ταυτότητας. Ίσως γιατί η Ευρώπη είναι πια «η ήπειρος του δισταγμού», όπως την αποκαλεί χαρακτηριστικά η Αμάντα Μιχαλοπούλου.

The identity of Europe through the images, figures and visual art of Kavafi's *Waiting for the Barbarians*

Amparo Latorre Romero

Sapienza Università di Roma, Italy

The aim of my study is to identify in Cavafi's poem "Waiting for the Barbarians" the elements that allow us to move away from a theoretical art historical and critic view departing from the presence of figure, text and words closely connected with the identity of Europe and the abjection. This poem is a fundamental exemplification of the signs in Europe, having a strong and determinate artistic position, at once poetic and political, which takes form through that which I call language and image from abjection in Cavafi's poem. If the concept of abjection has existed, during the twentieth century, not only in art history but also in aesthetics and semiotics, at the base of the overcoming of symbolic limits, psychical or cultural, in order to transgress or perturb both individual and collective identities, in Cavafi's poem these questions are presented in a quite original form. Drawing from the theoretical perspective of Julia Kristeva's *Power of Horror*, our purpose is to demonstrate how Cavafi's poem is built on a poetics of abjection which allows us to interrogate the dominant constructions of the European identity.

Παρελθόν και μέλλον της Ευρώπης στο *Ο τελευταίος Έλληνας του Άρη Φιορέτου*

Αγλαΐα Μπλιούμη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να αναλύσουμε εκείνους τους μηχανισμούς που δομούν τη λογοτεχνική αναπαράσταση κωδίκων της ευρωπαϊκής μετανάστευσης στο έργο του μετανάστη

συγγραφέα δεύτερης γενιάς Α. Φιορέτου «Ο τελευταίος Έλληνας» (2010, ελλ, μτφρ. 2012), καθώς όλη η πλοκή του περιστρέφεται γύρω από τα μεταναστευτικά ρεύματα ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης κατά τον 20^ο αιώνα. Δεν είναι τυχαίο ότι ο 20^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε ως αιώνας της ευρωπαϊκής μετανάστευσης. Με αφετηρία την ελληνική μετανάστευση προς τη Σουηδία κατά τη δεκαετία του '60 το έργο του Φιορέτου επιχειρεί να σκιαγραφήσει ένα κοινό ευρωπαϊκό παρελθόν, όπου η μετανάστευση του 20^{ου} αιώνα αποτελεί τελικώς ένα είδος μνημονικής παρακαταθήκης, την κοινή ευρωπαϊκή μνήμη και κατ' επέκταση την κοινή ευρωπαϊκή ιστορία που δεν προσεγγίζεται πια ως εθνική, αλλά ως κοινή ευρωπαϊκή. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, θα επικεντρωθούμε μεθοδολογικά σε σημειωτικές θεωρίες της μεταφοράς (Lakoff και Turner; 1989), εφόσον η λογοτεχνική απόδοση της ιδέας της Ευρώπης μέσω μεταφορών και μετωνυμιών θα αποτελεί το κέντρο βάρους των αναλύσεών μας. Ειδικότερα, πριν ακολουθήσει η ανάλυση των αποσπασμάτων, θα επισημανθεί σε θεωρητικό επίπεδο η σημειωτική λειτουργία των μεταφορών. Οι μεταφορές αποτελούν μια πρώτης τάξεως αφετηρία ανάλυσης κωδίκων-μοτίβων, δεδομένου ότι λειτουργούν ως σύνολα σημείων με επικοινωνιακό σκοπό που παραπέμπουν σε υποκείμενο (πηγή) και αντικείμενο (στόχο) μέσω της δημιουργίας αναλογιών. Στηριζόμενοι στη Forceville (1996), επισημαίνουμε ότι για τη σημειωτική ανάλυση μεταφορών, θα πρέπει να απαντώνται τα παρακάτω ερωτήματα:

α) Ποια είναι τα δύο μέρη της μεταφοράς;

β) Ποιο μέρος είναι σκοπός (περιεχόμενο) και ποιο πηγή (φορέας) της μεταφοράς;

γ) Ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά που μεταφέρονται από την πηγή στο περιεχόμενο;

Το τελευταίο ερώτημα είναι θεμελιώδες, αφού υποβάλλει την ομοιότητα δύο διαφορετικών πραγμάτων. Με αυτόν τον τρόπο αναλύονται οι κώδικες και η λειτουργία αφηρημένων εννοιών που κινούνται στη σφαίρα των ιδεών.

POLITICS

Hall 2

Imaginary Geographies I

Chair: Gr. Paschalidis

The Europe of Gypsies: Toward a comparative semiotics of space

Paul Bouissac

University of Toronto, Canada

Space is the way in which humans perceive, conceive, and represent their physical environment. Although the experience of the environment depends in part on universal biological constraints, cultural factors introduce diversity not only in the interpretation of the forms of space but also in the ways in which space itself is perceived and conceived. This paper endeavors to probe the difference between the way space is experienced and interpreted by nomadic cultures and the way that is typical of sedentary populations. The divergence hark back to prehistoric times when Neolithic settlers developed a new practical relationship to their environment that was at odds

with the way of life of the hunters-gatherers. Although the latter became increasingly under pressure and were pushed back, they did not totally vanished. Nomadic cultures persist with the presence of hunters-gatherers and pastoralists in several parts of the world, including within Europe itself where the Gypsies (under various tribal names such as Roms, Sinti, Zigeuners, Kalandars, Kalderash, Romanychals, Gitans, Travellers, etc.) still roam the Eurasian peninsula. The presence of these mobile (and often elusive) ethnic minorities have been documented since the 15th century. Their ethnography provides revealing, albeit sometimes indirect information on their cosmology that appears to be strikingly different from the mainstream sedentary population's world view and thus can help develop a comparative semiotics endemic to the contemporary European space. This paper draws its data from the works of George Borrow, H.M.G. Grellman, Pop Serboianu, Jan Yoors, Angus Fraser, Jean-Pierre Liegeois, Patrick Williams, Damian Le Bas, Sharon Gmelch, and Susan Tebbutt among others, as well as from the direct experience of the author with the Gypsy circus culture.

The Lord of the Rings: An imaginary geography of Europe

Karin Boklund, Alexandros-Phaidon Lagopoulos

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The first part of this paper (which is based on non-semiotic methodology) explores the question whether Tolkien's Middle-Earth has any reference to Europe whatsoever. The *Lord of the Rings* trilogy includes Tolkien's own meticulous map of this imaginary space. This is a scale map, which allows two operations: calculation of distances and calculation of surfaces. We compare exact measurements of Middle-Earth with measurements from the actual geography of Europe and supplement this information with comments by Tolkien referring to the correspondence of certain areas of Middle-Earth to actual European areas. The results show – in addition to an astonishingly minute geographical knowledge on the part of Tolkien – that his referent is the whole of Europe, with some minor extensions. The second part of the paper examines the semiotics of the fictional space of Middle-Earth using the narrative theory of Algirdas Julien Greimas. We map the geographical trajectories of the narrative programmes of all main actors to identify the structure of these trajectories as a whole and their articulation with the geography of Middle-Earth. We also examine the isotopies emerging from the descriptions of different areas of Middle-Earth in order to interpret the semantic nature and structuring of the regional landscape, the semiotics of space of *The Lord of the Rings*. However, Middle-Earth is not only a geographical unit; in the course of Tolkien's story, it also becomes a political unit. The paper ends with an examination of the kind of politics Tolkien envisages for the different peoples of Middle-Earth and speculates on whether he might have imagined this as something of a model for the actual continent of Europe.

Cultural identity in the European Upper Paleolithic

Antonis Iliopoulos

Institute of Archaeology, University of Oxford, UK

As revealed by the archaeological record, the practice of body ornamentation underwent significant development during the European Upper Palaeolithic. Evidence suggests that humans living in continental Europe between 37 and 28 thousand years ago had been making ornaments using a diverse range of materials, which were both difficult to procure and work with. While the ethno-linguistic connotations of early body ornamentation have received the lion's share of attention in the debate on human origins (e.g., Vanhaeren and d'Errico, 2006), this paper sets out to explore their aesthetic and agentive dimensions, for the purpose of explaining how various ornamental forms would have led interacting groups to form a cultural identity of their own. To this end, semiotics is integrated with a new paradigm in the archaeology of mind, known as the theory of material engagement (Malafouris, 2013). Bridging specifically Peirce's pragmatic theory (Lefebvre, 2007) and Malafouris' (2011) enactive take on aesthetics allows us to appreciate the formation of aesthetic ideals through the agentive effects of material signs. It is thus proposed that, by attending to the interrelation between form, effect, and affect, members of social groups would have come to appreciate the ways in which their ornamental culture resembles and differs from that of neighbouring groups. Put in terms of cultural semiotics (Sonesson, 2016), models of Ego-culture would have come to evolve along Alter-cultures that also employ ornaments, and against Alius-cultures that have yet to develop or adopt personal decoration. The aesthetic ideals associated with early body ornaments must have therefore played a catalytic role in the formation of communal awareness and the communication of group membership during the European Upper Palaeolithic. It is thus ultimately proposed that the origins of new cultural identities can be explained by tracing the co-development of ideas and ideals (Iliopoulos, In Press).

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Seance Francophone

Chair: S. Iakovidou

La rhétorique de l'identité culturelle européenne commune dans L'Esprit Libre de G.Theotokas et L' Unité de la culture européenne de Thomas Stern Eliot. Une lecture structuraliste barthésienne

Stéphane Gravanis

Université Démocrite de Thrace, Greece

C'est en 1914 que s'invente pour la première fois, de façon concertée et générale, l'idée selon laquelle, l'Europe constitue une unité et un tout. Encore confuse, cette première esquisse du concept d'Europe, repose sur la supposition que l'on peut déborder le cadre de ses différents constituants, Etats, pays, cultures, civilisations. De point de vue littéraire, politique et philosophique, l'Histoire du sentiment européen prend date à partir de 1918. Dans notre cas, nous avons choisi d'étudier l'évolution de la notion d'identité européenne dans les essais *L'Esprit Libre* (1929) de G. Theotokas et *L'unité de la culture européenne* (1949) de Thomas Stern Eliot. Georges Theotokas (1906-1960), intellectuel et romancier grec, fut le "porte-parole" de la Génération des années 1930 en Grèce. Ayant subi, les conséquences désastreuses de la Première guerre mondiale et de la Catastrophe grecque en Asie Mineure en 1922, dans son essai, il proposa la création d'une nouvelle identité grecque en assimilant à l'héritage culturel grec les influences culturelles et sociales européennes. Thomas Eliot (1888-1968), critique et poète anglo-américain, influencé profondément par la souffrance des peuples européens après les deux guerres mondiales, dans *L'Unité culturelle européenne*, il tenta de restituer les origines communes de la culture européenne et mit l'accent sur l'interaction entre les cultures des pays européens. Les deux intellectuels prirent conscience de la gravité de la crise d'identité européenne. Afin de remédier à cette crise du "Vieux Continent", ils proposèrent une nouvelle optique qui pourraient renforcer les liens entre les Européens après la crise: lors d'une Histoire commune, la synthèse des cultures grecque, latine et chrétienne forgera la culture européenne et qu'au delà des histoires nationales, existe une histoire européenne. Ainsi, notre objectif est d'examiner la structure de ces deux textes, c'est à dire comment s'articule a) la notion de culture européenne commune et b) les diverses significations de l'identité européenne. Pour procéder à notre étude, nous nous appuyons sur l'analyse structurale barthésienne. Plus précisément, nous tenterons d'analyser la structure du texte et l'articulation du système des codes à travers lesquels est exprimée l'identité européenne. Dans un premier temps, nous découperons chaque texte en segments contigus, les lexies, et nous procéderons au repérage i) des fonctions ii) des codes et iii) à l'analyse de leurs connotations. Dans un deuxième temps, après avoir étudié la structuration de chaque texte, nous parviendrons à une étude comparatiste: Nous exposerons, au niveau des signifiés, les convergences et divergences des connotations, afin de démontrer comment dans les deux textes est exprimée l'idée de l'unité européenne.

La sémiotique de la manipulation de l'opinion publique européenne pendant la crise économique grecque par le biais des médias

Evangelos Kourdis

Université Aristote de Thessaloniki, Greece

Au cours de la crise économique grecque (2010-2018), les médias européens se sont engagés dans une série d'articles de presse, de reportages télévisés et de caricatures de presse

particulièrement critiques à propos du comportement du Grec contemporain et de la qualité des politiciens qui le gouvernent. Peu importe si ces publications reflètent la vérité ou non, le monde européen de la communication a vu, à notre avis, sérieusement décliner la qualité qui le distinguait alors, lorsqu'il a été conduit à se livrer en 2015 à une dégradation et à une déconstruction sans précédent de l'image sociale des politiciens grecs du gouvernement de gauche radicale dominé par le parti SYRIZA. Il s'est agi d'options sémiotiques conçues pour ridiculiser les choix politiques du gouvernement grec et de condamner toute proposition politique grecque adressée aux créanciers de la Grèce, les autres États-membres de la zone euro. Le but de cette communication est l'étude sémiologique de ces modes à travers de textes polysémiotiques ci-dessus dont nous considérons qu'ils traduisaient un choix conscient de manipulation de l'opinion publique européenne, en introduisant des usages peut-être encore inconnus dans la culture médiatique européenne, considérablement blessée aux plans moral et sémiotique.

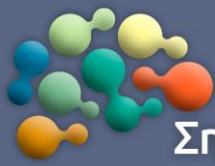
Littérature européenne: Qu'y a-t-il dans un nom

Titika Dimitroulia

Université Aristote de Thessaloniki, Greece

Si le terme de la culture revient systématiquement, bien qu'assez vaguement défini, dans les intenses débats actuels sur l'identité européenne, la littérature comme partie intégrante de celle-ci semble au contraire briller par son absence. Or, la littérature en tant que complexe système sémiotique secondaire, constitue une forme de mémoire culturelle majeure et, par conséquent, la littérature européenne ne peut que surdéfinir le présent et l'avenir de l'Europe. D'une part, parce qu'elle reflète son imaginaire et son histoire multiples et met en évidence les tendances centrifuges et / ou centripètes par rapport au projet de l'intégration européenne; de l'autre, parce que son mode d'existence, la traduction, peut être conceptualisé non seulement comme communication, mais aussi comme un nouveau *ethos* d'hospitalité linguistique, culturelle et spirituelle, selon Paul Ricœur, un *ethos*-modèle pour l'association de l'identité et de l'altérité. Cela dit, quand on parle de la littérature européenne, on parle inévitablement de son histoire et de l'histoire de cette histoire, voire des méthodologies que celle-ci a adopté au fil du temps, tout en admettant que le point de vue de l'étude ne peut que créer son objet. On parle alors aussi de la mémoire européenne et des prémisses générales régissant cette mémoire, qui de nos jours se trouve très souvent consacrée institutionnellement. Dans notre communication, nous nous proposons d'étudier, à partir un modèle sémiotique de la culture, la relation complexe entre la littérature européenne, l'histoire et la mémoire; et de réfléchir, à travers la traduction, sur une approche éthique de la littérature européenne.

16:30-17:00 Coffee Break

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

17:00-18:30 SESSION 2

ARTS

Hall 1

Literature II

Συντ: Κ. Μπόκλουντ-Λαγοπούλου

Θάνατοι στη Βενετία (το Παρίσι κλπ): Η έβδομη λειτουργία της γλώσσας

Σοφία Ιακωβίδου

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ελλάδα

Θα μπορούσε η γλώσσα, και δη η γλώσσα της κριτικής θεωρίας, να έχει μια επενέργεια πέραν της λογοτεχνίας, της φιλοσοφίας, και εν γένει των ανθρωπιστικών σπουδών; Θα μπορούσε να φτάσει μέχρι την πολιτική, να καταστεί το κλειδί για μια δυνάμει αλλαγή της ζωής; Ποια η σχέση μεταξύ πραγματικότητας και μυθοπλασίας; Μήπως όσοι επιμένουν να ζουν στην πρώτη με όρους της δεύτερης, είναι οι μόνοι που φαντασιώνονται τέτοιες μαγικές (επιτελεστικές θα έλεγαν οι ίδιοι) δυνατότητες της γλώσσας; Μήπως είναι αυτή τους η πίστη που πρέπει να πεθάνει για να αρχίσουν να ζουν οι ίδιοι; Ο Λοράν Μπινέ στην *Έβδομη λειτουργία της γλώσσας*, σκηνοθετώντας μια σειρά θανάτων κορυφαίων μορφών της κριτικής θεωρίας σε διαδοχικές μητροπόλεις της Ευρωπαϊκής και όχι μόνο επικράτειας, θέτει στο επίκεντρο της μυθιστορηματικής του πλοκής ερωτήματα αυτού του τύπου. Εκκινώντας από τον πραγματικό θάνατο του Ρ. Μπαρτ, του «μεγαλύτερου κριτικού του εικοστού αιώνα», σε έναν δρόμο μπροστά στη Σορβόνη (1980), αρνείται να δει σε αυτόν ένα κοινό ατύχημα. Επισκοπεί μια ίντριγκα πολιτικών διαστάσεων, που διακύβευμά της είναι η κατοχή ενός παντοδύναμου μυστικού: ποιος θα κατακτήσει (ώστε να μπορεί να χρησιμοποιήσει στο χώρο του) την κατά Γιακόμπσον «έβδομη λειτουργία της γλώσσας», τη μαγική ικανότητα να γίνεται κάτι άμα τη εκφορά του. Ένα σπαρταριστό δίδυμο αποτελούμενο από ένα όργανο της τάξης, έναν αστυνομικό, και έναν νεαρό καθηγητή Σημειολογίας, ένα όργανο της σκέψης και της ερμηνείας, αναλαμβάνει την εξιχνίαση της υπόθεσης, με φόντο τη διαμάχη Αριστεράς-Δεξιάς που σύντομα θα φέρει τον Μιτεράν στην εξουσία. Στην αρένα της πολιτικής, όπως θα αποκαλυφθεί στο μυθιστόρημα, τέτοιες μαγικές [γλωσσικές] συνταγές λειτουργούν, σε εκείνην όμως της ζωής, και δη σε αγώνες μεταξύ επαϊόντων, όπως οι επιφανείς θεωρητικοί που πρωταγωνιστούν εδώ, όχι: η ρητορική είναι επιθετική (ποδηγετεί, προσπαθεί να πείσει) – η σημειολογία αμυντική, βοηθά να κατανοήσουμε, να αποκωδικοποιήσουμε. Πώς ηχεί μια τέτοια πλοκή, στο φόντο των τρεχουσών πολιτικών εξελίξεων, με τον εθνικισμό να καλπάζει, την «Ευρώπη σε κίνδυνο» (όπως επιγράφεται η πραγματική πρόσφατη έκκληση συστάδας διανοούμενων, υπό την αιγίδα ενός εκ των πρωταγωνιστών του μυθιστορήματος του Μπινέ που εξακολουθούν να είναι εν ζωή, του Μπ.-Αν. Λεβί), τις διεθνείς γεωστρατηγικές εξελίξεις σε εντεινόμενη αστάθεια;

Το ευρωπαϊκό όραμα: από την “ποίηση” στη “μετα-ποίηση”

Καλλιόπη Πλουμιστάκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η ιδέα της ευρωπαϊκής ενότητας εμφανίζεται, τόσο σε γεωγραφικό όσο και σε πολιτισμικό πλαίσιο, ήδη από το Μεσαίωνα (Jacques Le Goff). Παρά την ποικιλομορφία, τις διαιρέσεις και τις συγκρούσεις αυτή η ιδέα θα γίνει πιο επίκαιρη από ποτέ μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με πρωτοβουλία του γαλλογερμανικού άξονα. Στον 21^ο αιώνα, διατηρείται ακόμη παρά τις διάφορες συγκυριακές δυσκολίες, η διάθεση για συνέχιση αυτού του ευρωπαϊκού οράματος, η οποία δείχνει πολλές φορές να ταλαντεύεται μεταξύ της αποσύνθεσης και της μεταμόρφωσης, όπως υποστηρίζει ο σύγχρονος κοινωνιολόγος Edgar Morin. Σκοπός της παρούσας πρότασής μας είναι να τονίσουμε πως η αξία του ευρωπαϊκού οράματος φθίνει ή μεταποιείται με το πέρασμα του χρόνου, γεγονός που διαφαίνεται μέσα από τα γλωσσικά σημεία ως εννοιολογικοί φορείς (« porteurs de sens », Julia Kristeva) : εξέλιξη των λεξιλογικών αναφορών, είδη της γλωσσικής πράξης, αποτύπωση νέων εννοιών, σύμβολα. Για το λόγο αυτό, η προσέγγισή μας εμπνέεται από κείμενα Γάλλων συγγραφέων και άλλων διανοητών του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, από τον Victor Hugo έως τον Paul Valéry, οι οποίοι σκιαγράφησαν την εξέλιξη αυτής της ιδέας της ευρωπαϊκής πραγματικότητας, και αποτύπωσαν την εικόνα της Ευρώπης των οραμάτων και της μεταγενέστερης ρητορικής.

Η υπεράσπιση της ευρωπαϊκής ταυτότητας στο έργο του Μίλαν Κούντερα

Χρήστος Γροσδάνης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Ένα χαρακτηριστικό της σύγχρονης ευρωπαϊκής συνείδησης είναι η τάση αυτοενοχοποίησης και η ανάγκη της μεταμέλειας απέναντι στο ένοχο παρελθόν της (Bruckner). Υπεύθυνες θα πρέπει να θεωρηθούν ορισμένες απλουστευτικές αναγνώσεις της ευρωπαϊκής ιστορίας, οι οποίες ταυτίζουν την Ευρώπη με την αποικιοκρατία, τον καπιταλισμό και τους ολοκληρωτισμούς του 20^{ου} αιώνα. Οι μελανότερες σελίδες της ευρωπαϊκής ιστορίας δεν θα πρέπει φυσικά να λησμονούνται. Θα είχε όμως ενδιαφέρον να αντιπαραθέσουμε στις μονόπλευρες θεωρήσεις του ευρωπαϊκού φαινομένου μια διαφορετική αντίληψη για την Ευρώπη. Ελάχιστοι συγγραφείς του 20^{ου} αιώνα διερεύνησαν και υπερασπίστηκαν την ευρωπαϊκή ταυτότητα με το πάθος του Μίλαν Κούντερα. Στο έργο του η πραγμάτευση της ενότητας και των διαφορών των ευρωπαϊκών χωρών δεν γίνεται με όρους γεωγραφικούς, πολιτικούς και οικονομικούς, άλλα πολιτισμικούς. Οι σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών της Ανατολικής και της Δυτικής Ευρώπης, καθώς και οι ιδιαιτερότητες των εθνικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, δεν ακυρώνουν τη δυνατότητα ύπαρξης μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας. Ο Κούντερα εντοπίζει μια βασική της έκφραση στην ενότητα και στη συνέχεια που χαρακτηρίζουν την ευρωπαϊκή καλλιτεχνική παραγωγή. Στις ευρωπαϊκές τέχνες και κυρίως στο μυθιστόρημα διαφυλάσσονται, σύμφωνα με

το συγγραφέα, οι υψηλότερες ευρωπαϊκές αξίες: η ανεκτικότητα, η συστηματική αμφιβολία, η δίψα της γνώσης, το χιούμορ και η αναγνώριση του ατόμου ως ανώτερη αξία της κοινωνίας. Η παρούσα ανακοίνωση, εκκινώντας από τα μυθιστορήματα, τα δοκίμια και τις δημόσιες παρεμβάσεις του συγγραφέα, θα παρουσιάσει την αντίληψή του για την Ευρώπη και θα επιχειρήσει να αναδείξει τη γονιμότητα και τα όριά της.

POLITICS

Hall 2

Imaginary Geographies II

Chair: N.-S. Dragan

Conceptualizing Europe in Ukrainian News Media Discourse

Anna Iegerova

National Transport University, Kyiv, Ukraine

The subtle connection between European and Ukrainian identities is based on three axes: spatial, temporal and mental. Except for obvious connections existing by virtue of geographical position, historical processes and political relations (in past, in present, and in projected future), it is also possible to speak about shared and/or newly-adopted values and beliefs. This report is based on the analysis of a large corpus of data comprising weekly news of Ukrainian news channel TSN starting from the Revolution of Dignity (November 2014) until present (November 2019) and offers insights into the features of conceptualizing Europe in Ukraine. The Revolution of Dignity or Euromaidan Revolution broke out as a result of the decision made by the then incumbent President of Ukraine to stall ratification of Association Agreement between Ukraine and European Union; upon this decision people have flooded the streets demanding to reverse the decision. One of the main slogans of Euromaidan was “Ukraine is Europe!” This slogan reflects not only the desire of Ukrainians to join the European community, but also the way Ukrainians construct their identity as being European. In order to obtain the broadest picture of how Europe is conceptualized in Ukrainian mass media, it was decided to include into analysis all references to Europe and EU, European organizations (and their representatives/officers), European countries (and their official leaders), and European lifestyle.

Worlds Apart: Questioning Notions of American and European Difference and Divergence

Joseph Michael Gratale

The American College of Thessaloniki, Greece

This paper will explore key discourses that have been deployed by American authors in their construction/deconstruction of America and Europe, specifically in how these two societies have been diverging in their respective socio-economic and foreign policy trajectories. Focus and analysis will be placed on two texts that were published in the early 2000s. One is the work of Robert Kagan, and is titled *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order*;

and the other is authored by Jeremy Rifkin and is titled *The European Dream: How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream*. Both texts for very different reasons draw on discourses of difference. In the case of Kagan's work, attention is placed on American and European views of world order and the application of power. In Kagan's eyes, it is as if these two societies come from different worlds altogether, with Europe representing the weaker of the two in terms of advancing a global vision. For Rifkin, it is the opposite, Europe embodies great promise and serves as a model for imitation. From his point of view, the actual and symbolic value of the "American Dream" is being supplanted by the "European Dream". The future, for Rifkin, is not to be found in North America, but instead, across the Atlantic in the European continent. Do these schemes of representing Europe articulated by these American authors accurately capture an overlooked dimension in our understanding of contemporary European society? Or, do these discourses of difference and semiotic re-ordering fall short by over-emphasizing European-American divergence, when in fact quite the opposite is the case.

Signs of Sublimity in *The Antiquities of Athens* (1762)

Ioannis Tzortzakakis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Primary aim of this study is to examine the production of meaning deriving from the combination of words and images in the field of travel literature. Its main objectives are: a) to closely observe the structure of the description of "The Choragic Monument of Lysicrates" in *The Antiquities of Athens* by James Stuart and Nicholas Revett, b) to demonstrate the different semiotic systems used in order to convey different information, and c) to illustrate points in which intersemiotic translation takes place in the field of travel literature. Therefore, the thematic area is an interdisciplinary one, ranging from English Literature and Linguistics to Art History and Theory. In the first part of this study, using the paradigm, of "The Choragic Monument of Lysicrates", of *The Antiquities of Athens*, I would like to closely read the description of this monument under the prism of its contemporary dominant aesthetic theory of Sublime, expressed by Edmund Burke in *A Philosophical Enquiry*. Subsequently, a question arises leading to the second part of the study. How is its meaning conveyed when the authors employed two very distinct semiotic systems (those of words and images)? The theory of intermediality as expressed by Rajewsky could provide a response to the last question. However, by reading the textual narrative of *The Antiquities* one may notice points in which the two semiotic systems might be combined (or even overlap) producing that way signs of intersemiotic translation. More, even though not lengthy discussed here, I would like to underline the social implications of the findings of this study. The awareness of the coined reception of Greek Antiquity as something of Sublimity in the 18th century might lead to an explanation of the use of Antiquity (either Greek or Roman) by National Socialism and Nazis (Johann Chapoutot), since travel writing seems to have played a key role in the construction of the European Identity (Rolf-Hagen Schulz Forberg, and John Zilcosky).

The concept of Europe as a generator of semiotic networks among cities: The case of the constantly transforming identity of Elefsina city in relation to the conceptual schema of 'Eleusis 2021'

Athina Stamatopoulou, Krasaki Eirini

National Technical University of Athens, Greece

Cities compose their identities relationally, by being part of immaterial communication systems. The condition of Europe as concept - idea weaves such networks by generating signs within specific frameworks: cities share similar and different signs, which as attracting or repulsing forces negotiate their relations beyond their physical distances - connections. This argument is developed through the case-study of Elefsina (Greece) and its relation to a conceptual schema shaped by the combination of European cities' descriptions with this of Eleusis 2021¹. During the timeline, Elefsina has formed a heterogeneous identity, composed of archaeological, historical, industrial, religious, mythological, environmental and anthropological elements. The last years, this assemblage has adapted to the dominant paradigm of culture production. Eleusis 2021 shifts this transformation towards the concept of Europe, correlating Elefsina to properties of other European cities. Eleusis 2021 Europe-centered conceptualisation and its role on Elefsina's identity formation has patterns, which affects Elefsina's identity signs, the interpretation of the concept of Europe and their framing. The paper detects the patterns and their behavior in the spatiotemporal field through three levels of actions, that embed logics of diagrammatic reasoning. Firstly, different descriptions referring to Elefsina are collected: the detected concepts and signs are organised into the system of a diagram and a dynamic map. In the second, dominant concepts of Europe (elicited from Wikipedia descriptions of European cities) are analyzed in relation to 'Eleusis 2021' (extracted from its website). In the third, the conceptual schemas are linked to the diagrams - maps system, in order to reveal the conceptual, the contextual, the semiotic and the spatiotemporal cluster of the constantly transforming identity of Elefsina. What is significant in this analysis is the revelation and augmentation of spatial fields attached to the 'information' that generates them. Furthermore, through this way of tracing signs, the concept of Europe gets amplified: new dimensions of a 'European' city's potential ontology are triggered to emerge.

Polysemiotic communication vs. multimodality: in street art metaphors and street art narratives

Georgios Stampoulidis

Lund University, Sweden

Cognitive linguistic and social semiotic theories have often discussed the complex phenomena of *metaphor* and *narrative* in various ways. Some research that is relevant for this topic is carried out under the banner of “multimodality.” Multimodality is indeed a polysemous word, which is tightly related to the notions of modality, and (semiotic) mode and is used in conceptually different ways across different disciplines (Adami, 2016; Green, 2014). As cognitive semiotics (Zlatev et al., 2016) aims to integrate concepts and methods from semiotics, cognitive science and cognitive linguistics, we endeavor to offer a coherent terminology, which distinguishes the notions of sensory modalities (vision, hearing, smell, touch and taste) and semiotic systems (language, depiction and gesture). Our work focuses on Greek street art, denoting an intentional, highly creative and typically polysemiotic medium of protest and resistance. In this way, we refer instead to semiotic systems in which metaphors (and other rhetorical figures) and narratives can be expressed avoiding terminological ambiguity and conceptual polysemy. Therefore, in our approach, we propose to restrict the term multimodality to the synergy of two or more distinct but interacting sensory modalities in the act of perception, and disentangle it from polysemiotic communication in the sense of the synergy of two or more semiotic systems (Stampoulidis et al., in press; Zlatev, 2019). In our study on Greek street art, marking this – terminological and conceptual – polysemiotic/multimodal distinction would help us towards realizing a synthetic analysis of the interaction between language and depiction, and between language, depiction, vision, and (potentially) smelling, touching or even hearing, into a whole communicative situation. In our presentation, we will illustrate the significance of this distinction by reviewing (a) an empirical study of unisemiotic and polysemiotic street art metaphors (Stampoulidis and Bolognesi, under review) and (b) one case study of polysemiotic street art narratives (Stampoulidis and Ranta, under review).

Διαγλωσσική και διασημειωτική μετάφραση του όρου «πλατεία». Μια διαχρονική μελέτη, στην ευρωπαϊκή πολεοδομία

Ιοκάστη Φουνδούκα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Το έναυσμα για την παρούσα μελέτη υπήρξε η διαγλωσσική μετάφραση του αρχιτεκτονικού όρου «πλατεία». Κατά τη μετάφραση του όρου (translation proper) σε πέντε ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά, ιταλικά, γαλλικά, ισπανικά, γερμανικά), υπήρξε η διαπίστωση, πως συνοδεύονται από συνδηλώσεις, που προσδίδουν στον όρο διαφορετικές χωρικές και κοινωνικές ποιότητες. Προκειμένου να μελετηθούν οι συνδηλώσεις των όρων, έγινε μία πρώτη

καταγραφή των ερμηνειών όπως εντοπίζονται σε δίγλωσσα λεξικά. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν τα ερμηνευτικά και ετυμολογικά λεξικά, από τη γλώσσα πηγή στην ελληνική. Έπειτα, επιχειρήθηκε μία κατηγοριοποίηση των ερμηνειών, σύμφωνα με τις χωρικές, μορφολογικές και κοινωνικές ποιότητες που συνδηλώνουν. Τη διαγλωσσική μετάφραση (interlingual translation), ακολούθησε η ιστορική έρευνα της πολεοδομικής, μορφολογικής και κοινωνικοπολιτικής εξέλιξης της τυπολογίας της πλατείας από τα πρώιμα ελληνιστικά χρόνια, στα χρόνια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Η ιστορική έρευνα της εξέλιξης της πλατείας, στηρίχθηκε κυρίως στους ιστορικούς P. Zucker, W.S. Davis και L. Mumford, και στις μελέτες τους πάνω στην πόλη και την πολεοδομία, της Ευρώπης. Σκοπός της έρευνας αυτής, είναι να εντοπισθούν οι σχέσεις λόγου-χώρου, κατά τη γέννηση και την εξέλιξη της πλατείας, ως πολεοδομικό στοιχείο. Δι' αυτού, γίνεται χρήση της θεωρίας της διασημειωτικής μετάφρασης (intersemiotic translation), από ένα λεκτικό σε ένα μη-λεκτικό (στο πολυ-αισθητηριακό σύστημα του χώρου), και αντίστροφα. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται το μέγεθος και το είδος του πληροφοριακού φορτίου που μεταστοιχειώνεται στη κάθε περίπτωση των όρων: πλατεία, square, piazza, place, plaza και Platz, από το λόγο, στο χώρο. Συνοψίζοντας, η εν λόγω ερευνητική μελέτη μπορεί να περιγραφεί από το ερώτημα: Πως ο λόγος παρήγαγε χώρο ή ο χώρος το λόγο, στην περίπτωση της ευρωπαϊκής πλατείας;

18:30 – 19:30 KEYNOTE 2 / Chair: A.-Ph. Lagopoulos

Hall 1

"Critique sémiotique du populisme"

Eric Landowski , Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), Paris, France

Si l'Europe est aujourd'hui à l'agonie, le mal qui la ronge n'est pas européen. Il est mondial. Quelques décennies après la décomposition de l'idéal communiste, tandis que l'attachement aux principes de la démocratie représentative et de l'Etat de droit est à son tour déclinant, le « populisme » étend de tous côtés son emprise. Loin de remédier à la misère des peuples, les réaménagements politiques qui en résultent ont pour effet d'accroître le pouvoir des groupes dominants les plus directement intéressés au maintien et même à l'accélération d'une croissance de type capitaliste par nature destructrice des équilibres dont dépend la vie sur cette planète. Trump et Bolsonaro sont sans doute, sur le plan mondial, les deux meilleurs exemples de cette collusion entre populisme, capitalisme sauvage et destruction du *bios* commun à tous.

Tant sur le plan de l'Union que dans chacun des pays membres, nous, Européens, sommes pris dans ce processus global. L'illibéralisme triomphant des populistes étant la traduction en même temps que l'allié politique de la dérégulation imposée dans tous les domaines par les puissances d'argent, le recul des démocraties classiques et son corollaire, la détérioration accélérée de tous les écosystèmes, semblent devenus inévitables. C'est sur cet arrière-plan que sera présentée une critique sémiotique du « populisme » en tant qu'un des facteurs de la crise globale de notre temps.

L'analyse sera conduite dans les termes du modèle interactionnel que nous avons proposé en 2005 (*Les interactions risquées*, Limoges, Pulim). Elle visera d'une part à situer les principes communs aux divers populismes à l'intérieur d'une typologie des régimes politiques (totalitarismes, absolutismes, démocratie représentative, démocratie directe) établie à partir de la distinction théorique entre quatre grands régimes de sens dans l'interaction ; d'autre part à rendre compte de la spécificité des stratégies de mise en scène auxquelles paraît tenir pour une bonne part la faveur des mouvements en question (rhétorique de la co-présence immédiate et du « parler peuple », exaltation des « passions tristes » (J. Fontanille) telles que l'égoïsme ou l'envie, appel aux pulsions viscérales telle que la haine raciste).

19:30-21:00 Wine Reception/ Conference Center foyer

Saturday, November 2nd

09:00 – 10:00 KEYNOTE 3 / Chair: K. Boklund-Lagopoulou

Hall 1

"Interpreting symbols and narratives of Europe: Three tropes of meaning-making"

Jonas Fornäs, *Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), Paris, France*

Throughout history, many brave attempts have been made to identify some kind of meaning of Europe as a geographical, political, social and cultural entity. Recent efforts to establish key symbols and narratives of Europe have tended to focus on a set of central signifying elements, even if there is a wide and contradictory range of ways to define, group and interpret them. An introductory remark on the current debate on the need for renewed European self-reflection here paves way for a theoretical discussion on the concepts of culture, meaning and identity. This is in turn followed by a methodological reflection on how to use semiotic tools in cultural studies based on critical hermeneutics. The concept of culture used here is based on the signifying practice of mediating meaning making, linking imagination to communication in a triangular dynamic between texts, subjects and contexts. Examples are given from two research projects on a wide and diverse range of European symbols and narratives, illustrating the results of such interpretive research. The conclusion presents three dominant cultural discourses that together form the core around which European identifications are crystallised and spun: the tropes of unique universality, resurrection from division and communicative mobility. Their intricate mutual tensions and interrelations attest to how deeply Europe remains a highly contested and dynamic meaning cluster.

10:00-10:30 *Coffee Break*

10:30-12:30 SESSION 3

ARTS

Hall 1

Europe on Display: Narratives, images, myths in museums & exhibitions 1

Chair: L. Yioka

Promoting a shared European cultural heritage. The Council of Europe's Art Exhibitions in the 1950s

Lefteris Spyrou

University of Crete, Greece

Born as part of a Europe-building process in the aftermath of WWII, the Council of Europe (CoE) aspired to create the sense of European belonging through "common actions in economic, social, cultural, scientific, legal and administrative matters" (Article 1 of the Statute of the CoE). During

the 1950s, the CoE emerged as the leading intergovernmental organisation for cultural cooperation in Europe. The series of Art Exhibitions held under its auspices in that decade, were one of the most important institutional initiatives in developing definitions and approaches to delineate the concept of a shared “European culture”. This paper analyses the first six exhibitions that were organised between 1954 and 1960 and presented, in strict chronological order, the major artistic movements in Europe from the Renaissance to the avant-garde movements of the first two decades of the 20th century.

1. *Humanist Europe* (Brussels, 1954-1955)
2. *The triumph of mannerism from Michelangelo to el Greco* (Amsterdam, 1956)
3. *The 17th century in Europe – realism, classicism and baroque* (Rome, 1957)
4. *The age of rococo* (Munich, 1958)
5. *The Romantic Movement* (London, 1959)
6. *Sources of the 20th century: the arts in Europe 1884-1914* (Paris, 1960-1961)

The proposed paper seeks answers to questions such as: Which was the exhibitions’ input into the broader discussion of the definition of a common European artistic heritage in the post-War period? Which objects were included/excluded from the master narratives and how did these narratives define the discursive and material boundaries of "Europe"? What was their contribution to the processes of European integration? How successful were these top-bottom institutional attempts at creating and promoting a shared European identity that transcended national and regional identities?

Imagining Europe: Myth, Memory and Identity in the German Historical Museum, 1989-2009

Alexandros Teneketzis

Hellenic Open University, Greece

We borrow here the title of an important book by Chiara Bottici and Benoît Challand, to point out a crucial aspect in Germany’s cultural and exhibition policy, regarding its European perspective. More specifically, cases like the German Historical Museum (GHM) show that after the fall of the wall, the reunified Germany, in accordance to the rest of Western Europe, tried to build a specific image of Europe and European identity, affirming at the same time that museums deemed to be and used as leading agents in shaping the European public space and memory. The GHM became (and still is) the main agent of this trend, creating a common German national identity in a European context. Thus, Germany was entitled to claim that, historically, the country was part of the European civilisation and, more than that, a major contributor to its formation, as it is shown in many exhibitions that we will exam. The proposed paper explores how Germany interprets Europe. It examines specifically the construction of the idea of Europe in Germany in order to highlight the use of cultural field for political purposes. We investigate the character and the content of this idea, a struggle about the predominance of one image over others in a major cultural institution. In addition, we discuss how symbols and artefacts were used to interpret an

ambiguous and divided historical past in order to succeed social and political cohesion within critical political and social conditions in Germany and Europe. Finally we focus on how Arts and Museology, in different times and during periods of crisis, can become part of public life, public sphere and public history, with the intervention of State power in museums' policy exhibition and how the interpretation of Europe is reflected in the permanent exhibition of the German Historical Museum.

Post-Socialist/Communist Memory: The Visegrad States politics against European Democratic Vision

Kostas Korres

University of Aegean, Greece

After the fall of Socialism/Communism in 1989 everywhere in Central-Eastern Europe new national memory institutes were established trying to expel the socialist/communist past, and then new history museums and memorials were inaugurated trying to rediscover and represent a shared or 'imagined' national historical past of the 20th century. The aim of our paper is to examine the visual representations of the official memory policies on the post-socialist/communist Visegrad States, as the main way of formation of new national identities. In particular, our paper examines the historical revisionist memory policies of the post-socialist/communist Visegrad States on the European traumatic history of the 20th century and their European identity. These policies are based on the narrative of victimization and martyrdom and, lately are represented visually in museums and memorials leading to the appearance and development of the new right-wing populist nationalism, in difficult and crucial times for the European integration project. The proposed topic explores these questions and how they are reflected in recent post-socialist/communist examples of visual representations of public history from museums and memorials in Poland, Hungary, Czech Republic and Slovakia.

The House of European History: shaping contradiction

Miguel Fernandez Belmonte

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The recently inaugurated House of European History, opened on 1st March 2019, has many challenges to face. On the one hand, its mission is to individuate and evidence the common transnational elements that have shaped a common European history. On the other, it has the compromise to be rigorous and reflect the complex, contradictory and full of tensions European history and memory, which is defined as well by the coexistence of its different national identities. The House of European History aims to preserve the European divided and shared memories within a transnational perspective. But how is the European memory and consciousness defined in this context? What European heritage may be? What are the criteria to

consider that a certain phenomenon is of European nature? The proposed paper explores these questions and how they are reflected in the permanent exhibition of the House of European History.

POLITICS

Hall 2

Political narratives I

Chair: T. Dimitroulia

The multimodal construction of “les petites histoires” in counterpoint with “les grandes histoires” in the political discourse of European leaders

Nicolae-Sorin Drăgan

National University of Political Studies and Public Administration (SNSPA), Bucharest, Romania

The image of Aeneas leaving the burning city of Troy with his father Anchises on his shoulders, and his son Ascanius huddled beside him is considered the founding gesture of Rome and one of Europe's *grandes histoires* (Lyotard, 1979). In this study, we try to capture the dynamics of narrative in the discourse of some European leaders at special events, such as the speech of European Council President Donald Tusk at the ceremony where Romania took over the presidency of the Council of the European Union earlier this year, from a multimodal perspective. The practice of integrating the meanings of different semiotic resources allows a better understanding of semiotic behavior of political actors involved in a particular communication situation from the perspective of multimodal construction of narratives. To what extent do these *les petites histoires* (small narratives) from the local level revitalize *les grandes histoires* (grand narratives) about Europe globally? A multimodal approach will allow the dynamic analysis of the narrative strategies of political actors in their effort to strengthen collective identity and make possible the development of a coherent community, in the tradition of the European spirit, culture and civilization.

Classical Heritage in European Union democratic narrative: EU Parliament debate case study

Galina Klimova¹, Gorokhova Anna²

*Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration¹, Moscow
 Pedagogic State University², Russia*

Narrative of Europe born out of the Greek civilization is one of the most persistent myths of Europe. Today the Athenian Acropolis greets visitors with a large EU poster stating that “Europe starts here”. It is clear why antiquity has become such a powerful symbolic space as it is described to be the epoch to which all the meaningful and good is traced back – rationality, freedom, democracy and etc. This narrative appears to be even more crucial for EU as European identity is mainly operationalized in democratic values both on the official and social levels (EVS,

Eurobarometer). The problem is that addressing classical heritage as EU foundation and its democratic values is mostly mechanical and does not reveal if the antique legacy presents and how it works in the modern European political culture. Thus, the paper asks if the ancient Greek concepts of democracy (*koinonia politike*, *isonomia* and *eunomia*) can be traced in norms, ethos and values of the EU and precisely in EU Parliament narrative. It addresses the issue of the classical heritage functioning in the symbolic space of EU. The research is based on J. Lotman's semiotic of culture and discourse-historical approach (R. Wodak), which allows to focus on the ways in which language and other forms of meaning-making reproduce the antique heritage in EU political space. Processed source data is based on a sample of EU Parliamentary debates over democratic values (2009-2019). Preliminary results of the research allow to reason that EU Parliamentary narrative is based on the ethos of rule of law ("*isonomia*" (equality) and human rights ("*eunomia*" (good law) and the conflict between the idea of "functional representation" and "functional participation", which is not only the issues of Aristotle but reveals the tendency to moderate democracy by the control of governmentality.

Citizens of the World and the European past: Constructing a history of the concept

Anna Khalonina

Université Paris Descartes (Paris), laboratoire EDA, France

The concept of nation-state, of Europe and their discursive constructions seem to be one of the privileged study objects in Critical Discourse Studies (CDS) (de Cillia, Reisigl & Wodak 1999, among others). CDS researchers mostly work on top-down discourse aiming to impose and perpetuate ideologies through power. By contrast, the other side of power relationships, namely counter-discourse, is scarcely taken into account despite the fact that resistance to hegemonic discourses is mentioned among the main interests of CDS (Wodak & Meyer 2016). Hence, one of the aims of my PhD study is to fill that gap. My research deals with the concept of *citizen of the world* and the ways it is used in European public discourse in contrast with the definition that Theresa May gave of this expression in her 2016 speech (« if you are a citizen of the world, you are a citizen of nowhere »). In this presentation I will focus on how the discourse from British and French media (online versions of newspapers, blogs and broadcasted talks) opposes May's conception of *citizen of the world*. A particular attention will be paid to references made by scriptors to the history of the concept. The study draws on Koselleck (2002) and Skinner's (1978) historical framework combined with the discourse-historical approach (DHA) within the CDS (Krzyżanowski 2016) to observe how participants (journalists, bloggers) shape the historical journey of the concept. How events, persons and discourses from the past are selected in order to legitimate the use of the concept *citizen of the world* in today's public sphere? The findings suggest that this kind of opposing discourse mainly involve elements of European history; several temporal models of these historical constructs will be identified and their argumentative role in the resistance to May's speech will be discussed.

**The politicization of European integration as a diachronic means of integration strengthening.
 The case of Greece**

Kostas Kanellopoulos

University of Crete, Greece

This paper analyzes the public discourse regarding the European integration process in Greece from 1975, when Greece officially applied to become a member state of the European Economic Community, until today. Using a political claims approach that combines political discourse with an analysis of attribution of responsibility and by using media data as the main source, the paper traces the politicization of European integration in Greece. Aiming at distinguishing and comparing the several styles of political debates on European integration in a national case study, we analyze these patterns of support and opposition in long-term perspective. The claims making approach brings to surface the actors (politicians, opinion-makers, civil society actors etc.) who appear in media reports and thoroughly analyzes their views. By focusing on a national case study the paper explores how and to what extent the Greek public discourse contributes to and is influenced by the evolution of the general trends in EU public discourse and vice versa. Furthermore, the diachronic analysis of the Greek public discourse on European integration provides fruitful findings since Greece is a Eurozone country severely hit by the economic crisis and at the forefront of the recent refugee crisis, and it is expected by its citizens to have adopted a more conflictual style of public discourse. The data stems from a 3-year research project funded by the Hellenic Foundation for Research & Innovation (HFRI).

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Media & European Crisis

Chair: M. Papadopoulou

Exit Europe: Brexit's portents and signs in social media

Yannis Skarpelos, Sophia Messini

Panteion University, Greece

Though Grexit was a threat mostly for Greece, Brexit is a reality threatening the pillars of EU. Or maybe not? Larry, the Downing Street cat, is posting his thoughts to Twitter, along with thousands British people, while the signifier 'Brexit' is a focus of interest, both literally and metaphorically, Twitter users throughout the planet. How is conducted the semiotic battle between Brexit's proponents and opponents? Is it conceived as something mostly targeted to the United Kingdom or to the EU? How do users visualize such meanings through visual images, emoticons and hashtags? How could we build a methodology for the analysis of such a big volume of linguistic and visual flows? In our presentation we will attempt to describe the methodology for collecting tweets between April 1st and May 22nd (the original date for Brexit), and a preliminary 'reading' of linguistic and visual signs, including the undercurrents behind the conflict between Brexit's proponents and opponents. Our project is based on social network

analysis, touching upon issues of computer vision for big data analysis. Our aim is to arrive in an empirically grounded semiotic analysis.

Semiotics of humor and catharsis in crisis-stricken Greece: A perspective from online media readers

Eirini Papadaki, Aspasia (Sissie) Theodosiou

University of Ioannina, Greece

Whether humour's engagement with power is seen as oblique, as a "weapon of the weak" (Scott 1985)- rather than confrontational- or as the medium that brings to the surface common views on how politics should be conducted, scholars have long stressed the use of jokes and irony in political commentary and foregrounded the destabilizing effects of parody or the development of new subjectivities it engenders. Taking into account the scarcity of studies focusing on readers' comments, this paper draws on an ethnography of approximately 2500 readers' postings retrieved from the online sites of three influential Greek news portals/newspapers – *Vima*, *Prwto Thema* and *Tvxs*. The postings constitute readers' comments on a number of articles published around three significant political moments in the context of the crisis hit Greece: the 2 visits of the German Chancellor Angela Merkel to Athens, Greece- in October 2012 and April 2014 respectively- and the Greek referendum in 2015. In the symbolic space created by the digital environment, on-line readers decode media messages in various ways and create new significations. The paper will outline and examine the use of humor in on-line media audience discourse in terms of their perceptions of Europe and its tactics. The on-line readers' comments will be studied as acts of signification, sketching public opinion, as symbolical representations of the perceived "European idea" and narrative. Our paper will explore how irony and humor can exemplify an astute political awareness and thus accomplish important political work.

The images of Europe on Instagram's profiles of 2019 candidates to the European Parliament

Agnieszka Kampka¹, Katarzyna Molek-Kozakowska²

Warsaw University of Life Sciences¹, University of Opole², Poland

This study explores the main trends in how European symbols and Europe-related imagery are used by candidates campaigning to be elected to the European Parliament. The material used is drawn from Instagram profiles of most popular Polish candidates between mid-April and mid-May 2019. The Polish context is specific for its mix of pragmatic pro-European attitudes and conservative, Eurosceptic and populist discourses. Since Instagram is growing in its popularity, especially among young voters, it is worth looking at this social platform in the context of election campaigns. Instagram's semiotic affordances offer visual, textual and hypertextual/metatextual means of expression (hashtags). These, in turn have been settling around certain semiotic schemata that reflect the producers' self-promotional persuasive aims and the

receivers' media consumption patterns. For example, most of the imagery related to everyday life is idealized, estheticized or hyperreal. Thus, we aim to examine how Instagram is currently used for campaigning and if it allows for political deliberation about the future of Europe and the roles and identities of member states. We combine social semiotics and (visual) rhetoric (notably the Burkean concept of identification) to answer the following questions: How is the EU represented and imaged? How is the language of campaigning used on Instagram? What is the ratio of European and domestic political issues highlighted? Which (visual and verbal) persuasive techniques tend to be used by politicians in this channel? What implications for citizens' *media literacy* and *visual literacy* can be drawn from these results?

Σημεία της κρίσης στην Ευρώπη: Η περίπτωση του La Casa de Papel

Αθανασία Μαναζή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η οικονομική κρίση της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα στην Ευρώπη αποτέλεσε ένα φαινόμενο που δεν άφησε ανεπηρέαστο κανέναν τομέα: οικονομικές και τραπεζικές μεταρρυθμίσεις, ανατροπή του πολιτικού σκηνικού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανάδυση κοινωνικών κινημάτων και φυσικά η δημιουργία πλήθους πολιτισμικών έργων με στόχο είτε τη διασαφήνιση των αιτιών της κρίσης είτε την έκφραση της δυσαρέσκειας και της οργής των πληγέντων. Τέτοιο δείγμα αποτελεί και η τηλεοπτική σειρά *La Casa de Papel* που προβλήθηκε το 2017 στην ισπανική τηλεόραση. Η επιτυχία της τηλεοπτικής σειράς υπήρξε τεράστια, ιδίως σε κράτη τα οποία επλήγησαν περισσότερο από την κρίση. Η εισήγηση στοχεύει στο να ερευνήσει τη θέση της σειράς μέσα στη δημοφιλή κουλτούρα: τις επιρροές που δέχτηκε από άλλα έργα με θέμα την αντίσταση σε καταπιεστικά καθεστώτα με τη μορφή διακειμενικών αναφορών, αλλά και τον τρόπο που σημεία που δημιουργήθηκαν για την τηλεοπτική σειρά (με χαρακτηριστικό τη μάσκα του Νταλί) υιοθετήθηκαν ως μέσο έκφρασης πολιτικών πεποιθήσεων.

12:30-13:30 Light Lunch

13:30-15:00 SESSION 4

ARTS

Hall 1

Europe on Display: Narratives, images, myths in museums & exhibitions II

Chair: L. Yioka

Alternative Europe: Curating Modern Art from Szeemann to Weibel

Lla Yoka

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Among the grand gestures of the Swiss curator Harald Szeemann (1933–2005) is his exhibition *Le mammelle della verità* (The breasts of truth), set up for the first time in 1978, offering a historical and multi-biographical overview of activity in the small village of Ascona, a countercultural center for political activists, artists, intellectuals, and visionaries from all over Europe between 1900 and 1920, experimentally “practicing” from surrealism, modern dance and dada, to paganism, feminism, pacifism, psychoanalysis and nature cure. It is interesting that the display at the Casa Anatta on the site of the first 1987 exhibition today treats Szeemann’s original travelling show “as an art installation”, reassembling the Mammelleproject so as to actually exhibit the exhibition, rather than examine the curator’s idea and archival material in a new light. In 2016, the artist, curator and founder-director of the ZKM in Karlsruhe, Peter Weibel staged the exhibition *Art in Europe 1945-1968: Facing the Future* (in collaboration with the art historian and curator Eckhart Gillen). The exhibition aimed at “bringing together artists from Eastern and Western post-war Europe” in order to set a new standard for the comprehension of art seeking to continue the avant-gardes. Reconstructing the historical narrative underlying the two exhibitions, (and some relevant intermediate developments), the paper discusses the political and cultural semiotics of an emerging (and in part also dominant) “alternative canon” for 20th-century European art.

Presenting multiple pasts and searching for identities. Cultural interactions in museums and archaeological sites in Greece

Archontia Polyzoudi

Ministry of Culture, Greece

In the last decades there is an increased focus on the recognition that the museums and the cultural-archaeological places play a significant role as zones of interaction between various professional communities, groups and the general public. Questions like of how to understand and present the archaeological and historical material remains of the past, how to interpret, write and investigate identities and cultural connections make archaeologists and heritage professionals to produce different rhetorical strategies which have implications regarding power, authority and relationships with the audiences. Different pasts and diverse identities are trying to find their place in museum environments and cultural, local or global, contexts setting new directions for the creation of new frameworks where multiple narratives and voices could be presented and re-discovered. Museums and cultural organizations presenting collections in Greece are much involved in this process due to the role they play in collecting information, ideas and artefacts about the past and displaying material remains through their exhibitions. What are the strategies can make the museums as places of cultural interactions? What are the theoretical and practical implications? To what extend is the public, communities and locals, engaged to the creation of museum narratives and the construction of identities in a common European setting of values. By examining exhibition and cultural projects in museums in Greece

this paper will try to investigate how cultural diversities and identities are expressed through museum policies and to explore the interpretive tools of making histories and alternative identities in museum exhibitions. I will then focus on discussing the practices as produced in the decision-making process by trying to reveal the potential of private or public collections in empowering the cultural diversity and the intercultural dialogue.

European and non-European refugee voices in fusion: A response to Modern Art

Spiros Polimeris¹, Christine Calfoglou²

Panteion University¹, Hellenic Open University², Greece

There has been a lot of speculation with regard to the changing face of Europe as a result of the waves of migrants settling in European countries. In semiotic terms, crossing the borders, both physically, spatially and emotionally, could be seen as potentially interfering with the existing symbolic order, destabilising sense-making processes (Lotman, 2009). Importantly, it could be said to reshuffle perceptions of otherness, juxtaposing the non-European ‘Alter’ to the European ‘Ego’ and challenging established cultures, texts, seeking to identify themselves through differentiation from ‘barbaric’ non-texts (see discussion in Sonesson, 2000). Drawing on a project involving the comparison of immigrant and Greek student narrative responses to conceptual artworks at the National Museum of Contemporary Art, the present study attempts to show that, despite the shatteringly different experiential basis of the refugee articulations, ‘self’ and ‘non-self’ responses to modern artworks essentially converge, posing no particular ‘threat’ to the host country’s cultural identity. The cause of this convergence is explored and the extent to which it might be the result of appropriating the other culture or of a somewhat balanced ‘conversation of cultures’ (*ibid.*) is considered. It is suggested that, if indeed the ‘other’ is always with us, as supported in different ways by Peirce (Hoopes, 1991) and Bakhtin (e.g. 1990), the ‘plasticity of borders’ (De Luca Picione & Valsiner, 2017) at work in the specific project makes a redefinition mandatory. The emerging narratives point to the pervasive effect of the language of contemporary art, originating in Europe, and its potency as a cultural semiotics tool.

POLITICS

Hall 2

Political narratives II

Συντ: Β. Βαμβακάς

Porsche Cayennes and other material indices. Constructing narratives on the Greek membership to EU

Christos Kousidonis

University of Thessaly, Greece

The outbreak of the Greek economic crisis in 2010 and the developments that followed set the country's relations to the EU in a state of turmoil. Dialectically, along came the construction of narratives by the state, political parties and the media. These narratives, instrumental in shaping perceptions and attitudes, and often verging on propaganda, vary according to author and their temporary role (pro- or anti-government). They sometimes portray Greece as a negative image of the virtuous EU and imply a rightfully pending punishment. Some narratives employ strong visual imagery and reference to real objects attaining a symbolic status. Such is the case with the Porsche Cayenne SUV. In 2011, many reports insisted that Greece scored one of the highest rates of Cayenne ownership, interpreting this as an index of reckless behaviour that would justly cause austerity measures. Other components of the same narrative pointed to questionable sources of wealth and tax evasion. Accordingly, the state mechanisms threatened, or promised, to scrutinize the activities of those with a flamboyant lifestyle who could afford the Cayenne, a symbolic object arguably highly desirable and clearly out of reach for the common people. A media favourite theme is the pawnshop, its economic functions, even the legal status of those in the pawnshop business. Now a main feature in local centres and business districts, the pawnshop had a very rare and understated presence before 2010. In an arguably self-evidently similar course, various forms of shelter and provision of food for those in need became important features of urban life and a frequent topic of the controversy regarding the role of EU in the crisis. The paper focuses on the development and use of instrumental narratives about the Greek crisis, mainly those with a strong spatial or visual component, relating to the assessment of the country's membership to the EU.

Πρόσωπα της ευρωφοβίας στη νεότερη Ελλάδα: κριτική προσέγγιση και αντίλογος

Παναγιώτης Κριμπάς

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ελλάδα

Η έννοια «Ευρώπη» έχει κατά καιρούς λειτουργήσει όχι μόνο ως σημείο, αλλά και ως «αντισημείο». Στην Ελλάδα, ιδίως κατά τη δεκαετία του 1990 και κατά τη διάρκεια της «οικονομικής κρίσης», είναι ευδιάκριτη η αναβίωση ευρωφοβικών στάσεων, πολλές από τις οποίες μπορούν να αναχθούν σε παλαιότερες ιστορικές περιόδους. Αυτό το κλίμα ευρωφοβίας δεν περιορίζεται στον ευρωσκεπτικισμό, καθώς δεν στρέφεται αναγκαστικά (ή μόνο) κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για συγκεκριμένες πολιτικές της, αλλά δείχνει να βάζει στο στόχαστρο οτιδήποτε έχει καταλήξει (για διάφορους λόγους) να εκλαμβάνεται στον ελληνόφωνο κόσμο ως ενσάρκωση της εικόνας του Ευρωπαίου και της ευρωπαϊκότητας, κυρίως στη μεσαιωνική και αποικιακή εκδοχή της. Στην παρούσα συμβολή εξετάζονται με συντομία απόψεις διατυπωμένες στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία από συγγραφείς ποικίλου επιστημονικού υποβάθρου (φιλοσόφους, θεολόγους, ιστορικούς, πολιτικούς επιστήμονες, οικονομολόγους, φιλόλογους κ.ά.) οι οποίες, κατά την εκτίμηση του γράφοντος, δηλώνουν ή υποδηλώνουν μια μάλλον ουσιοκρατικά ευρωφοβική στάση των συγγραφέων –τουλάχιστον με αφετηρία τον ορισμό της

Ευρώπης όπως την αντιλαμβάνεται ο γράφων. Η συζήτηση αρχίζει με τη σχέση μεταξύ δυτικισμού (occidentalism) και ευρωφοβίας (Europhobia) στη νεότερη Ελλάδα, με την παράλληλη διευκρίνιση ότι η συγκεκριμένη συμβολή ενδιαφέρεται για τη δεύτερη, ιδίως υπό τις διάφορες μορφές της ως ουσιοκρατικής (όπως θα αποκαλείται εδώ) ευρωφοβίας. Κατόπιν επιχειρείται μια κατηγοριοποίηση των διαφόρων προσώπων τα οποία έχει διαχρονικά υιοθετήσει η ευρωφοβία στη νεότερη Ελλάδα και ένταξη σχετικών απόψεων στις επιμέρους κατηγορίες, ως παραδειγμάτων. Μετά την παρουσίαση κάθε κατηγορίας και των σχετικών παραδειγμάτων επιχειρείται η διατύπωση κριτικής και αντιλόγου, με παράλληλη αναφορά, όπου συντρέχει περίπτωση, σε ελληνόγλωσσα (κυρίως) έργα που – ομοίως κατά την εκτίμηση του γράφοντος – αντιτίθενται στην ελληνική ευρωφοβία. Η συζήτηση ολοκληρώνεται με την παρουσίαση αντικειμενικών παραμέτρων, η διαπίστωση της σωρευτικής συνδρομής των οποίων ενδέχεται να συμβάλει σε έναν ορισμό της Ευρώπης που να μην εξαρτάται από τις εκάστοτε υποκειμενικές επιδιώξεις και συνειδητοποιήσεις ατόμων και ομάδων στο εσωτερικό και το εξωτερικό της.

Ευρωπαϊκά παράδοξα της «ανθρωπινότητας»: Balibar και μη ευρωκεντρικές προσεγγίσεις

Μιχάλης Μπαρτσίδης

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Η ευρωπαϊκή συγκρότηση εγείρει το ζήτημα μιας νέας ηθικής: η Ευρώπη, παρά το γεγονός ότι είναι συνηθισμένη σε ιστορικές διαιρέσεις και πολέμους, μπορεί να γίνει ρυθμιστικό ιδανικό, θεσπίζοντας μια ηθική για την επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων και των πολιτισμικών διαχωρισμών. Μπορούμε να καταστήσουμε εφικτό ένα νέο μοντέλο ένταξης στην Ευρώπη, λαμβάνοντας υπόψη τα περίπλοκα πολιτικά και ηθικά ζητήματα που τίθενται από αυτή τη διαμόρφωση; Μπορούμε να σκεφτούμε έναν τρόπο για την εξάλειψη των πολλαπλών αποκλεισμών, των ανισοτήτων και, τελικά, των ανθρωπολογικών διαφορών που κατανέμουν και ιεραρχούν την ιδέα του ανθρώπου σε πολίτες και μη πολίτες; Μπορεί η Ευρώπη να αποτελέσει έναν ηθικό τρόπο, ένα καθολικό που παρέχει, παρά την κριτική, στοιχεία και δυνατότητες (χώροι, θεσμοί, κινήματα) για την εδραίωση της πολιτικής ολοκλήρωσης; Υπάρχει μια αφθονία αποδεικτικών στοιχείων υπέρ της ανάκτησης ενός τέτοιου συγκρουσιακού καθολικού στην ευρωπαϊκή παράδοση, όπως εκείνα της αντιφατικής διαδικασίας της νεωτερικότητας και της συγκρουσιακής δημοκρατίας. Στην ουσία, αυτό που εξετάζεται είναι εάν το πείραμα και η ιδέα της Ευρώπης προτείνουν από κοινού έναν τόπο για την επινόηση μιας νέας πολιτικής στην υπηρεσία μιας «ολοκληρωμένης» ανθρωπότητας. Τα μεθοδολογικά εργαλεία της έρευνας είναι εκείνα της πολιτικής φιλοσοφίας και ειδικά η διαλεκτική της Ευρώπης σύμφωνα με τη φιλοσοφική προσέγγιση του Étienne Balibar. Η έννοια της «ανθρωπινότητας» δεν αναφέρεται στην απλή έννοια που παρέχει ο θεωρητικός ανθρωπισμός, αλλά σε μια σύνθετη έννοια σύμφωνα με την οποία η ανθρωπότητα ήταν ήδη πάντοτε διηρημένη. Επιπλέον δε, η αναγνώριση της «ανθρώπινης» ιδιότητας ήταν διακύβευμα συγκρούσεων και αγώνων, συνεπώς

πολιτικό αποτέλεσμα όντας έτσι ακόμη στην ημερήσια διάταξη. Μεθοδολογικά, εγγραφόμεστε σε ένα εγχείρημα αποδόμησης της έννοιας και ταυτόχρονα ανασυγκρότησής της με ένα σχεσιακό περιεχόμενο, σταθερού ήδη πάντοτε για μια ορισμένη περίοδο. Το όνομα που δίνουμε εδώ σ' αυτή τη φιλοσοφική στρατηγική είναι η «Ευρώπη ως μέθοδος».

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Media & Refugees

Chair: Y. Skarpelos

Mapping Europe's attitudes towards 'refugee crisis' through conceptual metaphor analysis of political cartoons

Kitsiou Roula¹, Papadopoulou Maria², Avgerinou Maria³,

Hellenic Open University¹, University of Thessaly², American College of Athens³, Greece

Refugee representations as an object of inquiry reveal the symbolic instability of the refugee, shifting between speechless victim and evil-doing terrorist (Chouliaraki & Stolic, 2017). In the present paper, we employ a semiotic perspective with the view to contributing to the literature of refugee representations specifically exploring Europe's attitude towards refugees as represented in political cartoons. To achieve this goal, first, following Lakoff and Johnson's (2005) approach to conceptual metaphors, we aim at analysing metaphors used in political cartoons to depict Europe's attitude towards the 'refugee crisis' during the period 11.4.2012-19.11.2018. Then, applying Bounegru and Forceville's (2011) typology to code monomodal (visual and verbal mode) and multimodal cartoons, we identify Europe's and refugee's representations in political cartoons. In other words, the focus of our analysis is on the metaphorical use of these two concepts ("Europe", "refugee") mapping the relation of the target and the source domains used for the semiotic construction of the political cartoon, as a unit of analysis. Our initial corpus includes 79 political cartoons, while the refined final corpus consists of 41 items representing the perception of refugee crisis in Europe. We record different patterns of Europe's (Europe, European Union, EU members, non-EE European countries, metonymic uses of Europe, e.g. EU asylum policy) and refugees' (family, man, woman, child, mother etc.) representations. Our analysis results in categories about Europe's attitudes towards a) refugees as social groups, and b) the refugee phenomenon as part of policies and EU problems to be solved. Finally, we discuss geographic, political and symbolic aspects of the European space, as identified in the political cartoons that shape discourses around refugees in the political cartoon genre.

Migrants and refugees' portrayals in Italian media discourse during the European 'refugee crisis': A corpus-assisted, argumentative perspective to CDA

Dimitris Serafis, Raimondo Carlo

Università della Svizzera italiana, Switzerland

Recent discourse studies show how discriminatory and hateful discourses tend to become dominant in the European public sphere (see Mussolf 2017; Assimakopoulos et al. 2018); reconstructing European identity/ies on an extremely racist basis (see Boukala 2019). In this polarized European context, this study examines: (a) migrants and refugees' representations in Italian mainstream press; and (b) argumentative inferences, implicitly sustained in these discursive representations; Italy has been the epicenter of the so-called 'refugee crisis' (Krzyzanowski et al. 2018). Our study follows the theoretical lines of Critical Discourse Analysis (CDA) (see Wodak & Meyer 2016). Within this framework, we examine the representation of social agency (Van Leeuwen 2008) in articles of four Italian newspapers with different background (*Corriere della Sera*, *La Repubblica*, *Il Giornale*, *La Stampa*), throughout 2016-2017; when 'refugee crisis' mainly emerged in Italy. Our data analysis is assisted by the corpus tool AntConc, which allows us to retrieve meaningful collocations, concordances, and keywords. Additionally, we seek to analyze the inferences realized in migrants and refugees' discursive representations, in order to uncover their underlying argumentative dynamics. To that end, we employ the tools of the Argumentum Model of Topics (AMT) (Rigotti & Greco 2019). Our findings are twofold. On one hand, we found that despite newspapers different backgrounds, intertextual links are established, recontextualizing and thus disseminating (Fairclough 2003: Ch. 3) dominant racist discourses in the Italian/European public sphere. On the other hand, these discourses display argumentative structures that attempt to justify racist standpoints against migrant and refugee populations, deepening exclusionary identities, and endangering European integration.

Η αναπαράσταση των προσφύγων σε τηλεοπτικά αποσπάσματα της επικαιρότητας

Νικολέττα Παναγάκη, Αργύρης Αρχάκης, Βίλλυ Τσάκωνα

Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα

Ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός ατόμων μεταναστευτικής και προσφυγικής προέλευσης έχει ως αποτέλεσμα τη συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών, κοινωνικών και γλωσσικών ταυτοτήτων. Σε αυτές τις συνθήκες, αναδύονται διαφορετικοί λόγοι, οι οποίοι αναπαριστούν την πραγματικότητα υπό το πρίσμα συγκεκριμένων σημασιακών σχέσεων. Από τη μία, οι τάσεις αφομοίωσης αναδεικνύουν έναν *εθνικό-ομογενοποιητικό λόγο*, ο οποίος οικοδομεί άνισες σχέσεις μεταναστών/προσφύγων-πλειονοτικών. Από την άλλη, η ανάγκη αμφισβήτησης των κυρίαρχων εθνικών οριοθετήσεων προωθεί την ανάπτυξη ενός *μετα-εθνικού-αποδομητικού λόγου*, ο οποίος αντανάκλα την αποδοχή και ενίσχυση ποικίλων κοινωνικών ταυτοτήτων (Archakis 2016). Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εισήγηση στοχεύει στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο αναπαρίστανται γλωσσικά και σημειωτικά οι πρόσφυγες σε τηλεοπτικά αποσπάσματα ειδησεογραφικών εκπομπών. Ειδικότερα, θα εστιάσω σε αποσπάσματα που παρουσιάζουν αντικρουόμενες απόψεις για την υποδοχή των προσφύγων στη χώρα και τη φοίτησή τους στα δημόσια σχολεία. Τα ευρήματα της ανάλυσης θα με βοηθήσουν να εντοπίσω

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

σε ποιο βαθμό τα παραπάνω κείμενα αναπαράγουν τον εθνικό λόγο ή «συνομιλούν» με έναν μετα-εθνικό λόγο, προωθώντας μια πλουραλιστική κοινωνία. Η έρευνα εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της *κριτικής ανάλυσης λόγου*, σύμφωνα με την οποία ο λόγος δεν αντανακλά, αλλά κατασκευάζει την πραγματικότητα στη βάση ιδεολογικών, κοινωνικών και πολιτικών σκοπιμοτήτων. Αξιοποιώντας τη *λογοϊστορική προσέγγιση* των Reisigl και Wodak (2001), θα επιχειρήσω να αναγνωρίσω στα τηλεοπτικά αποσπάσματα τις στρατηγικές με τις οποίες ο/η εκάστοτε ομιλητής/τρια επιχειρεί την επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών, κοινωνικών ή ψυχολογικών στόχων. Παράλληλα, καθώς πρόκειται για πολυτροπικά κείμενα, θα αξιοποιήσω, βασισμένη στις κοινωνιο-σημειωτικές κατηγορίες του Theo van Leeuwen (2008), την *κοινωνική σημειωτική προσέγγιση*, για να εντοπίσω πώς αναπαρίστανται οι πρόσφυγες ως κοινωνικοί φορείς.

15:00-15:30 Break

15:30-17:30 SESSION 5

ARTS

Hall 1

Europe on Display: Narratives, images, myths in museums & exhibitions III

Συντ: Α. Τενεκετζής

Πολιτική και Βρετανική/Ευρωπαϊκή ταυτότητα στο καλλιτεχνικό έργο και την εκθεσιακή στρατηγική του Mark Wallinger

Παναγιώτης Μπίκας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Ο Mark Wallinger είναι Άγγλος εικαστικός, ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της γενιάς των Young British Artists, με τους οποίους η Αγγλία προσπάθησε να διεκδικήσει τον δικό της χώρο στα εικαστικά στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Στο έργο του και στην εκθεσιακή του δραστηριότητα κυριαρχούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με την Βρετανική και την Ευρωπαϊκή ταυτότητα καθώς και με την πολιτική κατάσταση στον κόσμο μετά την 9/11. Πιο συγκεκριμένα η ανακοίνωσή μου, που αφορά τα θεματικά πεδία της ιστορίας της τέχνης, της δημόσιας γλυπτικής και της μουσειακής αναπαράστασης, μελετά τρία χαρακτηριστικά έργα του καλλιτέχνη. Το *Ecce Homo* είναι ένα γλυπτό που στήθηκε στην Trafalgar Square, μια αρκετά πρωτότυπη προσπάθεια από έναν σύγχρονο καλλιτέχνη να ξανααυθεντικοποιήσει θρησκευτικά ζητήματα. Η παρουσίασή του συνέπεσε με τον εμφύλιο πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ο οποίος είχε και θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Η εγκατάσταση *Threshold to the Kingdom*, ένα βίντεο που δείχνει την άφιξη ταξιδιωτών σε ένα αεροδρόμιο, αναδεικνύει και αυτή ζητήματα που έχουν να κάνουν με τα σύνορα και την θρησκευτική ταυτότητα της Ευρώπης. Τέλος το έργο *State Britain* που φιλοξενήθηκε στην Tate Britain το 2007 έθεσε ζητήματα που είχαν να κάνουν

με την ελευθερία της έκφρασης στην Αγγλία, όπου μια νέα νομοθεσία του 2005 έβαζε σαφείς κανονισμούς στην έκφραση γνώμης σε περιοχές κοντά στο κοινοβούλιο. Παράλληλα ήταν η πρώτη φορά που ένα έργο που έπαιρνε ξεκάθαρα θέση απέναντι στον πόλεμο του Ιράκ παρουσιαζόταν σε δημόσιο μουσείο στην Ευρώπη, στοιχείο που θεωρήθηκε και ως δείγμα της Ευρωπαϊκής ανεκτικότητας. Μελετώντας τα τρία αυτά έργα προσπαθώ να εξετάσω πως τα στοιχεία της πολιτικής και θρησκευτικής ταυτότητας, ως Βρετανικά και Ευρωπαϊκά χαρακτηριστικά, χρησιμοποιούνται από ένα σύγχρονο καλλιτέχνη, καθώς και την υποδοχή τους.

Αναπαραστάσεις του μύθου της Ευρώπης στη νεοελληνική τέχνη πριν και μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ

Θέμις Βελένη

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Η εισήγηση πραγματεύεται το θεσμικό πλαίσιο παραγωγής σύγχρονων καλλιτεχνικών έργων Ελλήνων καλλιτεχνών που αναπαριστούν το μύθο της Ευρώπης εστιάζοντας στις ιστορικές συνθήκες παραγγελιοδότησης των έργων και σχολιάζοντας τον τρόπο και τον τόπο της παρουσίασής τους σε σχέση με το αφήγημα που υπηρετούν. Μέσα από συγκριτική μελέτη διερευνούνται οι εν λόγω αναπαραστάσεις στη διάρκεια του 19ου και 20ού αιώνα ακολουθώντας ταυτόχρονα την ιστορική εξέλιξη της σύστασης του νεοελληνικού κράτους και τη σύνδεση του αφηγήματος του ελληνικού πολιτισμού ως «κοιτίδα του ευρωπαϊκού πολιτισμού» με τις προσπάθειες αναζήτησης και κατασκευής της σύγχρονης νεοελληνικής ταυτότητας. Ως σημεία σταθμοί ορίζονται η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εξετάζεται η έκφραση αυτού του αφηγήματος πριν και μετά την ένταξη παρακολουθώντας την εξέλιξή του μέσα από την οπτικοποίηση του τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες λαμβάνοντας υπόψη και την πολιτικοοικονομική κρίση του θεσμού.

Δηλώσεις και συνδηλώσεις αναμνηστικών μεταλλίων του ελληνικού κράτους στις αρχές του 20ού αιώνα

Νικολέττα Τζάνη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ελλάδα

Κατά τον Graeme Turner (2003), κάτι για να χαρακτηριστεί ως σημείο «πρέπει να έχει φυσική μορφή, πρέπει να αναφέρεται σε κάτι άλλο από τον εαυτό του, και πρέπει να αναγνωρίζεται από τους άλλους χρήστες του σημειακού συστήματος». Μια τέτοια περίπτωση είναι τα αναμνηστικά μετάλλια. Πρόκειται να παρουσιάσουμε μια σειρά από ελληνικά αναμνηστικά μετάλλια, που κυκλοφόρησαν ή σχεδιάζόταν να κυκλοφορήσουν κατά την περίοδο μεταξύ των Βαλκανικών πολέμων έως την εκδίωξη της ελληνικής βασιλικής δυναστείας το 1923. Ο παραγγελιοδότης, στην περίπτωση αυτή η βασιλική οικογένεια, ως «homo significans», που κινητοποιείται από την επιθυμία σημασιοδότησης των πολιτιστικών αυτών κειμένων ως μέσων

επικοινωνίας μηνυμάτων και μετάδοσης ιδανικών που συνδέουν την ελληνική αρχαιότητα μέσω του Βυζαντίου με το νέο ελληνικό βασίλειο και τους ηγεμόνες του, επιχειρεί να προπαγανδίσει και να ενισχύσει την εικόνα του. Στο πλαίσιο αυτό θα παρουσιάσουμε το κυρίαρχο ιδεολόγημα του ελληνικού κράτους κατά τον 19^ο και στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αι., την «Μεγάλη Ιδέα», αυτό το σχεδόν ουτοπικό αλυτρωτικό πρόγραμμα που αποσκοπούσε στην αποκατάσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη. Σύμφωνα με την θεωρητικό σχήμα της Judith Williamson, στα εν λόγω πολιτιστικά κείμενα, στα μετάλλια, το κύριο σημαίνον είναι το βασιλικό ζεύγος, το σημαϊνόμενο είναι η εξουσία, η σοβαρότητα, η υπευθυνότητα και η διορατικότητα των ιδίων αλλά και του στρατού, τον οποίο και ελέγχουν. Το σημαϊνόμενο αυτό και το σημαϊνόμενο συνδυασμένα συνιστούν ένα σημείο που αποδίδει το νόημα ότι το ζεύγος αυτό αποτελεί την εγγύηση της βυζαντινής συνέχειας και της ολοκλήρωσης λοιπόν της «Μεγάλης Ιδέας». Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του εγχειρήματός μας να συνδυάσουμε την ανάλυση περιεχομένου και την σημειωτική ανάλυση, θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τα υπό εξέταση μετάλλια ως δομημένα σύνολα και να ανακαλύψουμε τις συνδηλωτικές έννοιες (Barthes 1964).

Από το "Κουρείον" στο "Barber shop": Ο εκσυγχρονισμός της γραφιστικής γλώσσας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ασπασία Παπαδήμα

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

Με την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2004, η Κύπρος υπέστη πολλαπλές αλλαγές. Σε αυτές συμπεριλαμβάνεται κι ο εκσυγχρονισμός της οπτικής γλώσσας, η οποία επηρεάστηκε αισθητά από διαπολιτισμικές τάσεις. Τα τελευταία χρόνια, τα παραδοσιακά κουρεία παρακμάζουν καθώς παραγκωνίζονται από μοντέρνα "barber shops" με ξενόφερτες επιρροές και χίπστερ προσέγγιση, μεταβάλλοντας το κυπριακό τοπίο γλωσσικά και οπτικά. Η αναδυόμενη τάση στο γραφιστικό τοπίο, που αφορά σε χρώμα, τυπογραφία και εικονικά στοιχεία, είναι ιδιαίτερα εμφανής στις επιγραφές των σύγχρονων μπαρμπερικών. Η εξελισσόμενη οπτική γλώσσα εμφανίζεται φυλετικά προσανατολισμένη, καθώς βασίζεται σε στερεοτυπικά κατασκευάσματα με οπτικά χαρακτηριστικά που προωθούν σύγχρονες αναπαραστάσεις της αρρενωπότητας (Evans & Withey, 2018). Αντίστοιχα, η χρήση της αγγλικής γλώσσας—ως lingua franca—στις ταμπέλες των νεοσύστατων barber shops, φαίνεται να ενστερνίζεται την ευρωπαϊκότητα, γεγονός που φανερώνει μια "αυξανόμενη εμπλοκή και αλληλεξάρτηση" μεταξύ Κύπρου και Ευρώπης (Modelski, 2003). Με βάση την εμπειρική έρευνα, χρησιμοποιώντας πρωτογενή και δευτερογενή δεδομένα, η παρούσα μελέτη έχει σκοπό να εξετάσει τις αλλαγές που σημειώνονται στο τυπογραφικό τοπίο της Κύπρου. Με τη βοήθεια της σημειωτικής ανάλυσης στη γραφιστική και γλωσσική επικοινωνία, η μελέτη διερευνά τους τρόπους με τους οποίους η τοπική οπτική γλώσσα συμμορφώνεται με τις ευρωπαϊκές πολιτισμικές τάσεις και προσαρμόζεται στην παγκοσμιοποίηση ώστε να συμβαδίζει με το πνεύμα της εποχής.

POLITICS

Hall 2

Futures of Europe

Chair: P. Krimpas

Values: A Sign of Europe?

Sebastian Moreno Barreneche

Universidad ORT, Uruguay

In his book *Signifying Europe* (2012), Johan Fornäs studies a series of elements that represent the cultural unit of sense usually referred to as 'Europe': among other, he discusses the myth, the symbols, the flag and the currency. All these are tangible aspects. However, in the book there is no reference to intangible elements, like European values, which I believe constitute a key dimension 'Europe' given that they are a substantial component of EU-discourse. In its second article, the Lisbon Treaty establishes that the EU is founded on a set of core values: "respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law, and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities". Even though all these are ascribed to the European *Union* as a political construct, they are the result of a socio-cultural and political milieu linked to specific historical processes from (Western-)European societies. During the different EU-enlargement rounds, new member states that originally did not belong to that cultural milieu had to adapt and embrace the values defended by the Union. By taking a semiotic and discursive stance based on a constructivist approach, I argue that values can be conceived as a constitutive part of 'Europe' (the political union, but also the more general cultural unit of sense). Therefore, values can be conceived as part of the 'European text', a syncretic text composed of a number of elements of diverse nature, and hence the object of a semiotic analysis. The question that structures my presentation is: ¿Do values represent Europe? I am interested in discussing if values can be a form of representation, and hence I discuss if a semiotic account drawing on the methodologies developed by Floch and other scholars working in sociosemiotics could provide insights into how to conceive values from a semiotic point of view.

Brexit and its global impact: analytical-critical approach to four identity based scenarios for the future of Europe

Symeon Degermenetzidis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Europe as a subject of political controversy, ideological differences and mythological approaches is called upon to reshape its identity for the period 2016/2025. A key factor for this is Brexit and its impact on UK and the world. Nicolas De Santis, President Gold Mercury International and Founder of Brand EU, has used four identity based scenarios, trying to prove "why Brexit leads to world chaos and why Brexit staying in the EU leads to a better world" (*FUTURE OF*

EUROPE.SCENARIOS 2016/2025). Furthermore, he has chosen ancient Greek myths to help visualize the above mentioned scenarios. My main research questions are:

1. Has Nicolas De Santis chosen the appropriate metaphor of the Greek mythological heroes to help i) visualize scenarios ii) with communicating them to a broad audience?
2. Do the “four possible pictures of the future” “through the fate of ancient European mythological heroes” strengthen the image of modern Greece as a member state of the EU?
3. Do the two critical questions of identity he has chosen about peoples’ identity and European Union help analyze the EU crisis in depth, acting as cross-axes (global vs nationalist view and division vs union) in his Design?
4. Is the communication and branding strategy developed by the *Brand EU Centre* marketed effectively, creating a meaningful “brand identity”?

Structured in the tripartite synchronous signification of reality (material, social, semiotic), the *Theory of Hybrid Signs* is semiotic and myth-making at the same time, being in function with socio-cultural data characterizing its practices. My suggestion is that we should associate the process of discovering new and hidden signifying correlations about the world and existential questions with the mechanism of *multimodal metaphor*, i.e., the special way the subject is guided to the discovery of new signifying correlations by *copying* (acquisition of culturally new framed cognitive resources) and *pasting* (their incorporation into the cognitive reserve of the subject).

The European Melting Pot: A Criticism of Culturalist Semiotics

Alin Olteanu

University of Tartu, Estonia; Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania

I argue that the recent rise of populist discourse in Europe is rooted in culturalism, the ideological theory of culture as determining the epistemic and behavioral possibilities of individuals and groups. This ideology, challenging the rule of law and liberal democracy, is supported by 20th century cultural and linguistic relativism, present in cultural and social semiotic theories, common in the European (continental) academe. Based on culturalism, mainstream multiculturalism has recently been criticized for endorsing separatist policies, deriving from the supposition that each cultural community has to be distinctively recognized politically, as cultural particularities might result in the need for distinctive legal systems. Culturalism originates in early American anthropology, which aimed at dismissing racism from academia at the turn of the previous two centuries, when the USA received an unprecedented influx of immigrants. Europe is now confronting with a similar situation, albeit the rather low number of incoming migrants. Unlike in the American context a century ago, culturalism does not present a viable alternative now: efforts at construing a unified European cultural identity are not convincing. Thus, cultural theory is in need of a minute revision to dispel ideological claims about culture, cognition and language, towards the formulation of policies for conviviality.

As an alternative to culturalist semiotics, I explain the advantages of regarding culture as resulting from environmental modelling via semiotic scaffolding. In this biosemiotic conception, natural languages are not construed as primary modelling systems, thus not being rendered entirely responsible for modelling culture. By endorsing that cultures cannot be singled out from each other because they did not develop in isolation, the biosemiotic view is aligned with recent research in intercultural communication claiming that factually no society is monolingual. I conclude by explaining the advantages of this construal of culture as a theoretical platform for immigration policy.

Europe between Utopia and Dystopia: Jean-Luc Godard's *Film Socialisme* (2010)

Loukia Kostopoulou

Aristotle University of Thessaloniki & AUTH SemioLab, Greece

In Western cinema, food and eating rituals have often served as symbols for life and sensuality or have contributed to the negotiation of social pathways. Through eating rituals social relations are created and enhanced. Laine (2005) explains that “food and eating serve to reflect the liberating spirit that is unleashed when the prohibitions within the official culture are temporarily suspended”. Food is also a way of creating national identities, and of enhancing the sense of belonging. It also evokes the concept of ‘nostalgia’ and has the capacity to mobilise strong emotions (Mintz 1996). The semiotic analysis of food underlines how the biosphere and the semiosphere intersect in various instances of human life (Danesi 2004). In cultural settings, food assumes symbolic substance and different kinds of meaning. In this context, this paper aims at investigating the relation between food and culture and the symbolism of food imagery in the European cinema. My corpus consists of French and Greek films that portray food and eating rituals. The research material will be the analysis of images (food, culinary preparations and different eating events), and the original dialogues. I will focus on the synergy of various semiotic systems from a translation semiotics perspective. The analysis of the material will be based on Danesi’s notion of food as symbol.

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Racist/Hate discourse I

Chair: K. Boklund-Lagopoulou

The discursive (de)construction of European identity: Analysing the ‘Islamist threat’ in the mainstream Press- A discourse argumentative approach

Salomi Boukala

Panteion University, Greece

European coherence and solidarity have already been seriously injured by the financial and socio-political crisis. The political reinforcement of the extreme nationalist and populist powers

in many different EU countries and the resurgence of nation state politics challenge the European process and lead to the question: Is a European identity strong enough in the consciences of European people and capable of defending itself against nationalist voices? The aim of this presentation is to ascertain whether the mainstream media could avoid national identity imaginaries and contribute to the creation of a common European identity via the interpretation of the 'Islamist terrorism'. Moreover, it compares the media's representations of the 'Other' in different socio-political moments in Europe - from the time of European integration (2004-5) to that of European dystopia (2015-16). Specifically, I intend to examine how specific newspapers with opposite ideological background (conservative and centre-left), such as *Kathimerini*, *Ta Nea*, from Greece, a country that is still seeking for its position in the EU, *The Times* and *The Guardian* from the Eurosceptic Britain and *Le Monde* and *Liberation* from the traditionally pro-European France construct the European supranational identity via references to the threat of the 'Islamist terrorism'. This study is based on The Discourse Historical Approach to Critical Discourse Studies and especially its argumentation strategies. Drawing on the Aristotelian concept of topos, this paper integrates classical approaches to argumentation into the framework of media discourse and seeks links between argumentation schemes and critical discourse analysis; a synthesis that provides an in depth analysis of the discursive (de)construction of European identity.

The intersemioticity and intertextuality of Muslims' loss, discrimination and identity in European crime film posters

George Damaskinidis, Panagiota Pappa

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The film poster is a type of cultural text that is used to promote and advertise a film. Posters vary in size and content for various domestic and international markets and normally contain an image with text. The text on film posters usually contains the film title in large lettering and often the names of the main actors. It may also include a tagline, the name of the director, names of characters, the release date, etc. It features illustration of a film scene or an array of overlaid images from several scenes. It may also use artistic interpretations of a scene or even the theme of the film, represented in a wide variety of artistic styles. Such a poster renders itself to two related theoretical viewpoints: first, intersemiotic translation that carries a source text (or artefact) across sign systems so as to create connections between different cultures and media; second, intertextuality that shapes a text's meaning by another text and interconnecting between similar or related works of that reflect and influence an audience's interpretation of the text. From this perspective, the film poster allows the examination of the failures and contradictions, envisionings and identity of Europe. It could also be used to examine the emerging narratives, imaginaries and concepts that attempt to re-define the 'old continent' and perform a 'post-crisis Europe'. Terrorist attacks have affected Muslims in Europe in various ways

and as these attacks continue to be linked to Islam, European Muslims share their stories of loss, discrimination and identity. This research will employ the concepts of intersemiotivity and intertextuality to examine how the various semiotic elements illustrate the term "Islamic terrorism" and how they could answer intersemiotically three contemporary issues: Do the attackers distinguish between Muslims and non-Muslims? How have the attacks affected the lives of European Muslims? And what does it mean to be Muslim in Europe today?

Racist discourse in times of crisis: The Greek 2012 elections and Brexit

Christopher Lees

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The financial crisis and political turbulence in Europe has seen the emergence and the rise of far-right political parties across the continent. For instance, in Greece, a country that has bore the brunt of the Eurozone's financial crisis and subsequent austerity measures, has seen its once marginalised extreme right political group, Golden Dawn, gaining seats in parliament in 2012. As political and social unrest intensified, Golden Dawn even managed to secure its place as the country's third largest political party in the Greek general elections of 2015. Meanwhile, in the United Kingdom, 2016 saw 52% of voters opt for the country to leave the European Union in the UK EU Membership Referendum. Although these events are different in nature, they both arose from a general feeling of anger and resentment within the respective countries' populations. Moreover, there was in both cases a growing anti-migrant/foreigner sentiment (see Kasimis, Papadopoulos and Zografakis 2015) that we have since seen sweep across the continent and indeed the wider world. This sentiment has been reflected in the language of the press at the time. This paper intends to highlight how the press in both Greece and the United Kingdom have employed a variety of linguistic strategies, such as syntactic structures and pragmatic presuppositions to construct and disseminate racist discourse in the period leading up to and immediately after the Greek general elections of 2012 and in the run up to the "Brexit referendum" of 2016. More specifically, drawing from our data (Lees & Alfieris 2019), this paper utilises van Dijk's (1993, 2009) socio-cognitive approach to Critical Discourse Analysis to show how racist discourse present in articles featured in two of Greece's major newspapers, Kathimerini and Ethnos, can be linked to the wider socio-political unrest in the country at the time. Moreover, by discussing new data from the UK's The Times and Daily Mail, I shall endeavour to draw parallels between the linguistic strategies used in the construction of racist discourse and the wider socio-political context that fuels it in both countries.

Games and European Socio-political Challenges

Maria Katsaridou

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

As Europe faces many challenges, we can observe an emergence of games expressing critical views on socio-political developments and challenges. More specifically, we are referring, among others, to games such as Not Tonight (PanicBarn, 2018), which is set in a dystopian post-Brexit Britain, a world of xenophobia and immigrant camps; Syrian Journey (BBC, 2015), which refers to Syrian refugees’ journey to Europe by paying human trafficking, risking death, capture and deportation, Bury me, my Love (Dear Villagers, 2017) which tells the story of a refugee as she flees Syria and tries to reach Europe and Euro Crisis (Galgor, 2015) a satirical game about the financial crisis in Europe, in which the players take the roles of banks with the goal of enriching themselves at the expense of the struggling states. This paper aims to semiotically approach these games and address their various social and political stances and proposals.

17:30-18:00 Coffee Break

18:00-19:30 SESSION 6

ARTS

Hall 1

Engaging Difference

Chair: A. Papadima

“Ex gravis fit acervus”: Intercultural Education in Greek Museums

Georgios Orfanidis, Giorgos Maragoudakis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The museopedagogical approach of the cultural past is undoubtedly the most recent development in the redefinition of the relations between the museum/archaeological places and the public in Greece. Modern educational programs in a variety of European countries, on the one hand, highlight the need to search the local material culture and, on the other hand, promote an effective contact with the historical worldview of the “others”, or, alternatively, they contribute to the idea of accepting the “different” and the conception of the “multiculturalism” model of life. These programs are organized thematically, with defined goals, predetermined structure and duration. They are also designed in conjunction with or complementary to the school subjects (curriculum) and, of course, in the light of the capabilities and needs of each application group. The greek urban landscape, rich in monuments and actions of culture, has evolved since the previous century into a vector of ideas and cultural remnants that are not related to the greek historical past, but, on the contrary, concern unlike – in almost every level – cultural circles (eg. Hindu, Sino-Japanese, Islamic, Jewish, Armenian). The aim of the present essay is to present the research and educational interactive action of three Museums (Corfu Museum of Asian Art, Museum of Islamic Art-Benaki Museum of Athens, Jewish Museum of Thessaloniki) that have been established in different parts of today’s greek territory, in order to

interpret these actions as “signs” of the European cultural ideology, which tends to reverse the stereotypical perceptions, as regards the sense of cultural acceptance, acquaintance and equality with the image of what is called as “non-familiar”, under the dynamic and catalytic contribution of the research and museo-educational contemporary policy.

The use of multimodality in highly diverse classrooms: Researching into refugees’/ migrants’ language learning in Greece

Polyxeni Manoli, Marianna Rizakou

Hellenic Open University, Greece

Nowadays, especially after the recent crisis of migration in the Eurozone, new language learners have emerged, as regional conflicts, war, religious and political oppression have led millions of people to involuntarily seek refuge in countries where their first language is not the official one. On the one hand, an increasingly vast number of people seek instruction in a foreign or second language turning classrooms into heterogeneous places, as these populations differ in age, motivation, socio-cultural background, first language, prior and current exposure to the target language(s) affecting language learning. In this context, teachers’ work becomes even more demanding seeking ways of turning language teaching into an easy and efficient process. On the other hand, new language teaching methods, theories and texts have emerged due to the globalization, digital era inauguration, mass media prevalence, and the emphasis on new kinds of literacies, Multiliteracies, making educators consider their student linguistic repertoires and the use of semiotic practices to facilitate communication. In this dynamic, semiotic and constantly changing social context, educators should develop students’ communicative and critical skills through different communicative circumstances and text genres where the meaning making process is multimodal based on all the available semiotic modes, such as the linguistic, visual, audio or spatial. All things considered, the aim of the present research was to investigate whether teachers use multimodal texts and rely on multimodality to help their students make meaning. The participants of the study were 10 teachers of both English and Greek offering language education to refugees and migrants in Non-Governmental Organizations in Athens. The data were collected through classroom observations and teacher interviews and analyzed through the content analysis method. The findings indicated that teachers did not use semiotic modes to help their students make meaning and facilitate language learning, which were mainly used to trigger students’ interest or for aesthetic reasons.

Cultural Aspects of Europe in Foreign Language Course Books in Greek Senior High Schools: The case of English Course books

Makrina Zafiri, Evangelos Kourdis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Through the centuries, Europe has had its share of internal turmoil and strife, ailments which had not always been surpassed. Nevertheless, in the last few years, especially after 1951, this commotion has been put to rest, the European Union has had the premise and alacrity to subdue any upheaval, (political, social, economic, etc.) before it managed to speed out of control, thus keeping law and order within the realms of the European Union. Education has been a factor of concern. Diverse educational systems have initially rendered a ‘common educational ground,’ in Europe, difficult to find in an attempt to curb and surpass barriers. The Common European Framework of Reference (CEFR) was the first document which attempted to bridge the gap between language learning and language teaching amongst the different languages in Europe through a set of six Common Reference Levels (A1, A2, B1, B2, C1, C2), thus taking a first and formal step towards finding a ‘common educational ground’, at least, in the case of teaching and learning languages in Europe. In Greece, until recently the first, second and third class of senior high school could choose their books from a large array of books which were proposed by the ministry and which students could buy from the market. Starting from the school year 2018-19, things changed, in the sense that a new set of books have been published by the ministry and have been distributed, free of charge, to all students in senior high school. This research probes into the many facets of Europe, through the course book ‘Αγγλικά Γενικού Λυκείου 2’ [English for General High School 2] and attempts to answer to questions such as which is Europe’s identity today, and which semiotic modes are used in the course books to construct this identity? How do the texts deal with the influx of illegal immigrants from the east, human rights and the phenomenon of xenophobia? What cultural aspects of Europe are depicted in the books? How is the ‘post-crisis Europe’ depicted in the course books? For the needs of this research Content Analysis will be applied, parallely examining, the type of iconic messages and the semiotic functions that characterize the relation between language and nonverbal semiotic systems.

POLITICS

Hall 2

Populism

Chair: E. Zantides

The Resilience of Intolerance

Miltos Frangopoulos

Vakalo Art & Design College, Athens, Greece

Setting off from a piece of graphic design by Lex Drewinski featuring a swastika and a hammer-and-sickle, the two signs that have haunted the European unification project since its inception, this paper seeks to investigate the resurgence of the politics of intolerance, under its populist and exclusionist (nationalist, nativist and racist) guises, in terms of visual semiotic resources in the media and the social field. Revisiting Benedict Anderson’s groundbreaking book on nationalism entitled *Imagined Communities* (1983), and in particular the ‘trptych’ *census-map-*

museum, a discussion of the notion of ownership of land, language and character, considered as the basis of much of European nationalism, will be attempted with a view to exploring the turning on its head of the liberal and cosmopolitan European project. The discussion will be illustrated by reference to texts directly or indirectly relevant to the above that have appeared over a broad time span, such as Tacitus' *Germania*, Petrarch's *Italia Mia* and Carlyle's *Hero Worship*, as well as to works drawn from the history of art and design (including cartography), in order to suggest that what appears to be the currently prevailing frame of mind throughout the continent (a most disturbing one in terms of the prospects it opens up) is more deeply entrenched in our European mentality than one would have desired.

The fear of globalization. The Greek indignant movement and the French yellow vests

Panayis Panagiotopoulos¹, Vassilis Vamvakas²,

Kapodistrian University of Athens¹, Aristotle University of Thessaloniki², Greece

The recent years of social and economic crisis that both European countries experienced in the most severe way, challenged many of the political and cultural standards of the last four decades. The strong trend of euroscepticism caused by the crisis has become obvious not only in surveys or the raise of new political parties but also in the most important political mobilizations that took place during the last eight years. Mobilizations that overrode familiar ideological orientations, challenged the existing sociopolitical establishment and asked for protective measures against the uncertainty that the globalization era has created. This paper examines in comparative semiotic terms the discursive forms that two of these major political mobilizations took: The case of the Greek indignant movement in 2011 and the case of the French "yellow vests" in 2018-19. The slogans and other media used by that the participants of these two mobilizations will be deciphered in their iconographic and mythological significance as well as their social and cultural origin and allocation. The massive anti-austerity mobilization in Athens in the summer of 2011 proved to be a critical moment of the new ideological processes that led to unprecedented political changes since 1974 in Greece, bringing in power for the first time the coalition of a left (SYRIZA) and ultra right (ANEL) party in 2015. Although the populist character of the Greek indignant movement has been well recognized, the nationalist and eurosceptic dimension of their symbolic and imaginary projection has not been fully understood. Our interest is focused especially on these "indignant" signs that emit: a) a mixture of traditional and modern nationalism, b) a rejection of western and European economic values and at the same time an acceptance of icons of the globalized popular culture, c) a romantic idealization of immediate democracy and simultaneously an uncritical utilization of new technologies (social media, digital cameras, lasers etc.). While quite a lot of symbolic and technological similarities can be found between the greek indignant movement and the french yellow vests, the later are more suitable for a careful examination of the contemporary stances of antiglobalization which are basically expressed as a full disapproval of Emanuel Macron's administration. Europe is not the basic

critical referent of the yellow vests as it was in the case of the Greek indignant mobilization (in the name either of Germany or Brussels) but they share the same distrust against representative democracy and its institutions. The important semantics of the French "movement" of dissent to be studied are: a) the yellow vests themselves as an overwhelming sign of political identification that eliminates any other partial orientation, b) the brutality that the demonstrations took, making violence a necessary signifier of their message and c) the use of polls as an important tool of producing an imaginary massiveness which rarely appeared in the French streets. In the french case, yellow vests and polls consists signs of a modern "technology" of radicalization while the routine of violence gives to this politicization an archaic character. Both the French and the Greek cases are ideal to understand the new forms of political signs and terms which are not political by definition but the threatened (upper or lower) middle classes have used in order to express their fear and instability. From the motorbikes parading vigorously in Syntagma Square to the yellow vests demonstrating violently in the streets of Paris there is an ambiguous politicization of "neutral" symbols of the past to be examined and understood. An unexpected and radical politicization of social norms which is not always connoting a democratic perspective.

The Right Colour: Branding the New European Right

Gregory Paschalidis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

In the past decade the New European Right, with its distinctively populist, anti-liberal, nativist and eurosceptic agenda, has moved from the fringes into the mainstream, resulting into a sweeping change in the european political landscape. As a rule, the continent-wide rise in the electoral appeal of the NER has been accompanied by the adoption of a new political rhetoric and new political symbols (colours, logos). Utilizing a transcontinental sample of over twenty NER parties, this study focuses on the new visual identities involved in their branding (or rebranding) as mainstream political actors and examines the semiotic strategies employed in the cultural and medial construction of their distinctive political identity. Some of the main issues raised in this line of investigation are: Is the ideological affinity and the transnational collaboration of the NER parties expressed in a common visual vocabulary? Do the NER visual strategies conform to the historically established grammar of European political colour coding or do they effectively modify it, creating new political spaces and subjectivities?

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Racist/Hate discourse II

Συντ: Α. Στάμου

Ευρωπαϊκή μεταναστευτική κρίση και οι συνέπειες της. Σημειωτική ανάλυση του φαινομένου κατά την περίοδο 2015-16 και οι πολιτικές διαχείρισης της κρίσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Λαζαρίδου Δέσποινα, Παπαδόπουλος Νικόλαος

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η μετανάστευση είναι ένα πολυδιάστατο, πολυεπίπεδο κοινωνικό φαινόμενο, εφόσον αποτελεί μια δυναμική διαδικασία, οι μορφές της οποίας ποικίλλουν και μεταβάλλονται ανάλογα με τις διάφορες πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα σε κάθε κοινωνία. Κυρίαρχος παράγοντας που οδηγεί στην μετανάστευση, αποτελεί η φυγή του ατόμου από συνθήκες που απειλούν τη ζωή και την ασφάλειά του, κυρίως από εμπόλεμες περιοχές και καθεστώτα που παραβιάζουν με αυταρχικό τρόπο, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ατομική ελευθερία. Την περίοδο 2015 – 2016, μια αθρόα εισροή πληγέντων από τον πόλεμο στη Συρία, κατέφθασε στις ευρωπαϊκές ακτές, αναζητώντας άσυλο και την λήψη μέτρων προστασίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αξιοσημείωτο είναι, πως χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στη θάλασσα προσπαθώντας να φτάσουν σε κάποια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εκπαίδευσης. Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική κρίση είχε ως απόρροια την ανάδυση φαινομένων, όπως του λαϊκισμού και της ξενοφοβίας, τα οποία διατάραξαν τις μέχρι πρότινος κοινωνικές ισορροπίες. Σκοπός της εν λόγω έρευνας είναι να εξετάσει το φαινόμενο της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής κρίσης και τις συνέπειες της, καθώς και τα μέτρα επίλυσης του ζητήματος που συμφώνησε η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμέσω της σημειωτικής προσέγγισης. Η μεθοδολογία της έρευνας βασίζεται στο θεωρητικό πλαίσιο, με ορισμούς και ανάλυση βασικών εννοιών που θα βοηθήσουν στην κατανόηση της. Στη συνέχεια, περνώντας από την θεωρία στην εφαρμογή της, θα πραγματοποιηθεί σημειωτική σωσσυριανή ανάλυση της προσφυγικής κρίσης, ως σημείο της Ευρώπης και των πολιτικών διαχείρισης της Ε.Ε. Καθοριστικό ρόλο, παίζουν οι αναφορές στις στατιστικές και στα σχετικά με την μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιστημονικά άρθρα.

Η απόκτηση του Παγκόσμιου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου από την Γαλλία ως νέα μυθολογία της σύγχρονης γαλλικής κοινωνίας στην Ευρώπη της κρίσης

Αναστασία Τόλιου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Εισαγωγή: Τον Ιούλιο του 2018, στον απόηχο των θριαμβευτικών πανηγυρισμών για την στέψη της Γαλλικής Εθνικής Ομάδας ως παγκόσμια πρωταθλήτρια ποδοσφαίρου, ξεκίνησε στην Γαλλία μια δημόσια συζήτηση για τους πραγματικούς νικητές του Παγκόσμιου Κυπέλλου και το κατά

πόσο μια ομάδα, της οποίας οι 19 από τους 23 παίκτες ήσαν μετανάστες (Francois, 2018), δύναται να θεωρείται αντιπροσωπευτικό εθνικό σχήμα μιας ευρωπαϊκής χώρας. Τούτο το μη-δομημένο, αλλά έντονο, κίνημα διαμαρτυρίας, επιχειρηματολόγισε ότι η εν λόγω επιτυχία δεν ανήκει στο Γαλλικό λαό και αποτελεί σημείο της ευρωπαϊκής αποικιοδόμησης. Από την άλλη πλευρά, οι θιασώτες της αποικιοκρατικής Γαλλίας, υποστήριζαν πως η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου αντικατοπτρίζει την ουσία της Γαλλικής Δημοκρατίας: όλοι οι πολίτες της "Μεγάλης Αυτοκρατορίας" χωρίς χρωματικές, φυλετικές ή θρησκευτικές διακρίσεις ενώνονται για να κερδίσουν το Τρόπαιο υπηρετώντας την "Πατρίδα". *Στόχος της μελέτης:* Η παρούσα μελέτη στοχεύει να αναλύσει και να ερμηνεύσει σημειολογικά και σημασιολογικά την παραπάνω δημόσια συζήτηση χρησιμοποιώντας ως μέσο αντιπαραβολής το κλασικό παράδειγμα που αναλύει ο Roland Barthes στις "Μυθολογίες" του, το οποίο βασίζεται στο εξώφυλλο του περιοδικού Paris Match (1955) με το νεαρό μαύρο αγόρι, ντυμένο με τη στολή του Γαλλικού Στρατού να χαιρετά στρατιωτικά τη γαλλική σημαία.. *Συζήτηση:* Ο Roland Barthes επισημαίνει την σημασιακή κατάχρηση του εν λόγω εξώφυλλου και επιχειρεί να αποδομήσει τους καθιερωμένους μύθους του αστικού τρόπου ζωής και της δύναμης της διαφήμισης, η οποία αν και στα σπάργανα στα τέλη της δεκαετίας του '50, φαίνεται να καλλιεργεί στερεότυπα και να διαμορφώνει την αστική επικοινωνία. Τούτη η σημασιακή κατάχρηση του μικρού νέγρου προκειμένου να εντυπωθεί στον μεσοαστό Γάλλο ο μύθος της υπεροχής του σε σχέση με τους προερχόμενους από τις Αποικίες, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η εξουσία, μέσω των διάφορων μορφών αστικής επικοινωνίας, εκμεταλλεύεται το σημαίνον (το αγόρι) για να μεταβάλει την αξία του σημαινόμενου. *Συμπέρασμα:* Η παρούσα μελέτη θα αναδείξει τις αναλογίες των δύο σημείων και θα επιχειρήσει να αποκωδικοποιήσει τον σύγχρονο τρόπο σκέψης της γαλλικής μέσης τάξης σε μια προσπάθεια να αναδειχθούν οι αντικατοπτρισμοί των σύγχρονων μύθων της γαλλικής κοινωνίας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα αλλά και η επίδραση που έχει η σημερινή Ευρώπη της κρίσης στις μυθολογίες του Γαλλικού λαού.

Τα υποκοριστικά επιθήματα της νέας ελληνικής και της ιταλικής γλώσσας ως ενδεικτικά σημεία εκφωνήσεων με ρητορική μίσους

Παναγιώτης Κατσαρός

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας του διαδικτύου βοηθά στην άμεση ανταλλαγή απόψεων μεταξύ ανθρώπων που βρίσκονται από τη μια άκρη της γης στην άλλη, ενώ, μέσω διαδικτυακών κοινοτήτων αναπτύσσεται γραπτός λόγος διεπίδρασης σε ζητήματα καθημερινότητας. Εκκινώντας από την παραδοχή αυτή, η εισήγηση εστιάζει στη γλωσσική περίσταση με επίκεντρο τα *Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης* (βλ. Κατσαρός 2017: 985-989) και στην παρατήρηση των Dressler & Merlini Barbaresi (1994: 574, 45-49) ότι το νόημα των υποκοριστικών επιθημάτων παρουσιάζει μια αυτόνομη αλλά και προνομιακή σχέση απέναντι στην

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

πραγματολογία. Τα υποκοριστικά επιθήματα όταν χρησιμοποιούνται από τα μέλη μίας κοινότητας μπορούν να αποτελούν ενδείκτες των κοινωνικών χαρακτηριστικών και ταυτοτήτων των ομιλούντων υποκειμένων. Επομένως, η μορφολογική εφαρμογή του υποκοριστικού σχηματισμού αφορά σημασίες που σχετίζονται με το εκφώνημα, δηλαδή μέσω λεκτικών σημείων σημειωτικής (βλ. Peirce 1965), ενώ κατά τη χρήση της γλώσσας τίθενται ερωτήματα αναφορικά με το αν μπορεί να υπάρχει (σε γενικές γραμμές) κανονικότητα και να ακολουθούνται αναμενόμενα σχήματα συμπεριφοράς αλλά και σε σχέση με το αν οι περιστάσεις που οδηγούν στην επιλογή μιας έκφρασης έναντι κάποιας άλλης (μερικές φορές) αποτελούν ένα χώρο μελέτης που προσδιορίζεται ως κοινωνική δείξη (βλ. Yule [1996] 2006: 12-18). Το ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της εισήγησης είναι η θεωρία της Μορφοπραγματολογίας (Dressler & Merlini Barbaresi 1994) η οποία διερευνά το πραγματολογικό χαρακτηριστικό [μη-σοβαρό] που εισέρχεται μέσω των υποκοριστικών επιθημάτων στις γλωσσικές περιστάσεις και στις γλωσσικές πράξεις και επιχειρείται να διαπιστωθεί αφενός σε πιο βαθμό αυτά (τα υποκοριστικά επιθήματα) μπορούν να αποτελέσουν στη νέα ελληνική και στην ιταλική γλώσσα μια στρατηγική επιλογή για αναβάθμιση της προσλεκτικής δύναμης των μισαλλόδοξων προθέσεων των ομιλητών, αφετέρου μελετάται σε ποιες περιπτώσεις το διαλεκτικό αποτέλεσμα των εκφωνημάτων που επιτυγχάνουν, σε σχέση με τους ακροατές, μπορεί να συμβάλλει στη διάδοση της ρητορικής μίσους.

21:00 *Gala Dinner*

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

Sunday, November 3rd

09:00-10:00 KEYNOTE 4 / Chair: G. Paschalidis

Hall 1

"First time as historical driver, second as fantasy: nationalism's Second Coming and the paradoxes of populism"

Ulf Hedetoft, *Director, Center for the Study on Nationalism, Saxo Institute, Faculty of Humanities University of Copenhagen, Denmark*

Nationalism was once a relatively progressive force, not without its problems, tragedies and Janus-faced features, but nevertheless a driver of modernization. It was based on the mutual recognition of state and people and of nation-state sovereignties via-a-vis each other within an international order. It led to the democratic form of governance, to welfare states, and later to neo-liberalism, diversity, the European Union, and globalization, which have in turn neutralized some of the core features of national sovereignty and homogeneity. This latter state of affairs has been met with anger, discontent, and cultural as well as political protests and opposition by populists in nearly all liberal and democratic nation-states, and in quite a few (eg. the USA, Hungary, Poland, Italy and Brazil) they have taken over control of the government or, as in the UK, forced momentous decisions to be made which break with the past trajectory in significant ways. My presentation will take a closer look at the background and defining characteristics of national populism, particularly its many inherent paradoxes, its fantasies of sovereignty, and the anarchy it is engendering – despite its intentions and the sound and fury of its rhetoric. It parades as the salvation of the western world, but comes across as a desperate form of civil religion - a shadow existence with an agenda replete with moralizing self-righteousness and nationalizing idealism.

10:00-12:00 SESSION 7

ARTS

Hall 1

Ευρωπαϊκό Θέατρο 21ου αιώνα: σημειωτική και αισθητική

Συντ: Δ. Κοσμοπούλου

Το ευρωπαϊκό θέατρο του 21ου αιώνα, τα σημεία ως τάσεις και η αισθητική ως Σημειωτική των φαινομένων

Ελένη Γκίνη¹, Δέσποινα Κοσμοπούλου², Αντωνία Τσαμούρη³, Τζένη Δάγλα⁴

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου¹, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών², Θεατρολόγος, κριτικός³, Θεατρική συγγραφέας⁴, Ελλάδα

Ο 21ος αιώνας βρίσκει την Ευρώπη μέσα σε μία συνθήκη έντονων αλλαγών που νοηματοδοτούνται από την οικονομική κρίση, τις μετακινήσεις πληθυσμών λόγω της μετανάστευσης και του προσφυγικού, από το ρεύμα του λαϊκισμού και του εθνικισμού και των

συνακόλουθων φαινομένων που επηρεάζουν όλες τις εκφάνσεις του βίου και του πολιτισμού της. Το θέατρο, ως ένα «ζωντανό» πολυσημικό σύστημα σημείων, αφομοιώνει και επεξεργάζεται αυτά τα ερεθίσματα και τροφοδοτεί την κοινωνία μέσω του κειμενικού λόγου, καθώς ο συγγραφέας εντοπίζει, σχολιάζει και παραδίδει στον αναγνώστη το προϊόν της δικής του κοσμοαντίληψης, και μέσω του σκηνοικού λόγου, καθώς το θεατρικό κείμενο παραμένει ατελές αν δεν παρασταθεί, αν δεν παραδοθούν τα σημαίνοντα και σημααινόμενα της κειμενικής χώρας στη σκηνή, στην κρίση του παραλήπτη - θεατή. Στα τέσσερα υπό εξέταση έργα («Νυκτόβια Ζώα», του Ισπανού Χ. Μαγιόργκα, «Κύκλοι και Ιστορίες» του Γάλλου Ζοέλ Πομερά, «Ένα και φύγαμε» του Βρετανού Χ. Πίντερ, και «Γυάλα» της Ελληνίδας Τζ. Δάγλα) τίθενται τα ζητήματα του ξένου, του αλλότριου, της εμφανούς και υπόρρητης απειλής. Με γνώμονα τη σημειωτική μέθοδο, όπως την εδραίωσε ο Γάλλος θεωρητικός Γκρεϊμάς, την ανέπτυξε η Αν Υμπερσφέλντ και συνομίλησε δημιουργικά μαζί της, μέσω της φαινομενολογικής προσέγγισης, ο Μερλώ Ποντύ, θα φωτιστούν οι θεματικές της ταυτότητας, της δυναμικής της ετερότητας, ο τρόπος που το ζήτημα της τρομοκρατίας/λαγνείας και του Άλλου έχει διαποτίσει τις κοινωνίες της Ευρώπης και επηρεάσει τον ψυχοδυναμικό της ιστό. Το θέατρο ως κάτοπτρο της σύγχρονης εποχής αντανακλά -μέσω της αποδόμησης του συμπαγούς κειμενικού λόγου σε θραύσματα- την αποικοδόμηση της Ευρωπαϊκής προοπτικής και ιδέας. Το άτομο απέναντι στην Ιστορία, η ευθύνη και η συμβολή του, η αγωνιώδης αποδόμηση των παραδοσιακών με στόχο την κατασκευή “αλλότριων” μορφών έκφρασης και η επιτελούμενη -μέσω αυτών- αμφισβήτηση της πολιτικής ορθότητας του συστήματος και κριτική προσέγγιση του Ευρωπαϊκού οράματος, αντικατοπτρίζονται ευκρινώς στη θεματική και προβληματική των σύγχρονων συγγραφέων. Με την ανάλυση και επεξεργασία μέσω της σημειωτικής μεθόδου των σημείων που διατρέχουν και σημαίνουν τη ρηξικέλευθη και ανατρεπτική δυναμική των κειμένων, την εξίσου μοντέρνα σκηνοική τους παρουσίαση και την ανάλογης έντασης πρόσληψή τους από τον θεατή, συμπεραίνει κανείς ότι βρισκόμαστε στο κατώφλι ενός “ανανεωμένου πολιτικού θεάτρου”: το Μοντέρνο Πολιτικό Θέατρο του 21ου αιώνα, άμεσο, καυστικό, νευρώδες, το οποίο αποτελεί μια πρόκληση και θα προβληματίσει θεωρητικούς του θεάτρου ως προς την κατάταξη και ταξινόμησή του, ως προς την ερμηνεία των σημείων των καιρών και της Ευρώπης του σήμερα.

Τα Νυκτόβια Ζώα του Χ. Μαγιόργκα ή ο ξένος στο εφιαλτικό τοπίο μιας υφέρπουσας απειλής Ελένη Γκίνη

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

Ο βραβευμένος Ισπανός δραματουργός και δοκιμιογράφος Χουάν Μαγιόργκα (1965 -), γνωστός και στη χώρα μας από ποικίλες αναπαραστάσεις και μεταφράσεις των έργων του, παραδίδει ένα ακόμη θεατρικό έργο με τον τίτλο «Νυκτόβια Ζώα» (2008), το οποίο στοχεύει στην κατάδειξη του ανοίκειου και της βίας στη συγχρονία του δυτικού – και όχι μόνο – κόσμου. Διαμέσου του μεταναστευτικού ζητήματος, αναδεικνύεται η θεματική της ψυχολογικής και σωματικής επιβολής καθώς η δύναμη του μυστικού, ενισχύει την εξουσία του γηγενούς θύτη

έναντι του ξένου, του ευάλωτου κοινωνικά και ψυχολογικά μετανάστη/θύματος. Διαπροσωπικές σχέσεις ιδωμένες υπό το πρίσμα της εξουθενωτικής απειλής, ψυχικά διασαλευμένες ισορροπίες, αντίρροπες και αντιφατικές κοινωνικές δυναμικές συγκροτούν ένα ιδιότυπο σύστημα σημείων που δύναται να εξεταστεί υπό την οπτική του σημειωτικού τετραγώνου, όπου αναδεικνύονται οι δυνάμεις της απάτης και της αλήθειας, του είναι και του φαίνεσθαι.

Αναζητώντας την ταυτότητα της Ευρώπης στο Κύκλοι και Ιστορίες του Ζοέλ Πομερά

Δέσποινα Κοσμοπούλου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

Ο Γάλλος δραματουργός Ζοέλ Πομερά (1963 -), τον οποίο ο Πίτερ Μπρουκ θεωρεί διάδοχό του, είναι γνωστός στην Ελλάδα από τις παραστάσεις του στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών και στο Θέατρο Τέχνης. Ο συγγραφέας εντάσσεται στους ουμανιστές καλλιτέχνες της εποχής μας δεδομένου ότι τα κριτήρια και οι καταστάσεις που δημιουργεί συγκροτούν το ονομαζόμενο σύγχρονο και “ανανεωμένο πολιτικό θέατρο”. Το έργο του “Κύκλοι και Ιστορίες” που πρόκειται να μελετηθεί στο πλαίσιο της ανακοίνωσής μας αναφέρεται στην ‘ανακεφαλαίωση’ του αφηγήματος της Ευρωπαϊκής ιστορίας από τον Μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Στο έργο αναδύονται οι ιδεολογίες που υπογραμμίζουν το τέλος μιας εποχής: το σαθρό υπόβαθρο της ηθικής διά της αλληλεγγύης όπως το βιώνει σήμερα η Ευρώπη. Μέσα από την τεχνική του flashback δημιουργούνται συστήματα σημείων που υπογραμμίζουν πιθανότητες και αλληλουχίες που αφορούν στην προβολή ενός νέου κόσμου που επαγγέλλεται το ευρωπαϊκό όραμα. Η μέθοδος που θα ακολουθήσουμε θα στηριχθεί σε έννοιες και όρους του Algirdas Julien Greimas, καθώς και άλλων Σημειολόγων όπως Anne Ubersfeld, Patrice Pavis.

Ζητήματα πολιτικής ελευθερίας στη γραφή του Χάρολντ Πίντερ

Τόνια Τσαμούρη

Θεατρολόγος, Κριτικός, Ελλάδα

Ο Χάρολντ Πίντερ, δεινός πολέμιος της ευρωπαϊκής και δή της Αγγλικής ιμπεριαλιστικής πολιτικής, εκφράστηκε απερίφραστα τόσο με θεατρικά του κείμενα, όσο και με ποιήματά του. Μέσα από τα γραπτά του, όπως και στον λόγο του κατά την παραλαβή του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας (2005), στράφηκε κατά της ανελευθερίας του λόγου, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, καθώς και κάθε προσπάθειας περιθωριοποίησης βάσει πολιτικών, θρησκευτικών ή γλωσσικών απόψεων και πεποιθήσεων που κατέκλυζαν την Ευρώπη ήδη από τα τέλη του 20ού και τις αρχές του 21ου αιώνα. Ο συγγραφέας θα εξεταστεί ως χαρακτηριστική φωνή της Αγγλίας των τελών του 20ού και των αρχών του 21ου αιώνα, εστιάζοντας στις ρητορικές, αλλά και στις πράξεις βίας και επιθετικότητας που χρησιμοποιούν οι πιντερικοί ήρωες με στόχο την κατάλυση της σωματικής, θρησκευτικής και γλωσσικής ελευθερίας του Άλλου. Ο Πίντερ θέλησε να

προειδοποιήσει για τους κινδύνους που ελλοχεύουν πίσω από την καταπάτηση δικαιωμάτων και ελευθεριών που είχαν διαμορφώσει το Ευρωπαϊκό ιδεώδες. Εν προκειμένω, θα εξεταστούν το θεατρικό έργο «Ένα και φύγαμε» και το ποίημα «Old days», υπό το θεωρητικό πρίσμα της Φαινομενολογικής θεωρίας του Maurice Merleau-Ponty, αλλά και της θεατρικής σημειωτικής του Keir Elam.

Η τεχνική "stream of consciousness" στο θέατρο του 21ου αιώνα

Τζένη Δάγλα

Θεατρική συγγραφέας, Ελλάδα

Στη "Γυάλα" καταδεικνύεται η απήχηση της πολιτικής της Ε.Ε. στο ζήτημα της ελληνικής κρίσης και στο προσφυγικό. Η προβληματική του έργου, με αφετηρία το μεμονωμένο άτομο και το πάθος του, εξετάζει τη συλλογική μοναξιά και τον συλλογικό θάνατο. Ζητήματα όπως η αποδόμηση και ο εκφυλισμός του συστήματος αξιών σε σύστημα άσκησης εξουσίας, οι ιδεολογικές αντιφάσεις, ο κυνισμός της ευρωπαϊκής πολιτικής, και το αποτύπωμά τους στη συνείδηση των λαών, ανατέμνονται μέσα από ένα ιδιότυπο κείμενο γραμμένο με την τεχνική της συνειδησιακής ροής. Μέσα από το κείμενο της "Γυάλας", η Δάγλα επιχειρεί ένα βαθύ και τολμηρό ταξίδι-κατάβαση στη συλλογική συνείδηση και στο τραύμα που επιφέρει σε αυτή η διάσταση μεταξύ του ευρωπαϊκού οράματος και της εφαρμογής του στην πράξη. Η παθογένεια του ευρωπαϊκού αξιακού συστήματος, η μονόπλευρη ερμηνεία της προοπτικής των λαών, η "ελαχιστοποίηση" του ατόμου από πολίτη σε μετανάστη/ άστεγο/ πτώμα, είναι θέματα που διατρέχουν το κείμενο. Η Γυάλα δεν έχει "εξωτερική" γραφή, δεν είναι κείμενο "έτοιμο" προς αναπαράσταση: η εκφορά γεννάται και γεννάται, ο λόγος εύθραυστος "ανακαλύπτεται" επί σκηνής, εκεί είναι το στοίχημα του έργου.

POLITICS

Hall 2

Official EU discourse I

Chair: L. Kostopoulou

EU Newspeak: Camouflaging Disagreement; Constructing Consent?

Rea Wallden

Hellenic Open University, Greece

This paper addresses certain discursive strategies functioning in the formalised terminology used by the EU administration. It focuses on the case of the EU Working Group on Higher Education. Its analyses use elements of the Greimas-ian methodology, informed by Derrida's and Foucault's approaches to the concept of power. Throughout EU's existence, a surprising abundance of acronyms, neologisms and formalised expressions has been produced, proliferated and accumulated, creating an intimidating universe, almost opaque to the outsider. Its first function is precisely this: mystification of its processes for the uninitiated. However, a significant other

function concerns the inter-state negotiation itself. It allows diverse interpretations, camouflaging disagreements, of which everyone involved is conscious but no one articulates publicly. In this paper, two examples will be presented under this lens, both of which taken from the texts supporting the meetings of the EU Working Group on Higher Education (agendas, reports, presentations etc.) for the years 2016-18. The first example regards a group of terms (such as quality, innovation, autonomy) that belong to and recall an Enlightened, and even socially progressive, discourse; yet they are also given a neoliberal interpretation, often almost opposite to their initial one. The second example regards a group of terms that are supposed to refer euphemistically to fascism (such as extremism and populism), which actually function as a re-distribution of political categories and an obfuscation of the real threat. These strategies hide the political under the administrative, or rather hide their very intimate articulation. While contributing to the self-preservation and reproduction of the EU administration, they constitute a threat for the European project as such.

Envisioning and visualizing nanotechnology in the European Union

Konstantinos Michos

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The European Union has a strong history of funding scientific research under coordinated projects titled "Framework Programmes for Research and Technological Development". Spanning over three decades, the Framework Programmes (FP) aim to support research and growth in all scientific areas and provide the European Union with a competitive edge in globalised markets. Moreover, they act as a means of unification, bringing scientists together and bridging gaps across various fields, in line with the core values of the European Union. Actions of such scale and ambition rely heavily on extensive and effective communication in order to accomplish the objectives set. The visual logotype accompanying each Programme is no exception; it needs to be easily identified, inspire excellence and encompass the values endorsed by the initiative. Logos of commercial products need to fulfill similar roles. But unlike those, FP logos are not a call to consume but rather an offer to fund. The scope of this study is to analyse the characteristics of Framework Programme logos from the late 90s until today and discuss if they reflect the goals of each Programme as well as the values of the European Union. Any notable changes in the visualization style of the logos are of particular interest, as they could indicate adaptation efforts to various sociopolitical shifts in recent years, including, but not limited to, the financial crisis.

European universities go global: A comparative analysis of multisemiotic persuasive discourse in French and Greek university websites

Parthena Charalampidou

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

The purpose of this presentation is to examine the way French and Greek universities attempt to reach a global audience through the translation of their websites into English. Although in both countries undergraduate programmes are either completely free or require very low fees, this is not the case with most second cycle programmes of study. Our analysis will focus on the microlevel of website homepages which are considered the mirror of the website and whose aim is to attract attention, create interest and prolong navigation. Homepages function, mainly, in an operative way and exhibit a lot of promotional features which are realized multisemiotically. Drawing from research on other website subgenres such as non-profit (Charalampidou 2019) and corporate ones (Charalampidou 2012, 2015) we will attempt to identify the multisemiotic persuasive means used in both original and translated university websites and the ways they attempt to appeal to different target audiences in each linguistic version. Considerations on the role of culture in persuasive web discourse will also be addressed. For a systematic analysis and observation of the websites under study (French, Greek and their translations into English) we will adopt a corpus-based methodology that will consist of four mini-corpora (Zanettin 1994). In an attempt to address the multisemiotic nature of website homepages these corpora will be compiled with the use of the UAM Image Tool (O' Donnell 2008), a free software that allows for the integration of verbal information into images serving as an interpretation of their function (Habert 2005, Leech 2005). Additionally, pictorial elements will be annotated on different levels and sublevels on the basis of methodological tools drawn from the field of social semiotics (anchorage (Barthes 2007), metafunctions (Kress and Van Leeuwen 1996, 2002)). The research is expected to reveal differences in the use of multisemiotic persuasive means adopted by universities in the two countries as well as in the image of European higher education projected in each case.

Good morning Europe! The semiotics of advertising to welcome Europe to the Republic of Cyprus in May 2004

Evrripides Zantides

Cyprus University of Technology, Cyprus

Advertisements are cultural texts, which besides providing information about a product or a service, convey meanings and formulate significations of ideology. While these ideologies reflect who and what we are, they are often related to identity, gender, politics and other social values. The aim of the current paper is to investigate the rhetoric of the verbal and nonverbal messages in a series of advertisements that were published just before the induction of the Republic of Cyprus to the European Union in May 2004. These advertisements aimed to inform the citizens about the change and arrival of a new social identity, as members of the wider European family. Specifically, through visual semiotic analysis, the study seeks to explore which cultural meanings can be extracted from these advertisements, in respect of the design of the verbal information (Typography), its placement, as well as its relationship with the images used. The results show

that advertisements adopt identity signs of locality in order to welcome the new, wider schema of the European status in the Republic of Cyprus. The prevalence of such emic, rather than etic concepts of social values, portrays the power of ideology as a result of how local people behave, perceive and think about themselves internally within their culture. As such, the welcoming of Europe in the advertisements builds and depends on the emic characteristics of the designated culture.

MEDIA & CULTURE
Μύθοι της Ευρώπης
 Συντ: Ε. Κουρδής

Hall 3

Coining the myth of Europe. A semiotic approach to the Greek 2€ coin

Panagiotis Xouplidis

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

According to ancient Greek mythology ‘Europa’ was a Phoenician maiden abducted by Zeus and although this founding myth does not constitute an official symbol of the European Union, her name was given to a continent and inspired several pieces of art. Likewise, in the 1500s, Europa regina (*Queen Europe*) was a popular map-like image of the European continent in a shape of a woman-queen. The female continent founding myth conceived as motherland can also be observed on the Greek €2 coin. The euro was launched on 1 January 1999 but it was fully introduced on 1 January 2002, replacing the banknotes and coins of the national currencies. The euro is a powerful ideological messenger for of its everyday presence in European and non-European societies. The Eurozone discourse demonstrates on euro coins the carefully planned coexistence of supranational and national imagery, as the significance of metal money signs is used as means of projecting political identities within the European Union. All euro coins have a common side with images of the European Union or Europe, which symbolize unity, and a national side, which indicates the issuing country. The common side of the Greek €2 coin depicts a geographical image of Europe and the national side depicts a scene from a mosaic in Sparta (third century AD), showing Europa being abducted by Zeus, who has taken the form of a bull. The presentation applies visual semiotic methodologies to interpret the monetary iconography of the Greek €2 coin based on modern Europe’s founding myth.

"Η αρπαγή της Ευρώπης": Μύθος, εικόνα, πολιτική

Στυλιανή Μπάρτζου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Η παρούσα εισήγηση συνιστά μια πρόταση ανάγνωσης και ερμηνείας της εικαστικής αναπαράστασης του ιδρυτικού μύθου της Ευρώπης στην ιστορία της δυτικής τέχνης, από την

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

εποχή του Τιζιανο ως τον εικοστό αιώνα. Η θριαμβευτική τελετουργία που επιβεβαιώνει η αρπαγή της Ευρώπης είναι ο γάμος ως έμβλημα της ένωσης του ατόμου με τη μεγάλη αλυσίδα που ενώνει τον έρωτα με την παγκόσμια αρμονία. Τα βασικά χαρακτηριστικά των αρπαγών συνίστανται αρχικά στη διαπαιδαγώγηση της νεαρής γυναίκας με σκοπό τον γάμο, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιείται η πολιτική και βιολογική καθυπόταξή της στον άνδρα, έπειτα αποτελούν ερωτικό ερέθισμα και παράλληλα επιβεβαιώνουν την πολιτικό κύρος των αριστοκρατών. Η αντίσταση στην αρπαγή και τον βιασμό αναδεικνύει αφενός την επιθυμία διατήρησης της αγνότητας, ενώ αφετέρου δοκιμάζει τη σωματική διάπλαση της γυναίκας. Ο μύθος της αρπαγής ανταποκρίνεται παράλληλα στην επιδίωξη της εξωγαμίας ως τρόπου αποφυγής της αιμομιξίας στο εσωτερικό μιας κοινότητας, με στόχο την ευγονία και τον εμπλουτισμό των βιολογικών- αλλά και πολιτισμικών- χαρακτηριστικών των απογόνων. Το θέμα της αρπαγής γυναικών εμπεριέχει πολιτικούς υπαινιγμούς της επιβολής και της διαρπαγής-τους οποίους είχε ήδη επισημάνει ο Ηρόδοτος- αξιοποιήσιμους στο πλαίσιο άσκησης της πολιτικής εξουσίας, προκειμένου οι πάτρωνες να νομιμοποιήσουν τη βία που ασκούν σε βάρος των υπηκόων τους, αλλά και την κυριαρχία του άντρα πάνω στη γυναίκα. Στην ιστορική πορεία ο μύθος της Ευρώπης συνδέεται με τη φερώνυμη ήπειρο σε ένα σύμπλεγμα πολιτικό και πολιτισμικό, όπου ο μύθος ανάγεται σε αλληγορία της ηπείρου. Αξιοποιείται σε γελοιογραφίες κυρίως του εικοστού αιώνα προκειμένου να αποδοθούν οι ιστορικές περιπέτειες της γηραιάς ηπείρου που αφορούν τους δύο παγκοσμίους πολέμους, καθώς και τις εύθραστες συμφωνίες που συνάπτονται σε διπλωματικό επίπεδο. Ωστόσο σε όλες τις περιπτώσεις προβάλλεται η βία που ασκεί ο άνδρας σε βάρος της γυναίκας, η οποία είτε νομιμοποιείται είτε σπανιότερα καταγγέλλεται.

Ευρώπης αρπαγή και σημείον Ευρώπης

Δέσποινα Γιαλατζή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

«Οι Μύθοι είναι ένα σπασμένο κάτοπτρο της αλήθειας, όπως το Ουράνιο Τόξο είναι η αντανάκλαση του Φωτός του Ήλιου, του οποίου οι ακτίνες διαθλώνται εντός των νεφών. Από τον σπασμένο όμως καθρέπτη, είναι δυνατόν να συγκεντρώσουμε τα θραύσματα, και να ανασυνθέσουμε την αρχική εικόνα...» (Πλούταρχος). Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να σκιαγραφήσει ένα σημειολογικό μονοπάτι από τον αρχέγονο μύθο της αρπάγης της Ευρώπης στον μύθο της γηραιάς ηπείρου. Αν υποθέσουμε ότι ο αρχαίος ελληνικός μύθος της πριγκίπισσας Ευρώπης και η απεικόνιση του στο ψηφιδωτό της Σπάρτης (έκθεμα 279, Αρχαιολογικό Μουσείο) αποτελούν ένα σημείο, τότε συμφωνά με τις *Μυθολογίες* του Roland Barthes έχουμε έναν πρώτο φορέα νοήματος. Όμως η αρπάγη της Ευρώπης προκύπτει όχι μόνο ως νέο σημείο αλλά και ως νέο σημαίνον υπό την μορφή του ελληνικού κέρματος. Το ευρωπαϊκό νόμισμα είναι ένα σημείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το ελληνικό κέρμα είναι ένα σημείο που δηλώνει την αναγκαία θέση της Ελλάδας στους κόλπους της ενωμένης Ευρώπης.

Υπάρχει πραγματικά μια ενωμένη Ευρώπη ή μήπως όχι; Αρκεί ένας αρχαίος ελληνικός μύθος για να ενώσει τους λαούς της γηραιάς ηπείρου σε μια νέα ταυτότητα; Μήπως ο αρχαίος μύθος εκπληρώνεται από έναν σύγχρονο μύθο?

Τα όρια των συμβόλων

Καλλιόπη Μπούσουλα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Έχουν περάσει πολλοί αιώνες από τη δημιουργία του μύθου της Αρπαγής της Ευρώπης από το Δία. Από τότε, η Γηραιά Ήπειρος, η χωρισμένη σε πόλεις - κράτη, σε αυτοκρατορίες, σε έθνη - κράτη μέσα από πολέμους, προσαρτήσεις κρατών, περιόδους κατοχής και ειρήνης έφτασε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το 1958, στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο απέκτησε τα σύμβολά της: τη σημαία των 12 κίτρινων αστεριών σε κύκλο τον ύμνο της, την *Ωδή στη Χαρά*, την *Ημέρα της Ευρώπης*, την 9η Μαΐου, επέτειο της «*Διακήρυξης Σουμάν*» το 1958, όταν ο Ρόμπερτ Σουμάν πρότεινε μια νέα μορφή πολιτικής συνεργασίας, που θα απέτρεπε τον πόλεμο μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών και θα διαχειριζόταν κεντρικά την παραγωγή άνθρακα και χάλυβα· το σύνθημά της «*Ενωμένοι στην πολυμορφία*»· το ενιαίο της νόμισμα, το ευρώ. Διακήρυξε την ελευθερία, την αλληλεγγύη, τη δημοκρατία, την ισότητα, το κράτος δικαίου, την ασφάλεια και την ειρήνη. Επέτρεψε την ελεύθερη μετακίνηση αγαθών και προσώπων, τη δημιουργία μιας ισχυρής, ανταγωνιστικής, οικονομικής συμμαχίας. Τα κράτη - μέλη της με τις δικές τους σημαίες, ύμνους, εθνικές επετείες, οικονομίες «ενώθηκαν» σε «ένα έθνος» με τη δική του ιστορία, κουλτούρα, οικονομία, σύνορα. Το ρητό «*η ισχύς εν τη ενώσει*» του Αισώπου ή αλλιώς “*United we stand, divided we fall*” του Donald Tusk, αποτέλεσε το θεμέλιο λίθο για την κατασκευή της Ε.Ε. Σήμερα με το Brexit, την αμφισβήτηση των συμβόλων και των αξιών της, τον ευρωσκεπτικισμό, το κατασκευάσμα απειλείται. Τα μέλη διεκδικούν τα δικαιώματά τους από τα υπόλοιπα μέλη, προσπαθούν να ορίσουν τη θέση τους στο Ευρωπαϊκό οικοδόμημα με βάση τις αρχές της ισότητας. Οι οραματιστές ηγέτες, όσοι αντιστάθηκαν σε πρακτικές ελέγχου, ενέπνευσαν μια ειρηνική, ενωμένη και ευημερούσα Ευρώπη. Οι πολίτες της σήμερα ψάχνουν τα όρια των συμβόλων της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναζητά ένα περισσότερο επιτυχές branding για να διαχειριστεί την υπόσχεση που τους έδωσε το 1958.

12:00-13:00 Brunch

13:00-15:00 SESSION 8

ARTS

Αβέβαιες κατασκευές

Συντ: Μ. Κοκκώνης

Hall 1

Ανύπαρκτη εμπιστοσύνη. Η Ευρώπη σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Μια προσέγγιση της ευρωπαϊκής ανασφάλειας μέσα από κείμενα του σύγχρονου γερμανόφωνου θεάτρου.

Κατερίνα Ζάχου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Εμπιστοσύνη [Trust] και Κατάσταση εκτάκτου ανάγκης [Im Ausnahmezustand] είναι τίτλοι από δύο κείμενα του συγγραφέα και σκηνοθέτη Falk Richter [Φάλκ Ρίχτερ], που δανείζομαι στην παρούσα εισήγηση. Η Ευρώπη ως κλειστό κύκλωμα και δυστοπική κοινωνία. Συστήματα παρακολούθησης περιορίζουν τις κινήσεις των ανθρώπων, το τοπίο καθορίζεται ως μη υπαρκτό καταφύγιο. Το θεατρικό κείμενο προσφέρεται βορά σε ρομποτικά ανθρωποειδή και σε κατεστραμμένους ανθρώπους. Το χρήμα είναι πανταχού παρόν ως ένας σύγχρονος θεός. Η οικονομία, οι μετοχές, οι CEO, τα λευκά κολάρα, τα υψηλόβαθμα στελέχη των πολυεθνικών αποκτούν ρόλους στο σύγχρονο θέατρο. Μια Ευρώπη που καταβροχθίζει τις αξίες της και καταστρέφει τα παιδιά της μέχρι τελικής πτώσεως, μια Ευρώπη φρούριο του πλούτου των λίγων στο όνομα μιας ανύπαρκτης ασφάλειας. Την ίδια στιγμή οι ευρωπαϊκοί θεσμοί προσπαθούν να αναβιώσουν τα οράματα της συμφιλίωσης και της ενότητας με θεατρικές παραστάσεις κατά παραγγελία, καθώς και με διάφορα προγράμματα όπως το European Balcony Project. Αντικείμενο της εισήγησης είναι η εικόνα της Ευρώπης, όπως διαμορφώνεται μέσα από την κριτική ανάλυση λόγου (Laclau & Mouffe) σε κείμενα του σύγχρονου γερμανόφωνου θεάτρου, μεταξύ άλλων μέσα σε κείμενα των Sibylle Berg, Ferdinand Schmalz, Martin Heckmann και Elfriede Jelinek καθώς και η αποδόμηση των ευρωπαϊκών μύθων και αξιών του παρελθόντος ιδιαίτερα μετά την οικονομική και προσφυγική κρίση. Τα θεατρικά κείμενα μέσα από την αποσπασματικότητα και την κατακερμάτιση τους αναδύουν την εικόνα μιας κατακερματισμένης και πολυδιασπασμένης Ευρώπης. Το σύγχρονο μεταδραματικό θέατρο (Lehmann) είναι ένα πολιτικό θέατρο σε αναζήτηση ταυτότητας.

Δημιουργική Ευρώπη: Ευρωπαϊκή πολιτική για τον κινηματογράφο και η κατασκευή της Ευρωπαϊκή Ταυτότητας

Ελένη Σιδέρη

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ελλάδα

Οι Wolfram Kaiser, Stefan Krankenhagen and Kerstin Poehls (2016) εξετάζοντας την έννοια της Ευρωπαϊκότητας στο πλαίσιο των μουσείων υπογράμμισαν ότι δε αποτελεί μια διαδικασία διαμόρφωσης θεσμών και μηχανισμών ενσωμάτωσης αλλά και ένα πολιτισμικό πρότζεκτ. Ειδικά από τις δεκαετίες του 1980-1990, σύμφωνα με τον Criss Shore (2006), η Ε.Ε. άρχισε να αναπτύσσει ένα μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις πολιτικές του πολιτισμού με στόχο τη διαμόρφωση μια πιο συνεκτικής ευρωπαϊκή ταυτότητας και έτσι η βιοπολιτική της εξουσίας άρχισε να εφαρμόζεται σε νέα πεδία πολιτικής. Η στιγμή συνέπεσε με εξελίξεις στο μιντιακό χώρο (κινηματογράφο και τηλεόραση), για παράδειγμα βίντεο, δορυφορικές επικοινωνίες αλλά

και τη σταδιακή διεύρυνση προς τις χώρες της ανατολικής και νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Η παρουσίαση θα επικεντρωθεί στην ανάλυση τριών ειδών λόγων και την εφαρμογή τους στην κινηματογραφική πολιτική της Ελλάδας, Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και Γεωργίας: 1. των θεσμικών, όπου θα εξεταστούν τα δύο προγράμματα υποστήριξης της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής παραγωγής το EURIMAGES και της Δημιουργικής Ευρώπης (MEDIA) 2. των υπεύθυνων εφαρμογής των παραπάνω προγραμμάτων στις τρεις χώρες 3. των δημιουργών που γίνονται αποδέκτες αυτών των πολιτικών. Στόχος είναι να διερευνηθούν τα διαφορετικά επίπεδα (‘από πάνω’ και ‘από κάτω’), κλίμακες (ατομικός, εθνικός, υπερεθνικός) όχι ως αντίθετοι πόλοι αλλά μέσα τις συγκλίσεις και αποκλίσεις που διαμορφώνουν τις πολιτικές του κινηματογράφου στην ΕΕ σήμερα μέσα από ένα συγκριτικό πρίσμα.

Η παρακμή της Ευρώπης στο Film Socialisme του Jean-Luc Godard

Νίκος Τερζής

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Ο Godard, νεαρός ακόμη, έφερε τη σημειολογία στο επίκεντρο της θεωρητικής του σκέψης, όταν η αξιοποίηση της στην αισθητική μελέτη/ανάλυση κινηματογραφικών ταινιών δεν ήταν καν στα σπάργανα. Ήδη το 1960, αυτός ο μεγαλοφυής πειραματιστής άνοιξε τον κινηματογράφο στη βαθειά του δομή, με την ταινία του *A Bout de Souffle*, όπου επιδίδεται σε ριζηκελεύθα τολμήματα ως προς την κινηματογραφική γλώσσα, δημιουργώντας μια μετα-γλώσσα. Ενώ χαρακτηρίζεται από το 1960, ως ακραιφνής μοντερνιστής, διακρίνεται για τις εξαιρετικά πολλαπλές διακειμενικές αναφορές του σε άλλες μορφές τέχνης (ζωγραφική, λογοτεχνία, μουσική, κινηματογράφο, ποίηση, φιλοσοφία κ.λπ.), στοιχεία που δύο δεκαετίες αργότερα (1979), αποδόθηκαν στην μεταμοντέρνα πρακτική. Με το *Week-end* (*Σαββατοκύριακο*, 1967), ο Godard, εξαντλεί αριστοτεχνικά τα όρια του αστικού κινηματογράφου του θεάματος, σηματοδοτώντας επικά και το τέλος του. Το *Week-end*, στο οποίο η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται, είναι ένα μεταφορικό κριτικό πορτρέτο καθημερινών τρόμων και άλυτων αντιφάσεων της μοντέρνας Γαλλικής καπιταλιστικής κοινωνίας. Δεν προσφέρει μια ολοκληρωμένη πολιτική ανάλυση, αλλά άριστα ενορχηστρωμένες νύξεις, αναφορές στην παράδοση, εκτενείς μονολόγους ως παρεμβολές/διακοπές στην συνέχεια της ιστορίας κ.ά. που ανιχνεύουν τα προβλήματα ως τις ρίζες τους. Η ταινία εμφανίζεται προφητική ακόμη και σήμερα καθώς τίποτα από όσα αναδεικνύει ως τραύματα/στρεβλώσεις δεν έχει θεραπευτεί! Παρουσιάζει δύο επίπεδα χρονικότητας: τον αφηγηματικό χρόνο της κύριας αφήγησης, που εκτυλίσσεται κατά βάση γραμμικά με ελλειπτικά κενά ανάμεσα στα κομμάτια της Μπρεχτικής, συχνά σουρεαλιστικής δραματουργίας, τα οποία ως πλάνα μεγάλης διάρκειας, παρουσιάζουν χωροχρονική συνέχεια, συγκροτώντας εν συνόλω ένα Σαββατοκύριακο. Ταυτόχρονα υπάρχει μια καινοτόμος συμβολική διάσταση που περισσότερο και από τους τίτλους κυοφορείται στον αποκαλυπτικό/ρηξικέλευθο λόγο, χαρακτήρων της λογοτεχνίας (Emily Bronte, Tom Thumb), & ιστορικών προσώπων (Saint Just, Paul Gegauiff, Isidore Ducase). Μεθοδολογικά αξιοποιώ τη

σημειωτική του Peirce διότι στις ιδέες του βασίστηκε η Σημειωτική της εικόνας και κατ' επέκταση του κινηματογράφου, τουλάχιστον σύμφωνα με την προσέγγιση του Peter Wollen.

From habit to discipline by way of visual signs

Kelly Schoina

National Technical University of Athens, Greece

“All prisoners rise at daybreak, so that, after making their beds, cleaning and washing themselves and attending to other needs, they generally begin their work at sunrise. From that moment, no one may go into the rooms or other places except to the workshops and places assigned for their work. (...) At nightfall, a bell rings to mark the end of their work. (...) They are given half an hour to arrange their beds, after which they are not allowed to converse aloud or to make the least noise.” (Turnbull, J. 1797. *Visite a la prison de Philadelphie* (Fr. trans.) pp.15–16). An embodied time, material in its most discernible version. This is time in prison. Its division is meaningful to the extent that it signifies changes in the material dimension of life inside it, as well as in the bodies of the prisoners. Time in prison feels experiential and situated as it stands there speaking bans and obligations. Determining the sequence and duration of each act shapes processes whose distinctive features allows for their repetition. It is the birth of this possibility that enables the transition from action to practice, and essentially the construction of habits and the emergence of discipline. But vice versa, the actualization of discipline brings with it more and more divided times, increasingly frozen and localized processes, increasingly compact habits. Repeatability is a necessary condition for discipline to the extent that it generates it.

A crucial issue is therefore raised: What exactly is it that we mean when talking about ‘habit’, and what can it tell us about the human condition within discipline? By combining Foucault’s (1995) analysis of power, which sets the foundations of a detailed analysis of power relations in historically situated contexts, with Peirce’s theory of habit (West and Anderson 2016), which gives us a tool for describing the manifestation and reproduction of meaning in power relations, and the theory of material engagement (Malafouris 2013), a cognitive anthropological framework that highlights the role of materiality in the generation of meaning, our interdisciplinary approach attempts to frame the state of obedience as a situation whose meaning is actually founded on the actual relationship between prisoners and those supervising. And when we say ‘those’, let’s take it a step further and say that we are not only talking about living subjects, but also about the visual signs whose physical implications define what is and is not possible. Take, for instance, the uniforms worn by guards and prisoners, garments that dictate which end of the power relation the wearer occupies, and by extension the habits he or she will develop. As we see it then, visual signs complete or – better yet – enable the act of supervision.

1-3.11.2019 THESSALONIKI, GREECE

XII ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ | XII INTERNATIONAL CONFERENCE ON SEMIOTICS

Σημεία της Ευρώπης | Signs of Europe

ελληνική
σημειωτική
εταιρεία

hellenic
semiotics
society

POLITICS

Hall 2

Official EU discourse II

Συντ: Α. Μπλιούμη

Η προβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους πολίτες της. Η σημειωτική των συμβόλων της και η επικοινωνία τους

Μυρισιώτη Ελένη¹, Μαργαριτόπουλος Κυριάκος²

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης¹, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ελλάδα²

Στο λυκαυγές του 21^{ου} αιώνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι θεσμοί της, αντιμετωπίζουν μια σειρά από προκλήσεις, οι οποίες καθιστούν πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη για επικοινωνία με τους πολίτες και διαρκή παρουσία στην ζωή τους. Η κατασκευή της Ένωσης ενυλώνεται στη συνείδηση των ανθρώπων μέσα από ορισμένες πρακτικές. Σύμβολά της, όπως η σημαία της, ο ύμνος, η μέρα της Ένωσης και το ευρωπαϊκό «μότο» απηχούν στο βίο των πολιτών μια εικόνα ενότητας και ολοκλήρωσης διαμέσω του κοινού ευρωπαϊκού ιδεώδους και πολιτιστικού παρελθόντος. Η πρόοδος της τεχνολογίας και της επικοινωνίας λειτουργεί ως αρωγός στα σχέδια της Ένωσης για την πραγμάτωση ενός είδους διαφήμισης των σκοπών και των ενεργειών της. Πράγματι, τα Ευρωπαϊκά Όργανα σε κάθε ευκαιρία κάνουν αισθητή την παρουσία τους, ενώ υπεισέρχονται στο συγκινησιακό υποσυνείδητο των πολιτών της κάθε χώρας, απευθύνοντας ευχές σε εθνικές επετείους. Ερωτήματα της έρευνάς μας αποτελούν αφενός οι τρόποι με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση επιτυγχάνει τους παραπάνω σκοπούς κι αφετέρου η ύπαρξη κάποιου είδους κοινής στρατηγικής που καθιστά τις πρακτικές της να αποτελούν σημεία του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος. Ταυτόχρονα, τούτη η στρατηγική των επαναλαμβανόμενων σημείων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προώθησης του ευρωπαϊκού "Brand". Οι ευρωπαϊκοί θεσμοί έχουν αναπτύξει μια συγκεκριμένη επικοινωνία προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιούνται στρατηγικές μάρκετινγκ οι οποίες εξαιτίας του επαναλαμβανόμενου χαρακτήρα τους προσλαμβάνουν την έννοια του σημείου. Μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης, στην έρευνά μας θα επικεντρωθούμε στο πεδίο της προώθησης ενεργειών και στο κομμάτι της σημειολογικής πρόσληψής τους. Εξ άλλου κατά τον Barthes, ο μύθος δεν ορίζεται από το αντικείμενο του μηνύματός του αλλά από τον τρόπο που προφέρει αυτό το μήνυμα καθώς στο μύθο υπάρχουν όρια μορφής, δεν υπάρχουν όρια ουσίας. Η ουσία στην περίπτωση μελέτης μας είναι η προβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω συγκεκριμένων τρόπων προώθησης και η σημειολογική ανάλυσή τους.

Σημειωτική ανάλυση των εικονικών μηνυμάτων για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ελληνικά σχολικά εγχειρίδια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Θωμάς Μπαρδάκης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Το θέμα της ανακοίνωσης είναι η σημειωτική ανάλυση των εικονικών σημείων των εγχειριδίων της Νεοελληνικής Γλώσσας (2018 [2011]) και Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Γ' Γυμνασίου (2018 [2011]), που σχετίζονται με την έννοια της Ευρώπης. Θα μελετηθούν οι σχέσεις γλώσσας και εικόνας και πώς αυτές παρουσιάζονται μέσα στα συγκεκριμένα διδακτικά εγχειρίδια. Ο σκοπός της ανακοίνωσης είναι η εξέταση του τρόπου προβολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του έργου της στις θεματικές ενότητες των συγκεκριμένων βιβλίων, οι οποίες είναι εντός της διδακτέας ύλης. Το θεωρητικό πλαίσιο της ανάλυσης της εργασίας βασίζεται κατά κύριο λόγο στην Ρητορική της Εικόνας (2007α) και την Σημειολογία (1981) του Barthes και στην διασημειωτική μετάφραση όπως την ορίζουν οι Jakobson (1959) και Torop (2000). Υποθέτουμε ότι τα συμπεράσματα της ανάλυσης θα αναδείξουν τις αξίες που πρεσβεύει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της οικοδόμησης και διαιώνισης στέρεων σχέσεων μεταξύ των χωρών που την απαρτίζουν.

Η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε οπτικοακουστικό κείμενο: Σημειωτική ανάλυση της θεματικής δομής και των χρωμάτων

Δήμητρα Σαρακατσιάνου, Λουκία Κωστοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει εντατικοποιήσει τις δράσεις ενημέρωσης που πραγματοποιεί στο πλαίσιο διάχυσης της τρέχουσας και μελλοντικής πολιτικής της καθώς και του οράματός της. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα είδος *θεσμικής διαφήμισης (institutional advertising)* ή όπως αλλιώς αναφέρεται μιας *εταιρικής διαφήμισης (corporate advertising)*. Αναμφίβολα από την οπτική της σημειωτικής, το παραγόμενο υλικό ενημέρωσης αποτελεί ενδιαφέρον στοιχείο ανάλυσης. Στο πλαίσιο αυτό, το αντικείμενο της εργασίας είναι η μελέτη ενός «αφηγήματος της Ευρώπης». Πιο συγκεκριμένα, η εργασία μελετά ένα οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο) ενημέρωσης που δημιουργήθηκε για να πληροφορήσει τους Έλληνες πολίτες σχετικά με την πολιτική συνοχής της ΕΕ. Ο στόχος της εργασίας είναι διττός: ο πρώτος αφορά την διερεύνηση της συνταγματικής δομής του βίντεο και ο δεύτερος αναφέρεται στην εξέταση των χρωματικών κωδίκων που ενυπάρχουν σ' αυτό. Τα κύρια μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι: οι τυπολογίες της κινηματογραφικής συνταγματικής ανάλυσης, η διασημειωτική μετάφραση και η τυπολογία των χρωματικών σχημάτων (color schemes) που συνδέεται με την θεωρία της αρμονίας χρωμάτων (color harmony). Από την συνταγματική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε αναδείχθηκαν τα κυρίαρχα αφηγηματικά θέματα που αναφέρονται: στα αποτελέσματα της εφαρμογής της πολιτικής συνοχής (αναφορά στο παρελθόν), στην εφαρμογή της τρέχουσας πολιτικής συνοχής (αναφορά στο παρόν) και στην αποτελεσματική διάθεση των πόρων (αναφορά στο μέλλον). Όσον αφορά το χρωματικό φόντο διαπιστώθηκε ότι επιτυγχάνει τον υφολογικό ρυθμό του βίντεο με αποτέλεσμα να κάνει ευδιάκριτα τα διαφορετικά τμήματά του. Παράλληλα το χρωματικό φόντο δίνει της αίσθηση της

αρμονίας και της συνοχής και πιθανώς να λειτουργεί ως ρητόχρωμα (rhetochrome) που μεταφράζει την έννοια της «πολιτικής συνοχής της ΕΕ».

Lifelong Learning as a sign of Europe

Styliani Giossi, Dimitra Sarakatsianou

University of Macedonia, Greece

Leaving behind the perception of lifelong learning as a commercialized product, easily apparent in the promotion of any kind of education especially in vocational education and training, some parts of the official documents of the European Union were studied in order to give answers to two main research questions: How lifelong learning is defined, that is to say, what is the evolution of its content in European documents? What are the main issues of the European strategy concerning lifelong learning? The documents as meaning systems were analyzed with the aim to highlight their basic structures of significance and their internal structural relationship. A semiotic approach on the plane of language was taken place in the context of structural semantics. The analysis of the canvas of lifelong learning meanings shed light on the prevailing and synchronic role of skills, more specifically on those apparent at its enriched content which at the same time signifies the ideology and values of the current European strategy. In the end, lifelong learning becomes the symbol of growth for the future of Europe.

MEDIA & CULTURE

Hall 3

Transformations

Chair: S. Degermenetzidis

Code of Woman: Transformation of Femininity Strategies In Russian Mass Culture

Lyudmyla Zaporozhtseva

Tartu University, Estonia; Marketing Research Agency, Moscow

How mythology of Russian femininity in media changes during last decade and What we can say about contemporary Russian culture in mirror of those changes? The presentation reveals results of a recent cultural-semiotic study, that the author has undertaken for a women's TV channel TLC Russia. The aim of this research was to de-code significant media texts representing strategies of How to be a woman nowadays? There were more than 300 texts of Russian and global mass culture analyzed. The materials included popular TV series, movies, TV shows, advertising campaigns of beauty, fashion, technologies, FMCG brands, images of celebrities, images and articles in magazines. By means of narrative, visual, discourse analysis, and the method of semiosphere a meta textual annotation was designed. All texts were arranged by three types of codes (residual, dominant, and emergent) showing relevancy of different strategies of femininity within a current cultural context. The corpus of texts demonstrates

transformations in several aspects, namely, treatment of body and appearance, relationships, self-realization attitude, and treatment of children. As it became evident, the concept of female beauty changes from polished and universal to natural and unique. There is a turn from body-shaming in culture to a body positive movement. We can see that value of personal borders and an idea of personal dignity increase as important attributes of contemporary Russian femininity. Dominant codes of self-realization devaluate idea of miracle and bring up faith in her realistic abilities and talents. An intrinsic value of motherhood makes the territory of children the most conservative despite all other changes in Russian cultural context.

Shifting meanings and common perspectives in childbirth, birth care and maternal subjectivities in relation to birth spaces in Greece and in Europe

Myrto Chronaki

National Technical University of Athens, Greece

This paper investigates recent developments in research, practices and narratives regarding birth, perinatal care, and birthing women's role, in relation to new "natural" birth places in Greece and in Europe. The presentation will survey the activities of European organisations related to reproductive care (vocational associations, grassroots networks and research projects) and their interest, use and support for non-medical birth spaces. It aims to determine whether there are common goals and a common approach regarding childbirth, medicine, technoscience and maternal subjectivities as manifested in the interest in the creation and use of birth centres and home-like birthing rooms in hospitals. The paper is based on ongoing research in various fields: studying bibliographical and internet sources, participating in Greek and European conferences, and post-doctoral on-site research with interviews and photographs in birth centres in London and spaces for 'natural' birth in Greece. This study is based on the theoretical framework of the social production of space in relation to birth settings, utilises the theory and philosophy of the midwifery model, and adopts a feminist standpoint and the methods of biographicity and reflexivity for the site research. Birth is a biological process heavily influenced by spatial conditions and social significations. In this research it was observed that, despite major differences among national identities and types of perinatal care, there appears to be a common attitude developing in Europe regarding childbirth. Despite competing trends for increased medical interventions, a tendency is emerging to reclaim woman-centred birth care in new alternative birth spaces, and thus to resignify birth as a 'natural', non-medical event, in many European countries including Greece.

Choice awareness and manipulation blindness: A cognitive semiotic exploration of choice-making and memory

Alexandra Mouratidou, Jordan Zlatev & Joost van de Weijer

Lund University, Sweden

A dominant current view of human behaviour in the West is that of a product of physical processes, often treating human consciousness and free will as illusionary experiences (e.g. Schlink 1997; Dennett 2003; Wegner 2018). “Choice blindness” is argued to be a research paradigm that rests on the manipulation of the relationship between what people initially choose and what they finally get, repeatedly reporting low levels of manipulation detection when applied in domains such as aesthetic-, moral-, political- and consumer choice in different modalities (e.g. vision, voice, taste and smell) (e.g. Johansson et al. 2005; Hall et al. 2012; Cochran et al. 2016). Cognitive semiotics (Zlatev 2015), however, suggests a variety of factors that influence choice-making and acknowledges different degrees of awareness. We propose “manipulation blindness” as a more adequate term to explain participants’ tendency to accept a choice as if it were their own, suggesting that “blindness” is strictly limited to the level of detection (of the switch of the preferred choice to a non-chosen one), and not to the level of choice. In order to examine this, we investigated the factors of memory, consequence, and affectivity, implying that if these factors influenced the detection of manipulation, then we could argue for different degrees of choice awareness. Forty-three Greeks were assigned two tasks combining choices with 1) two degrees of consequence (more/less) – based on task instructions, and 2) two degrees of affectivity (high/low) – based on stimuli with different degrees of abstractness. Participants were first asked to state their preference for one of two alternatives (choice). After that they were shown chosen as well as non-chosen pictures and asked to confirm whether the picture presented was the one of their choice (memory). Lastly, they were asked to justify their choice, although some of the trials had been manipulated (manipulation). Half of the manipulations were detected, and 75% of these detections occurred for the choices participants remembered correctly. While the consequential impact of the choice did not seem to influence detection, affectivity did. Unlike other experiments that investigate “choice blindness”, the results indicate that manipulation blindness is subject to memory and affectivity, suggesting that we are aware of our choices and that we have, to various degrees, access to our intentional acts.

Reading and semiotic lecture of the text. DSA | the face in the continuous drawing of the memory

Tania Letizia Gobbett

Art Historian, Trento, Italy

A semiotic of the text and of the art is a metacognition, a metasemiotics and a metalecture, in other words: the return to its subjects of the generative instruments of meaning. To produce a silent or guided lecture it’s often a dispersive task, for many readers, which may see in the print page a conflict with what they already possess and what they don’t. IN this essay I’m going to illustrate the scientific knowledge around some topics of general

knowledge and I will take in account some of the theoretical and philosophical issues that signed somehow the text didactics somehow already overwhelmed by the syncretic text in order to understand whether it may involve a major question of perception of the relief and of semeiotic ideas, does not exclude that the choice of working in interactive ways, can reconstitute in a less dogmatic way some of its contents to facilitate the comprehension of messages before underscored in closed terms of notions. Interactivity which has made possible to produce on the descriptive line of the relief, the plurality of the logics and of the sensibilities, in pair with the sensation thought more psychological and quantitative of the color theories and of the form: to say it with Jacques Fontanille, the tale, the story, the observation is restituted to its subjects (just to think to the *intention operis* of the author). If we could recuperate an editorial gesture as the one of Giorgio Napolitano, history would be possible only in re-writing again, in comprehending, there is something that before it wasn't possible to consider, thus at every drawing, at every impulse to acquaint with something to know something more, would weight more to receive sciences which are more logic and complex, become simple instruments which confine with the tension opposed to the waste, in the tentative to recognize to the reading, a parity with writing, while we search to give to writing the scientific seizure of the relief, out of the imitative suspects and inside the necessity of being again *Beaux Arts et Beaux Lettres*. Here would be the nature, the sign of the continuous, the term of turn taken, a concept taken from architecture and the expressive continuous, the semiotics of Umberto Eco and the idea of imperfection created in music with notes that overlap as a position of legitimate adjustment, a tone of recognition as 'plurivocity' and 'intersubjectivity'.

15:00 – 16:00

General Assembly of Hellenic Semiotics Society / Hall 3